

Kárpátaljai Hírmondó

XVI. évfolyam 4. (62.) szám, 2020. Tél

Kosztolányi Dezső

Téli alkony

**Aranylanak a halvány ablakok...
Küzd a sugár a hamvazó sötéttel,
fönn a tetőn sok vén kémény pöfékel,
a hósík messze selymesen ragyog.**

**Beszélget a kályhánál a család,
a téli alkony nesztelen leszállott.
Mint áldozásra készülő leányok,
csipkés ruhában állanak a fák.**

**A hazatérő félve, csöndesen lép,
retteg zavarni az út szűzi csendjét,
az ébredő nesz álmos, elhaló.**

**S az ónszín égből a halk éjszakában
táncolva, zengve és zenélve lágyan,
fehér rózsákként hull alá a hó.**

A Kő-havas

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XVI. évfolyam, 4. (62.) szám
2020. Tél

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:
Benza György,
a Kárpátaljai Szövetség
elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykical2@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, dr. Botlik József,
dr. Dupka György, dr. Szöllősy Tibor,
dr. Zubánics László,
Kovácsné Marton Erzsébet

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

<i>Olvassuk együtt!</i> László Dezső: A kisebbségi élet ajándékai (részletek)	
<i>Vers mindenkinek.</i> Radnóti Miklós: Téli napsütés, Dal	3
<i>Szervezeti élet.</i> Köszönjük a támogatást	4
Évértékelő 2020	5
Bemutakoznak a Kárpátaljai Szövetség tisztségviselői	6
Támogatásunkkal készült	8
<i>Közös dolgaink.</i> Könyvbemutató a kisvárdai Kárpátalja Házban	9
<i>Hitélet.</i> Az advent üzenetei. Molnár János beregszászi plébános gondolatai. Hol van a zsidók királya, aki most született? Szemere Judit református lelkész prédikációja	10
<i>Lélektől lélekig.</i> Hétköznapiok a nagydobronyi gyermekotthonban	11
<i>Határok nélkül.</i> „Minden magyar felelős minden magyarért”. Fényképtudósítás az anyaországi támogatással megvalósult kárpátaljai programokról	13
Iskolatörténet kuriózumokkal	14
Jótekonysági futás a Margit-szigeten és a Barátság Stadionban	15
<i>Kárpátaljai sikertörténet.</i> Az aprósüteménytől a huszonhét kilós tortáig. Bemutat- juk Gilpert Beatrix cukrászt	16
„A vásárlóim boldogsága további lendületet ad”. Ismerjük meg az „Iluska ékszeresek” készítőjét!	17
<i>Anno.</i> Munkás fiatalok. Strommer Benjamin írása	18
<i>Irodalom.</i> Üzenetek a szeretetről, a megmaradásról és a magányról	20
<i>Kultúrtáj.</i> A városok maradnak. Beszélgetés Baráth Ferenc rapperrel	22
Pincés Anselika: „Otthon mindig itt leszünk”	23
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> A festett üvegtől a vásznon megálmodott tájképig. Interjú Zsell Diána fiatal alkotóval	24
<i>Közelkép.</i> „... érdekes életet tudhatok magam mögött”. Szemrád Emil nyugalmazott egyetemi docenssel Magyar Tímea beszélgetett	25
<i>Kopogtató.</i> „Hagyományainkat a hit által élhetjük meg igazán”. Beszélgetés Marosi István görögkatolikus áldozópappal	26
<i>Gratulálunk!</i> Elismerések	27
<i>Arasznyi történelem.</i> Botlik József: Nemzetünket szolgálták	28
<i>Örökségünk.</i> Szülőföldünk mondái beregszászi színészek előadásában Velencei hangulat a Vérke partján. Szépreményi Kristóf feljegyzései	31
<i>Múltidéző.</i> Elvesztett Ungvár: Hogyan lett a városban Plotényi sétány?	32
<i>Korkép.</i> A bukás hétköznapijai. Orémus Kálmán írása.	34
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	35
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> Versek mohazöldben. Kopriva Nikolett könyvről Tudatosság és spontaneitás. Tóth Róbert kiállítása a beregszászi konzulátuson	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> A fotográfus költészete. Makó András fotói	40

Címlapfotók: Csatáry Andrea, Kovács Sándor

Áldott, békés karácsonyi
ünnepeket és sikerekben gazdag
új esztendőt kívánunk
a Kárpátaljai Szövetség tagjainak
és a lap minden kedves olvasójának!

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége

László Dezső

A kisebbségi élet ajándékai

(Részletek)

A címet egyaránt lehet merész kihívásnak és gerinctelen megalkuvásnak is tekinteni. Én életlátó, győzelmes kiáltásként, biztatásul és ítéletképpen irtam ide.

Arról mindennap sokat hallunk, hogy a kisebbségi élet átok, terhes nyomorúság és halálba vivő lejtő a magyar nemzet életében. A kisebbségi magyarságról beszélni egyet jelent egy csomó igazságtalanság, erőszakos beavatkozás felemlégetésével. Ezek a megállapítások teljesen igazak. A kisebbségi sors tényleg jelentheti egy nép szétszóródását, szétszakadását, elpusztulását, végül halálát. De éppen akkor fogja a kisebbségi sors ezt a nagyszerű halált jelenteni, ha maga a kisebbségi sorba jutott nép nem lát mást csak halálát, ha nem tudja azokat az erőket kitermelni, amelyek meg tarthatják új körülményei között.

A kisebbségi magyarság sorsa azon fordul meg, hogy a Halál vagy az Élet tükrében ismeri-e fel magát, sorsát és rendeltetését.

Én merem mondani, hogy a magyar fa kisebbségi sorsra rendelt ágai gazdag, érett gyümölcsöktől terhesek.

Az igaz, ezekről a gyümölcsökről beszélni nem a leghálásabb feladat. Azt mondják, megalkuvó, rossz magyar az, aki még ott is életet, ígéretes jövődőt, szabad életlehetőségeket lát, ahol hivatalosan csak gyászolni és sírni szabad.

Am ítéljen ki-ki a maga hite szerint. Az én hitem ez: nálunknál nagyobb hatalmak kényszerű erővel ránk hozták ezt a sorsot. Ez a kisebbségi sors ránk jött, benne élünk, miért halunk meg alatta, miért lássuk csak elnyeléssel fenyegető rémeit, mikor életmegtartó ajándékai is vannak. Legyünk bolondok, és ne fogadjuk el az élet kárpótlásait, amelyekkel életünk sok fájó sebére akar orvosságot adni? Miért ne lássunk ott is életet, ahol más csak halálszagot érez? A sokat szenvedett kisebbségi magyarság megérdemli, hogy felfedezze azokat az igazgyöngyöket, amelyeket fájdalomtól marcangolt kagylóteste termelt ki minden magyarnak és az egész világnak örömeire.

Sőt, megfordítom a sort, és azt mondom: öngyilkos, vak az a magyar, saját vérére temető halálvitét, aki nem látja meg azokat az ajándékokat, amelyeket a kisebbségi sors termelt nemcsak a kisebbségi sorban élő, de az összmagyarság javára is. Ezekért az ajándékokért milliókra menő magyar életek szenvednek, ne féljünk azoktól a falat kenyerektől, amelyekért megdolgoztunk.

A kisebbségi sors mérlegének egyik serpenyőjében a Halál, a másikban az Élet táncol. A kisebbségi sors több Halál és több Élet. A több Halált a még több Élet legyőzi.

... A világon – ha sok országban van is szétszakítva és széjjelszórva – csak egy magyarság létezik. Van egy emberfajta, amelyiknek millió és millió egyedét valami megfoghatatlan hatalom arra kényszeríti, hogy akkor is magyarnak vallja magát, ha abból kára származik. Közös sors, közös hivatás, közös lélek tart össze milliókat ebben az igében: magyar vagyok. Akik igazán vallják ezt az igét, akik a magyar fajnak igazán tagjai, nem tudják, hogy miért, csak vallják, mert vallaniuk kell...

... Többségi és kisebbségi magyarnak a

magyar élet egész mezőjét állandó, világosan látó tekintet alatt kell hordozniuk. Igazi elszakadásunk oka abban fog rejleni, hogy az egymástól elszakított magyarság maga hanyagolja el egymás igazi megismerését. Ha a sorsbeli és lelki magyar egység valójában féltett kincsünk, akkor az egész magyar testnek öntudatosan figyelnie kell azokra a gyümölcsökre, amelyeket a kisebbségi magyar élet termelt az egész magyarság táplálására.

... Elismerem, hogy egy faj számára az önálló, saját maga által kormányzott országban való élet a legteljesebb külső lehetőség a fejlődésre, de a kisebbségi magyar sors azt az örvendetes tényt hozza az egész magyarság elé, hogy a magyar lélekben olyan őserők szunnyadtak, amelyek felébredése által még idegen országban is meg tud maradni, és egzisztenciáját biztosítani tudja. Ha az ösztönös, ősmagyar lélek, a nemzeti és állami élet egyetlen igazoló és kitermelő ténye felébred, benne mint gyökérben benne él és megmarad mindaz, ami életté bomolhat belőle. A gyökérben az egész fa megmarad, újra kihajt és erőre kap, de ha a gyökér elpusztul, bizony elvész az egész fa, hiába hazudnak rá életet és nem létező gyümölcsöket...

... Kisebbségi sorban lehetetlen dolog a magunk hasznának keresése, csak a kölcsönös szolgálatban nyer értelmet és létjogot minden magyar élet. Minden magyar értéket számon kell tartanunk, és nem engedhetjük, hogy ne érvényesüljön az igazi magyar tehetség. Ismétlem a szempontot: ezekre az ajándékokra az egész magyarságnak mohó éhséggel kell magát rávetnie, határokon innen és határokon túl, demokratább szellem érvényesítését kívánja az élet. Nagyon vigyázzunk, ezen a ponton lehet a különbség a legélesebb a határok által szétválasztott magyarok között, itt lehetünk mi az okai élesen szétválasztó, egységbontó gátak felemelkedésének.

... A kisebbségi magyarság az összmagyarság körül élő, tehát az összmagyarságra nézve fenyegető más fajokkal együtt élve világosan ismeri a magyarság közvetlen ellenfeleit. A többségi magyarság éppen államhatalmi törekvéseiből kifolyólag inkább a nagy országok kultúrájának tükrében nézi meg önmagát... Mi az együttélés által kénytelenek vagyunk a közöttünk élő más fajok reális erőviszonyait, kulturális értékeit megismerni és tisztelni. Látszólag ez a rossz, valójában ez a jó politika. Együtt élvén a közöttünk élő népekkel, ha van élet bennünk, a biológia nagy törvénye szerint éppen azok az erők termelődnek ki bennünk, amelyek az adott környezetben folyó versenyben tesznek ellenállóká és erősekké. Ezekről az ajándékoktól éppen a maga módja szerinti állami megerősödése fosztja meg a többségi magyarságot. De ha valljuk a magyarság biológiai és szellemi egységét, akkor ezeket a szempontokat az egész magyarság javára érvényesítenünk kell...

A kisebbségi magyar sors áldásai azt az örvendetes meglátást hozzák, hogy a magyarság élő valóság, rugalmas életegység, termő tőke, tud reagálni a rá ható, életét fenyegető hatásokra, reakciója által kitermelte erői nemcsak önmaga számára, hanem az önmagán kívül való egyetemes emberi élet számára is élet- és értékgyarapodást jelentenek.

(1931)

László Dezső (Sepsiszentgyörgy, 1904. júl. 12. – Kolozsvár, 1973. nov. 15.) romániai magyar református lelkész, vallásánár, szerkesztő, levéltáros, társadalomtudományi és egyházi író. Fenti tanulmányának újrakiadása *A kisebbségi élet ajándékai. Publicisztikai írások, tanulmányok 1929–1940.* című kötetben jelent meg (Minerva Könyvek, Kolozsvár, 1997)

Radnóti Miklós

Téli napsütés

Az olvadt hó beroskad és szertesünderög, kondérok gőzölgnek, mint bíbor sülttökök.

A jégcsap egyre nyúlik, a csöppje már nehéz, egy-egy kis tócsa pattan, s szelíden égre néz.

S ott fönn az égi polcon hátrább csuszott a hó, kevésbeszedü lettem s ritkán vitatkozó.

Ebédre várok-é, vagy talán meg is halok? lélekként szálldosom majd horzsolván éjt s napot?

Árnyékom rámtekint, míg borong a téli nap. Kincstári sapka rajtam, a nap fején kalap.

Dal

Búbánattól ütötten járkálok most naponta hazámban száműzötten;

s oly mindegy, merre, meddig, jövők, megyek, vagy ülök hisz ellenem sereglik az égi csillag is,

az égi csillag is felhő mögé buvik sötétben bukdosom a szittyós partokig,

a szittyós partokig már senki sem kísér, már régen nem kísér a táncos szenvedély,

már régen nem követ a bársonyosruha őz, mocsárban lábalok, színéről száll a gőz,

színéről száll a gőz és egyre süppedek, fölöttem nedvesen egy kondorpár lebeg.

Tisztelt Tagtársunk! Kedves Előfizetőnk!

Kívánunk mindenkinek áldott, szent karácsonyi ünnepeket és sikerekben gazdag, boldog új esztendőt!

Tisztelettel kérjük Önt/Önöket, hogy az 1000 Ft, illetve nyugdíjasoknak 600 Ft éves tagdíjat, valamint a *Kárpátaljai Hírmondó* előfizetési díját, ami egy évre 3000 Ft, továbbá az esetleges támogatásokat egy összegben a Kárpátaljai Szövetség OTP Bank (11711034-20834951-00000000) vagy MAGNET Bank (16200106-11602895-00000000) számlájára év elején szíveskedjenek befizetni. A közlemény rovatban a nevet és címet kell feltüntetni, illetve azt, hogy mit fizettek be. Figyelmességükért előre is hálásak vagyunk.

Programunk teljesítéséhez segítséget nyújt a személyi jövedelemadójuk 1%-ának felajánlása, ezért továbbra is számítunk arra, hogy kedvezményezettként a Kárpátaljai Szövetséget jelölik meg.

A nem adózó tagtársainkat arra kérjük, hogy családtagjaik, barátai, ismerőseik figyelmét hívják fel tevékenységünkre, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

Adószámunk: 18046629-1-42

Tevékenységünkről bővebben új honlapunkon
(<https://karpataljaiszovetseg.com>),
illetve Facebook-oldalunkon értesülhetnek.

Nemzetközi számlaszámunk:

OTP Bank: (IBAN) HU37 11711034-20834951-00000000

BIC (SWIFT) Kód: OTPVHUB.

Magnet Bank: (IBAN) HU31 16200106-11602895-00000000

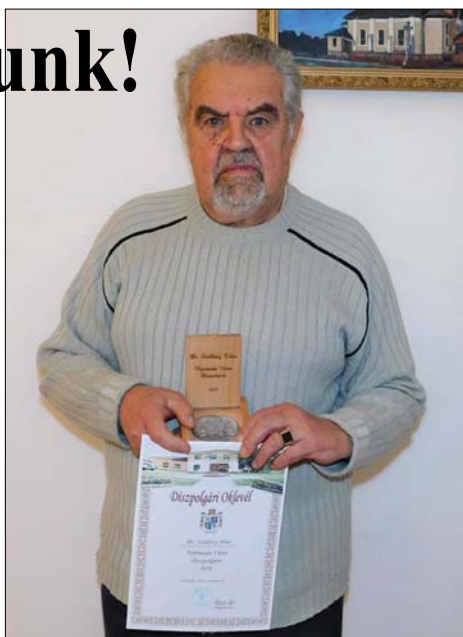
BIC (SWIFT) Kód: HBWEHUB)

Tisztelettel: a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Gratulálunk!

Dr. Szöllősy Tibor Nyírmada város díszpolgára lett. Az elismerést november 26-án vette át Kálmán Béla polgármestertől. A Kárpátaljai Szövetség tagságának nevében gratulálunk a *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztőbizottsága oszlopos tagjának újabb kitüntetéséhez. Kívánunk erőt, egészséget, kifogyhatatlan energiát további gyümölcsöző tevékenységéhez!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a *Kárpátaljai Hírmondó* megjelentetésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2020-ban lapzáránkig az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Arnóczky István és Valentina (Gyöngyös),
Ács Bálint (Budapest),
Árokháti Zsuzsanna (Budapest),
Balázs Attiláné (Miskolc),
Bárány Elza (Csömör),
Behun Lajos (Békéscsaba),
dr. Bencze Gyula (Budapest),
dr. Beregszászi Benjamin (Eger),
Birgány Géza (Csömör),
Boniszlavszkyné Répay Katalin (Budapest),
Bora Katalin (Eger),
Borbély Edit (Eger),
dr. Borkó László (Gyömrő),
dr. Duliskovics István (Dunakeszi),
dr. Duzsej Miklós (Miskolc),
dr. Fábian István (Nyíregyháza),
Fekete Amália (Budapest),
File Lajos (Budapest),
Giricz Vera (Budapest),
Gönczy Zsuzsanna Anna (Pilisborosjenő),
Gyüre Józsefné (Fényeslitke),
Hudák Rudolf (Napkor),
dr. Igyártó Gyöngyi (Veresegyháza),
dr. Károly Lajos (Kisvárd),
Kovács Attila (Gyöngyössolymos),
Kovács Zsolt (Budapest),
dr. Kristofori György (Sirok),
dr. Kuhár Katalin Edit (Jászberény),
dr. Lendvai Margit (Szolnok),
Locker István (Baktalórántháza),
dr. Lódár György (Mezőtúr),
Lusztig Gábor (Szentendre),
Magasházy Valéria (Fedémes),
Méhes László Mátyás (Budapest),
Onizskó László (Budapest),
Ortutay Tamás (Szabolcsbáka),
Preznánszky Bertalané Ilona (Demjén),
Salgói József (Budapest),
Sághi Ferencné (Budapest),
Szamosi Elemér,
dr. Szepesi Erzsébet (Székesfehérvár),
Tuba Géza (Karcag),
Tyentyés László (Budapest),
Ujfalussy István (Orosháza),
dr. Ujj Emília (Gödöllő),
dr. Zétény Dalma (Budapest).

Évértékelő 2020

Ember tervez, Isten végez. Akár 2020 mottója is lehetne. Grandiózus tervekkel, komoly szakmai projektekkal és nagyszabású programokkal terveztük végigvinni az évet. Terveink szerint a napokban kellett volna azon szervezkednünk, hogyan juttassunk át 65 festményt, 18 műtermi paravánt és 19 festőállványt a magyar–ukrán határon, hogy Kárpátalján is megnyithassuk a *Szent István Keresztény Hagyatéka – a Magyar Szent Korona Vármegyei* vándorkiállítást, amely eddigre már megjárta volna Magyarország központi városait, a Partiumot, Erdélyt és Székelyföldet. A körülmények másképp alakultak. Összetett évet zárunk, amely a korábbi klisés megfogalmazásokhoz képest most valóban sok nehézséggel járt. A Covid-19 járvány mindent felülírt, új normalitáshoz kellett szoknunk és új formátumokban gondolkodnunk.

Év elején új lendülettel szerveztük meg a Kárpátaljai Esteket, amelyek során a magyar kultúra napját ünnepeltük, majd a kommunizmus áldozataira emlékeztünk, de alig két héttel a februári rendezvényünk után teljes leállás következett. A tervek szerint 2020. március 15-én indult volna a vándorkiállítás. A korlátozások következtében a teljesen felállított tárlat több mint három hónapig állt az esztergomi vármegyháza dísztermében.

Újra kellett gondolnunk az egész évre tervezett programjainkat. A trianoni országcsönkítés centenáriuma-hoz készülve, szövetségünk lelkületének megfelelően, nem maradhattunk tétlenül. Igazodva 2020 realitásaihoz, mint oly sokan mások, mi is az online térbe helyezkedtünk át. Június 4-én a centenáriumra emlékezve online megtekinthető tárlat formájában tettük közzé a *Szent István Keresztény Hagyatéka – a Magyar Szent Korona Vármegyei* kiállítást. Közzététele óta a tárlatot több mint 700-an tekintették meg számos országból.

A korlátozások nyári lazításával júniusban végül előben is megnyitottuk a kiállítást. A megnyitón több mint 200 érdeklődőt láttunk vendégül. A nagy sikernek örvendő tárlatot Szekszárdra vittük tovább, ahol a Művészetek Házában, az államalapítás ünnepén, a központi városi rendezvények fő programjaként került megnyitásra. Több mint egy hónap alatt 500-nál is több vendége volt a kiállításnak. Hivatalosan. Ugyanis ennyi név állt a regisztrációs lapokon, az ott dolgozók szerint ennél jóval nagyobb volt a látogatottság. Első ízben Szekszárdon sikerült a kiállítást a tervezett

formában komolyzenei koncerttel zárni. A már egyre romló járványügyi helyzet ellenére sok érdeklődőt vonzott a rendezvény, akik a biztonsági előírásoknak megfelelően helyezkedtek el a teremben. A déli régióban maradván a harmadik állomás Pécs lett, ahol a Határokon Túli Magyarokért Alapítvány segítségével a vármegyháza dísztermében rendezhettük be a tárlatot. A megnyitót a Határon Túli Magyarok 28. Összművészeti Fesztiválja keretén belül

rendeztük meg. A kiállítást dr. Öri László, a Baranya Megyei Önkormányzat elnöke nyitotta meg, üdvözlő beszédet mondott dr. Bokor Béla, a Határokon Túli Magyarokért Alapítvány elnöke, szövetségünkötől Dr. Seremet Sándor főtítkár szólalt fel. A rendezvény színvonalát Csajághy György tárogatóművész és Székely László költő szavalata emelte. A járványügyi helyzet, a lezárások nem tették lehetővé, hogy kiállításunkat tovább utaztassuk, így ismét az éterben kell tevékenykednünk.

Sok rendezvényünk elmaradt. Idén nem tudtuk fogadni a kárpátaljai gyerekeket Balatonföldváron, elmaradtak a Kárpátaljai Estek és nem tudunk adventi évszázó koncertet tartani decemberben. A hagyományos rendezvények közül azonban szerencsésen valósítottuk meg Balatonföldváron a Kárpátaljai Találkozót, amely ismét komolyzenei, művészeti és tudományos-aktuálpolitikai programokban volt gazdag, mindemellett lehetőséget biztosított a kikapcsolódásra, pihenésre és kötetlen beszélgetésekre. Idén az utolsó igazán kárpátaljai rendezvényünk volt.

Júniusban lezártuk az Antal Péter Ösztöndíj első tanévét. A kialakult helyzetre, valamint a megváltozott tanrendre való tekintettel a 2020/2021-es tanévben

sajnos nem tudtuk kiírni a pályázatot, azonban erről a vonalról nem mondunk le. Az Antal Péter Ösztöndíjat a jövőben mindenképpen folytatjuk. Jelenleg egy célzott mikrofinanszírozás-szerű támogatási rendszer kialakításán dolgozunk, amelyet szélesebb körben, rászoruló kárpátaljai gyerekeknek szeretnénk folyósítani.

Az online térnek megvannak az előnyei. Idén új programmal készülünk az évzárásra. Rajzpályázatot hirdettünk az általános iskolások részére. A beérkezett műveket szakmai zsűri elé tárjuk, a pályamunkákat weboldalunkon tesszük majd közzé. A gyerekekre gondolva idén Mikulás-somagokkal kedveskedünk tagságunk, barátaink legkisebb családtagjainak.

2020 új kihívások elé állított. Alkalmazkodnunk kellett az új normalitáshoz. Hogy sikerült-e helytállnunk, még nem tudjuk, hisz a folyamat még nem zárult le. Mindezek ellenére tettük a dolgunkat, ahogyan a járvány előtt is, és bízunk benne, hogy ezt a szeptemberi közgyűlésen megválasztott új elnökséggel és főtítkárral is folytathatjuk. A folyamatban lévő projekteket folytatjuk és újakat dolgozunk ki, hogy öregbítsük

régióink híret, és segíthessünk ott, ahol erre szükség van.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

A képeken: Dr. Bokor Béla, dr. Öri László és dr. Seremet Sándor, a Kárpátaljai Szövetség főtítkára a pécsi tárlatmegnyitón; Bazán Vladimír kiállítása a Kárpátaljai Szövetség székházában.

Bemutatkoznak a Kárpátaljai Szövetség tisztségviselői

Lapunk előző számában már tájékoztattuk olvasóinkat arról, hogy a Kárpátaljai Szövetség tagsága szeptember 29-én tisztújító közgyűlést tartott, ahol a küldöttek több új elnökségi tagnak szavaztak bizalmat. Benza György újraválasztott elnök záróbeszédében rámutatott: a grémiumtól a közösség vérkeringésének felpozícionálását várja, és maga is szem előtt tartja a kitűzött célok megvalósulását.

Alább közreadjuk a szövetség tisztségviselőinek rövid életrajzát. Ismerjék meg azokat a nemzettársainkat, akik a szülőföldön maradt, illetve az anyaországban tevékenykedő kárpátaljaiak közötti kapcsolatok építésén munkálkodnak.

DR. IGYÁRTÓ GYÖNGYI elnökségi tag

1983-ban születtem Técsőn, Visken nőttem fel. Az érettségim követően 2000-ben felvételt nyertem a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karára. A jogi diplomát kiegészítettem egy ingatlanszakforgalmi szakjogászai posztgraduális képzéssel.

Már egyetemi éveim alatt bekapcsolódtam a Kárpátaljai Szövetség programjaiba, majd elnökségi tag lettem. Szerkesztettem a Kárpátaljai Hírmondó jogi rovatát.

2005-ben az Intermix Kiadó gondozásában megjelent egy tanulmánykötet *Máramarosi koronavárosok* címmel, amely a Máramaros vármegyében 1326-ban és 1352-ben kiváltságjogot kapott öt koronaváros (Huszt, Visk, Técső, Hosszúmező, Máramarossziget) városjogtörténetét és

érdekességeit mutatja be.

2009-ben megalapítottam a nevemet viselő ügyvédi irodát, amellyel az ügyvédi praxisomat jelenleg is folytatom.

A gyermekeim születése nagy változást hozott az életemben, ezért a Kárpátaljai Szövetségben fennálló elnökségi tagságomról lemondtam. Távolról figyeltem az eseményeket, és ha akár csak egy tanács kellett, elérhető voltam. A későbbiekben újra felkerestem a szövetséget, és a rendezvényekre a kisfiamat és kislányomat is elvittem, mivel fontosnak tartom a kárpátaljai származástudat erősítését. Őket egyébként rendszeresen viszem kirándulni Kárpátalja különböző pontjaira, illetve van egy nagy projektünk, hogy Nagy-Magyarországot is bejárjuk. Jelenleg ott tartunk, hogy már csak 5 vármegyébe nem tettük még be a lábunkat...

Visken „Év embere 2017” elismerésben részesítettek, ami nagyon megtisztelő volt számomra.

2018-ban és 2019-ben országos mesekönyvgyűjtő akciót szerveztem a Felső-Tisza-vidéki iskoláknak és óvodáknak (idén sajnos ez az akció a világjárvány miatt elmarad, de amint rendeződik a helyzet, újra meghirdetem).

2020 szeptembere óta – ügyvédi és egyéb teendőim mellett – a Veresegyházi Városi Televíziónál szerkesztem és vezetem az *Ügyvéd a háznál* c. jogi ismeretterjesztő magazint.

Hálásan köszönöm, hogy ismét megválasztottak az elnökségbe!

A terveim között szerepel, hogy a Kárpátaljai Szövetség minél több fiatal tudjon megszólítani, ehhez olyan programokat kell meghirdetnie, amelyek a mai fiatalokat érdeklik, motiválják. Értéktéremtő küldetésnyilatkozattal rendelkezik ez a cél, hogy a már anyaországban született kárpátaljai gyökerű fiataloknak lehetőséget adjunk a származástudat ápolására, erősítésére. Másik célom pedig az, hogy lehetőségeinkhez mérten segíteni tudjuk a kárpátaljai magyarság kisebbségi jogainak megóvását.

KOVÁCS SÁNDOR elnökségi tag

Egyszerű falusi szülők harmadik fiúgyermekéként láttam meg a napvilágot 1954-ben az akkor éppen a Szovjetunióhoz

tartozó, szintiszta magyar faluban, Eszenyben. Anyanyelvemen végeztem el a szülőfalum általános iskoláját, majd Csapon a magyar középiskolában érettségiztem. Gyermekkoromtól kezdve két dolog valami megmagyarázhatatlan erővel kötötte le a figyelmemet. A matematika és a letűnt korok történései. Aztán, amikor életpályát kellett választanom, helyettem egy korszak rendszere tette ezt meg. Abban az időben ugyanis az egyetemi történelemtanulást a kommunista párttagsággal kapcsolták össze. Ez utóbbi számomra, aki egész életem folyamán meggyőződésesen vallja – nem érdekcsoportokat, hanem ügyeket

kell szolgálni – rémálom volt. Az Ungvári Állami Egyetemen matematikusi, matematikatanári diplomát szereztem. 22 éven át szülőfalum középiskolájában és Szalóka általános iskolájában tanítottam matematikát és informatikát. 1999 óta Budapesten élek. 2018-as nyugdíjba vonulásomig matematikát tanítottam a fővárosban, két évig egy általános iskolában, majd egy felnőttképző gimnáziumban.

1972-től diákfejjel elköteleztem magam az idegenvezetés mellett. A csoportok kalauzolására való felkészülés felerősítette bennem a gyermekkoromtól szunnyadó helytörténeti zsigereket. Tanári pályám nagyon fontos kiegészítője lett szülőföldem múltjának kutatása. Az 1990-es évek elejétől, a rendszer és a körülmények megváltozásával szülőföldem, Kárpátalja is megnyílt az utazni vágyók előtt. Ez pedig azt jelentette, hogy föl lehetett és föl is kell vállalni ennek a Trianon óta legmostohább kezelt és elfeledett térségnek a népszerűsítését. Látva a Kárpátaljával kapcsolatos tudatlanságot illetve félretájékoztatást minden eszközzel és minden lehetséges módon igyekeztem és ma igyekszem kialakítani egy hiteles Kárpátalja-képet. Ezt kezdetben az odautazó csoportok kalauzolásban láttam, de az utasok rábeszélésének engedve, 1996-tól publikációkban, előadásokon, rádióban, televízióban, folyóiratokban, rendezvényeken próbálom felkelteni az anyaország érdeklődését a hányattatott sorsú Kárpátalja iránt. Az általam publikált könyvek és ismeretterjesztő kiadványok (14), a Kárpátalja-térképek szerkesztése (13), cikkek, tanulmányok (több mint 100), fotókiállítás (36) valamint az ismeretterjesztő filmekben való írói-szakértői közreműködés (11) és két önálló film segítségével szeretném bemutatni e vidék szépségeit, történelmi, művészeti értékeit. Talán sikerül ezeken keresztül megértetni a kárpátaljai magyarság lélektanát, mindazt, amit számunkra jelent az anyaország. ■

Bemutatkoznak a Kárpátaljai Szövetség tisztségviselői

▼ VARGA SÁNDOR elnökségi tag

Varga Sámuel és Hánka Klára második gyermekeként születtem Viskén 1955. május 15-én. Az általános iskola 5

osztályát szülőfalumban magyar tannyelvű, a többit az ukrán tannyelvű iskolában végeztem, ott is érettségiztem 1972-ben. Már gyerekkoromban beleszerettem a fociba, és a viski ifjúsági csapat tagja lettem. A labdarúgás iránti szeretetem és elhivatottságom a mai napig rendületlenül tart. Tanulmányaimat 1972 és 1975 között a Lembergi Testnevelési Főiskolán folytattam. A kötelező katonai szolgálatot a Szovjet Hadsereg Balti Flottájában töltöttem (1975–77). Ezek után a Moszkvai Testnevelési Egyetemre kerültem, ahol 1980-ban tanári és labdarúgó szakedzői diplomára tettem szert.

Első munkahelyem a 22. Moszkvai Nyári Olimpiai Játékok Szervező Bizottságánál volt, majd a Testnevelési és Sporttudományi Kutatóintézet labdarúgó laboratóriuma tudományos munkatársa lettem. Közben kandidátusi disszertációm dolgoztam. Témája: a labdarúgók és a labdarúgócsapatok játékteljesítményének objektív mérése. A Szovjet Labdarúgó Szövetségben olyan neves edzőkkel dolgozhattam együtt, mint Lobanovszkij, Beszkov, Malofejev.

1984 nyarán költöztem Magyarországra. Itt a Budapesti Testnevelési Egyetem tudományos munkatársaként dolgoztam, majd a Magyar Labdarúgó Szövetség munkájában is részt vettem. 1991 októbertől Mészöly Kálmán asszisztenseként Szaúd-Arábia legnagyobb labdarúgócsapatánál, az Al Ittihad-Jeddánál dolgoztam. Mészöly távozása után még több évig tevékenykedtem a királyságban.

A sportszervezéssel, menedzseléssel foglalkozó céget, a Sela Sports Internationalt 1996-ban alapítottam. Még ebben az évben Zürichben Sepp Blattertől, a FIFA elnökétől ügynöki oklevelet kaptam. A 2006-os Labdarúgó Világbajnokságra kijutott ukrán válogatott tagjai közül 8 volt cégem ügyfele, majd később a válogatott edzője, az aranylabdás Oleg Blohin is ügyfelünk lett. Olyan világhírű játékosokat és edzőket képviselek, mint Andrej Kancselszkisz (Manchester United), Oleg Luzhny (Arsenal), Szergej Rebrov (a Tottenham játékosa, ma pedig a Fradi sikeredzője), Andrij Huszin és Olekszandr Sovkovszkij (Dinamo Kijev). Társadalmi munkában az UEFA edzőbizottsága munkáját segítem szaktanácsadóként.

Feleségemmel, Larisszával két gyereket neveltünk fel, két unoka boldog nagyszülei vagyunk. Viktória lányunk 1985-ben született Moszkvában, s a Cambridgei Egyetem elvégzése után bankszakemberként dolgozik Londonban. Karolina, aki már Budapesten született 1987-ben, a Warwicki Egyetem jogi karán végzett, szintén Londonban dolgozik jogászként.

A mai napig is szülőföldem, Kárpátalja és szülőfalum, Visk szerelmese vagyok. Életfilozófiámat így foglalnám össze: „Jó dolog fontosnak lenni, de fontosabb dolog jónak lenni”. 2010-ben barátaimmal létrehoztuk a „Visk” Jótékonyági Alapítványt, amelyen keresztül a nagyközség művelődését, anyagi és szellemi értékeinek megőrzését és gazdagítását szolgáljuk.

A Kárpátaljai Szövetség munkájában külsőként évek óta részt veszek. A nemzetközi sportban szerzett tapasztalataimat nagymértékben tudom majd hasznosítani a szövetség elnökségében folytatott munkám során.

Prof. Dr. BORBÉLY KATALIN elnökségi tag

A kárpátaljai Bányó nagyközségben születtem. A Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középfiskolát aranyéremmel fejeztem be.

Matematikai, fizikai és kémiai megyei és országos diákolimpiákon értem el dobogós helyezéseket. Gyerekkoromat Beregszászon töltöttem meghitt, református családi körben. Ott alakult ki bennem az emberiség, az emberek iránti felelősség és a haza iránti szeretet. Maig tartó őszinte barátságok szövődtek ott. 16 évesen nyertem felvételt az Ungvári Állami Egyetem orvosi karára, és 21 éves koromban diplomás orvosként kezdtem meg szakmai életemet.

Magyarországra 1978-ban települtem át. Több mint tizenöt évet töltöttem az Országos Idegsebészeti Tudományos Intézetben, jelenleg az Országos Onkológiai Intézetben dolgozom. Három szakvizsgával rendelkezem. Tanulmányaimat éveken keresztül az USA-ban, Svájcban és Franciaországban folytattam mint kutató. Több világhírű orvosi egyetemen és kutatóintézetben dolgoztam, de mindig hazatértem, hogy megszerzett tudásommal hazámat gazdagítsam. Kedvenc területeim az agyi elváltozások kutatása, kezelése és a legmodernebb high-tech képalkotó diagnosztika klinikai alkalmazása. Nevemhez fűződik a PET alapú diagnosztika hazai bevezetése és annak széleskörű felhasználása.

Tudományos címeim: az orvostudományok kandidátusa, PHD, habilitáció, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, egyetemi magán és címzetes tanár. Az agyi elváltozások témában írt könyvem mellett számtalan könyvfejezet, nemzetközileg közzétett tudományos cikk, nagyszámú egészségpolitikai tanulmány, javaslat, irányelv fűződik a nevemhez, különös tekintettel a hazai diagnosztika fejlesztésére az onkológiai megbetegedések területén.

Sohasem felejtettem el a gyökereimet, kifogyhatatlan forrásként vannak jelen egész életemben. Folyamatosan támogattam és támogatom kárpátaljai rokonaimat, barátaimat, a rászorulókat, s bár bejártam az egész világot, lélekben beregszászi maradtam.

Életemet elsősorban a kárpátaljaiak és mások segítségének szenteltem, a tehetséges fiatalok támogatása és Magyarország felvirágoztatása az életem célja. Budapesten élek meghitt házasságban, kihívásokkal és örömeikkel teli életben nagyszámú tanítványaim lettek a gyermekeim. ►

Tisztelt Ösztöndíjasok!

A 2020-as év sok nehézséggel járt, amelyekkel mindannyiunknak szembe kellett néznünk. A COVID-19 világvárvány nem csak a terveinket, de a mindennapjainkat is felülírta. Tekintettel a kialakult helyzetre, valamint a közép- és felsőoktatási intézmények megváltozott tanrendjére, az Antal Péter Ösztöndíj nem kerül kiírásra a 2020/2021-es tanévben. A Kárpátaljai Szövetség elnöksége erre a tanévre egy alternatív támogatási struktúrát dolgoz ki, amely célirányos intézményes támogatást helyez kilátásba. Az Antal Péter Ösztöndíjat a jövőben, amint ez lehetségessé válik a kialakult körülményekhez igazítva, a pályázási feltételeket és az elszámolási kötelezettségeket újragondolva ismét meghirdetjük.

Jó egészséget és további sikereket kívánva, tisztelettel:

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Bemutatkoznak a Kárpátaljai Szövetség tisztségviselői

DR. SEREMET SÁNDOR főtitkár

1988. május 17-én születtem Munkácson, Kárpátalján. Iskolai tanulmányaimat Munkácson végeztem, majd 2005-ben felvételt nyertem az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Történelem és Európai Integráció szakára, ahol 2010-ben szereztem mester fokú (MA) diplomát. Kutatási területem a mai Kárpátalja közigazgatási és politikai helyzete volt 1900–1914 között. Egyetemi éveim során aktívan részt vettem a helyi magyar ifjúsági közösségi életben. 2005-ben léptem be a Kárpátaljai Magyar Diákok és F fiatal Kutatók Szövetségébe (KMDFKSz). 2007-től a szövetség tagjai beválasztottak az elnökségbe, majd

2008 ősztől 2011 ősziig a KMDFKSz elnöke voltam. A szervezettel éves lebontásban több, már hagyományossá vált rendezvényt szerveztünk. Többek között Tudományos Diákköri Konferenciát az egyetemisták részére, tanulmányi vetélkedőt a végzős iskolások számára, karrier tanácsadást, vezetőképzőket, műveltségi vetélkedőket és természetesen szórakoztató programokat. 2010-ben alapítottuk a Scientia Denique tudományos publikációs füzetet, amely máig is nagy sikerem örvend a fiatal kutatók körében. Jelenleg lektori és szerkesztőhelyettesi

feladatokat látok el a Scientia Denique csapatánál. 2011-től a KMDFKSz tiszteletbeli elnöke vagyok.

2010-ben, egyetemi tanulmányaim elvégzése után a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájába nyertem felvételt miniszteri ösztöndíjjal. Kutatási témám: A mai Kárpátalja határainak kialakulása az I. világháború után (1918–1925). 2013-ban szereztem meg az abszolutóriumot.

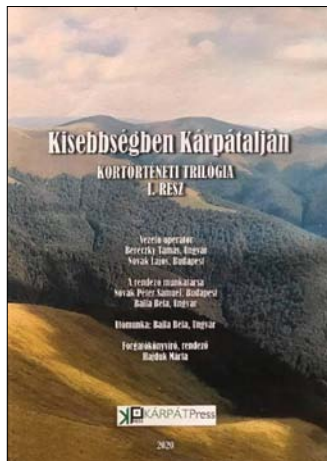
2011 és 2014 között a KMDFKSz delegáltjaként vettem részt a Közszolgálati Közalapítvány Közszolgálati Testülete munkájában.

A doktori iskola elvégzése után a Terror Háza Múzeum kutató történész csapatában dolgoztam. Kutatásaim folytatásához több ösztöndíjra is pályáztam. Kétszer nyertem el a Visegrádi Alap ösztöndíját, amelynek köszönhetően Prágában kutathattam és dolgozhattam disszertációm megírásán a 2014/2015-ös és 2015/2016 tanévekben. A doktori disszertációm 2016 májusában védtem meg. Ugyanabban az évben kerültem kapcsolatba a Kárpátaljai Szövetséggel is. Összel átvettem az irodavezetői feladatokat, majd 2018-ban beválasztottak a szövetség elnökségébe. Feladataim nagy részét távolról végeztem, mivel 2018/2019-ben a Petőfi Sándor Program ösztöndíjasaként tevékenykedtem a fumei magyarok körében. 2019 ősztől már folyamatosan és helyben teszem a dolgom az elnökség soraiban. A 2020-as közgyűlésen lemondtam elnökségi tagságomról, hogy a továbbiakban a Kárpátaljai Szövetség főtitkári tisztségét tölthessem be.

Úgy vélem, hogy ma kell tennünk azért, hogy a jövőben emelt fővel emlékezhessünk múltunkra. Száz éve, 1920-ban még nem voltak külhoni magyarok. Ma, 2020-ban arra kell törekednünk, hogy ne csak legyenek magyarok a külhonban, ezen belül Kárpátalján, hanem legyenek szilárd közösségeik, őrizzék hagyományaikat, ápolják kultúrájukat. Ezt a célt követve szeretném hasznosítani képességeimet és tapasztalataimat.

Támogatásunkkal készült

Hajduk Márta forgatókönyvíró és rendező a Kárpátaljai tragédia után idén újabb filmmel jelentkezett. A *Kisebbségben Kárpátalján* című kortörténeti trilógia a Kárpátaljai Szövetség támogatásával, a TV21 Ungvár szakmai segítségével készült. A film első részének

bemutatója a Kárpátaljai Szövetség szeptemberi balatonföldvári találkozóján volt.

Hajduk Márta ugyan Magyarországon született, de munkája során a Magyar Televízió határon túli szerkesztőségében napi kapcsolatba került külhonban élő honfitársaival. Számos kárpátaljai forgatása során szerzett tapasztalatait nyugdíjba vonulása után a nehezebb említett dokumentumfilmekben, forgatókönyvíróként és rendezőként kamatoztatta.

A szerző a következőképpen ajánlja új alkotását: „Kiássuk a múltat, hogy megértsük a jelent. Kisebbségben sem kell élni Kárpátalján ahhoz, hogy lássuk az erőszakos ukránosítás hatását, amely évszázadok óta együtt élő, soknemzetiségű közösségeket próbál a jövő bizonytalanságával és minimális létfeltételekkel félelemben tartani”.

Kárpátalja sorsát a trianoni békediktátum pecsételte meg. Milyen a magyar kisebbségi lét száz évvel később a soknemzetiségű Ukrajnában? Alkotmányellenes törvények, magyar intézmények és történelmi emlékhelyek ellen elkövetett merényletek, álarcos ukrán nacionalisták fenyegető masírozása, füstbombák keltenek félelmet, miközben a politikai elit, ha nem is egységesen, de az emberi jogok tiszteletben tartását deklaráló nyugat felé törekszik.

A kortörténeti dokumentumfilm az okokat keresi: honnan ered az ukrán nacionalizmus és sovinizmus gyökere? Miért is tehetik meg mindezt a 21. században? Mitől vált a magyarság ellenséggé, és miért nem tekintik államépítőnek a történelem által kijelölt hazájában?

A történet szerint tényfeltáró filmjének forgatására emlékezik vissza 2050-ben az egykori oknyomozó riporter, akinek szerepét Kubik Anna Kossuth-díjas színművésznő vállalta (a fiatal riporter: Bereczky Zsuzsanna).

A film I. részében megszólaló szakemberek: Tólas Péter történész, az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont igazgatója, Vincze Lóránt erdélyi magyar újságíró, az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója (FUEN) elnöke, Keskeny Ernő, Magyarország volt kijevei nagykövete, Botlik József történész, Bródy András festőművész, Dupka György történész, a Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) elnöke, Volodimir Fenics történész, az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) docense, Zsupán Jenő orvos, a Kárpátaljai Ruszin Szövetség elnöke, Lyavinecz István, a Ruszinok Világatanácsának elnöke, Czébely Lajos költő, helytörténész, Vári Fábrián László költő, Majnek Antal római katolikus megyéspüspök, Ivaskovics József zeneszerző, a Credo verséneklő együttes alapítója.

A stáb tagjai budapesti és ungvári televíziósok. Vezetőoperátor: Bereczky Tamás (Ungvár) és Novák Lajos (Budapest), a rendező munkatársai: Balla Béla (Ungvár) és Novák Péter Sámuel (Budapest), forgatókönyvíró, rendező: Hajduk Márta. A film producere a KárpátPress Stúdió.

Az alkotók az európai döntéshozóknak ajánlják a filmet, akik belügynek tekintik a kisebbségek ügyeit; a Kárpátalján élőknek, akik megkezdtek népvándorlásukat nyugat felé; a Kárpát-medencében élő magyaroknak, hogy megértsék, mi áll az újabb kárpátaljai tragédia hátterében. A film megtekinthető a legnagyobb videómegosztó csatornán.

Gratulálunk Hajduk Mártának újabb fontos és elgondolkodtató alkotásához!

Tudósítónk

Magánvélemény

Milyen hely is Kárpátalja?

Mindig meglepődöm, milyen sokféleképpen lehet Kárpátaljához kötődni, vagy éppen elszakadni tőle. Sok emberrel beszélgetek, akik vidékünkön élnek és dolgoznak, többen külföldről tértek vissza, míg mások innen végleg elszármazva máshol próbálnak szerencsét. Szülőföldünk valakinek ugródeszka, másnak süllyedő hajó. Van, aki itt kezd önmegvalósításba, míg más elvarrja a szálakat. Akad, aki állandóan csak panaszkodik, és élehetetlennek tartja ezt a helyet, míg másnak elhagyni Kárpátalját olyan lenne, mintha a szívét szakítanák ki.

Hallottam egyszer egy anekdotát, ami gyakran eszembe jut vidékünk kapcsán. A nagypapa a falu határában lévő mezőn dolgozik az unokájával. Arra jár egy idegen, és megkérdezi: mondja, uram, mi jellemzi ezt a falut, megéri ide betérni? A bácsi vakarja a fejét, majd így szól: nem is tudom, mondja, maga milyen faluból jön? Milyenek ott az emberek? A járókelő elkezdti az ecsetelést – jaj, ne is kérdezze, mindenki olyan undok, magánakvaló, gonosz szerzet, a faluban minden lepukkant, nincs ott semmi. Az öregúr sóhajt: no, ez a falu is pont ilyen!

Kicsivel később ismét arra jár egy turista, aki ugyanezt kérdezi nagyapótól. A bácsi ismét visszakerdező – halljam előbb, miféle hely az, ahonnan maga jön? Az ismeretlen lelkesen válaszol: csodaszép községből származom, olyan kellemes és szép ott minden! Magának is látnia kellene, milyen dolgos, rendes emberek lakják. A bácsika bólogat, s így szól: elhiszem, a mi községünk is ugyanilyen! Jól fogja itt érezni magát. Az unoka értetlenkedve odahajol és megkérdezi: tessék már megmondani, hogy lehet az, hogy az egyiknek ezt mondta, a másiknak meg azt? Milyen akkor ez a falu valójában?

A nagypapa megsimogatta a gyermek fejét és így szólt: olyan, amilyen te magad vagy. Ha keserűséggel vagy tele, és a negatívumokat látod ott, ahonnan eljöttél, máshol sem fog rózsásabbnak tűnni a helyzet. Legyen szó bármilyen helyről. Ugyanez igaz fordítva is. Ha a szíved hálával van teli, pozitívan állsz az élethez, akkor megtalálsz a szépet még ott is, ahol nem épp fényűző a helyzet. A belső elégedettségünket vagy elégedetlenségünket vetítjük ki a világra. Minden olyan, amilyennek látni szeretnénk. Mások világnézetén viszont nem tudunk változtatni. Mindegy, mit mondok az utazóknak, az semmin sem változtat. Olyannak ítélik meg a mi falunkat is, mint a saját magukét, fiam.

Az ország nyomorúságos gazdasági, egészségügyi, infrastrukturális helyzetéről nem vitatkozom senkivel. Arról sem akarok meggyőzni senkit, milyen gyönyörű tájak vannak itt, mennyire finom a dobronyi paprika, a Bereg-vidéki bor vagy az eredeti hucul brinza (ami melleleg hamarosan az UNESCO Világörökség-listájára is felkerülhet).

Csak annyit mondok: mielőtt a címben feltett kérdésre válaszolnánk, jól nézzünk magunkba!

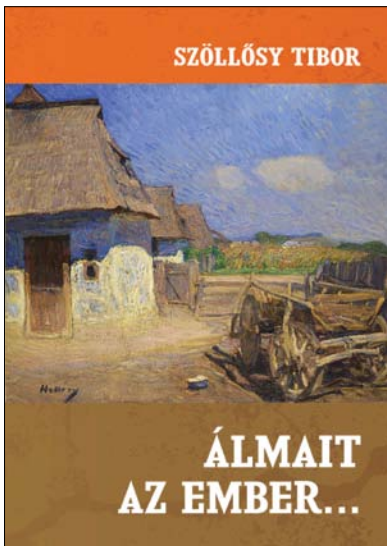
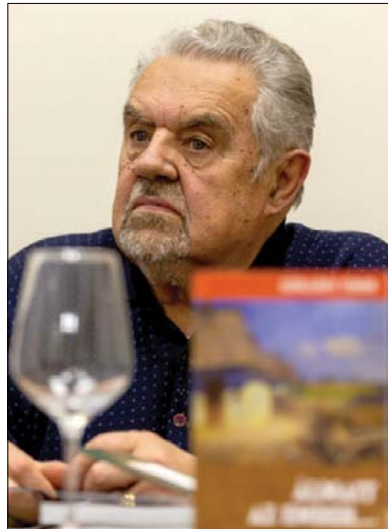
Simon Rita

Megnyitó előtt – könyvbemutató a kisvárdai Kárpátalja Házban

A kisvárdai Kárpátalja Ház egy hálózat szerves része, amelynek tagjai még a Délvidék Ház, a Felvidék Ház, az Orvidék Ház és a Partium Ház. A Magyar Házak hálózat elkötelezett a nemzeti identitás védelmében, a külhoni magyarság támogatásában, a magyar közösségek összetartó erejének erősítésében. Fontosnak tartja a nemzeti örökség, kultúra terjesztését, az ifjúság nemzeti érzés- és tudatvilágának fejlesztését.

A Kárpátalja Ház első nyilvános programja egy könyvbemutatóval egybekötött borkóstoló volt. A könyvbemutató sorozatra első vendégként Szöllősy Tibort, a kárpátaljai Beregszászon született író-tíró hívták meg a szervezők. A baráti hangulatú rendezvényen a szerző *Álmaid az ember...* című, az ungvári Intermix Kiadó gondozásában idén megjelent novellagyűjteményét mutatta be. A kötet amolyan életrajzi gyűjtemény, merthogy a lejegyzett sorok egy-egy megtörtént eseményt mesélnek el magával ragadó stílusban.

Honismeret, Pesti Hírlap, Erdélyi Magyarország, Nyugati Magyarország. Ma is több írott fórum szerzője, illetve szerkesztőségi tagja. Eddigi alkotói termése több mint nyolcszáz cikk, tanulmány, esszé, amelyek hetvenkét kiadványban jelentek meg. Jelenleg a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Nyírmadán él, de témáinak továbbra is termékeny talaja a szülőföld. Al-

kotói eltökéltségére és munkabíráására jellemző, hogy a nyolcvanadik életévét betöltve változatlanul erős belső késztetéssel, a megragadott témától függően verbó vagy kesernyés humorral, illetve borzongató drámái hitelességgel írja tárcáit, karcolatait, jegyzeteit.

Szóllősy Tibor *Álmaid az ember...* című kötete a kárpátaljai magyar irodalom egyik gyöngyszeme. Elektronikus változata elérhető a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján (<http://kmmi.org.ua/konyvtar/konyvek>) vagy az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárában (<https://mek.oszk.hu>).

Az eseményt csellójátékával színesítette Komár Anna Eszter, a budapesti Weiner Leó Zeneművészeti Szakgimnázium másodéves hallgatója.

A könyvbemutatót követően Heit Lóránd, a Magyar Házak *Kárpátok bora* programjának koordinátora a történelmi beregszászi borvidéket mutatta be, és az onnan származó borokból tartott borkóstolót.

(A FrissMédia cikke nyomán)

A szerzőt Bodrog László, a kisvárdai Kárpátalja Ház szakmai igazgatója mutatta be a közönségnek.

– Közírói tevékenysége középiskolás korában, Hollósy Simon festőművész técsői életének, munkásságának kutatásával és máramarosi mesék, mondák gyűjtésével kezdődött. Eredményeit folyamatosan publikálta kárpátaljai és anyaországi lapokban, folyóiratokban: *Kárpáti Igaz Szó*, *Kárpátalja*, *Pánsíp*, *Magyar Nemzet*,

Az advent üzenetei

Krisztusban Szeretett Testvéreim!

Elérkeztünk egy új liturgikus időszakhoz az egyházi évben. Ez az időszak nem más, mint az advent bűnbánati ideje. Az advent azonban nemcsak egy új liturgikus időszakot jelent, hanem egyben egy új egyházi év kezdetét is. Az egyházi év ugyanis advent első vasárnapjával veszi kezdetét. Ez az időszak bűnbánati időszak. Az évet az Egyház nem hangos mulatozással kezdi, hanem a bűnbánatra hívja fel a figyelmünket.

Bűnösök vagyunk mindannyian, akik rászorulunk Isten végtelen irgalmára. Ugyanakkor elmondható az is, hogy az adventi időszaknak kettős üzenete van a mai ember felé. Egyrészt az advent felkészít bennünket a karácsony megünneplésére. Karácsonykor azt ünnepeľjük, hogy a Fiúisten emberré lett. Emberként született erre a világra. Az Isten az ő fia által belép az emberiség történelmébe, méghozzá úgy, hogy emberi természetet vesz fel és megtestesül. Hatalmas titok ez, amit az ember a maga véges értelmével nem tud megérteni és átlátni. Az ember rácsodálkozik arra, hogy az Isten hogy lehet ennyire hatalmas, hogy kicsiny gyermekként születik közénk. Ennek a titoknak a megünneplésére készít bennünket az advent.

Az adventnek azonban van egy másik üzenete is. És ebben az üzenetben Krisztus második eljövételére irányítja a figyelmünket Krisztus Egyháza. Hiszen azt már nem várjuk, hogy a Második Isteni Személy megszülessen. Ez már megtörtént. Ezt megünnepeľjük és ezért hálát adunk. Amire várakozunk, az Krisztus második eljövetele. Ezt várjuk hittel és szeretettel. Ehhez a várakozáshoz nyújt segítséget az adventi készület, mely szól arról, hogy virrasztva, lelkünk kegyelmi állapotának készenlétével várjuk az Úrral való találkozás idejét. Ez egy örömteli és áldott várása az Úrnak. Ha így tekintünk várakozásunkra, akkor rájövünk arra, hogy nemcsak a karácsonyt megelőző négy vasárnap az advent, hanem a keresztény ember egész élete egy reményteljes és örömteli várása az Úrnak.

Az ideai adventi várakozásunkhoz az evangélium szavait szeretném segítségül hívni: Jézus Krisztus, az Isten Fia evangéliumának kezdete. Izajás próféta megírta: „Íme, elküldöm követemet színed elé, hogy előkészítse utadat. A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek el az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit”.

János ezért a pusztában hirdette a bűnbánat kereszttségét a bűnök bocsánatára. Kivonult hozzá Júdea egész vidéke és Jeruzsálem minden lakója. Megvallották bűneiket, ő pedig megkeresztelte őket a Jordán folyóban.

János teveszörből készült ruhát viselt, csipőjét bőrvö vette körül, sáskát és vadmézet evett. Ezt hirdette: Aki utánam jön, hatalmasabb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy lehajoljak és megoldjam a saruszját. Én vízzel kereszteltek titeket, ő pedig Szentlélekkel keresztel meg benneteket. Mk 1,1-8.

Legyen tehát az ideai Adventünk jelszava az útkészítés. A bűnbánat, a jó cselekedetek, az irgalmas szeretet gyakorlása és a szolgálat által készítsünk utat a szívünkbe érkező üdvözítő számára és embertársaink számára is.

Molnár János beregszászi plébános

Hol van a zsidók királya, aki most született?

Olvasandó: Mt 2,1-12

Kedves Olvasók!

Ebben az évben talán az előzőeknél is korábban jelentek meg a boltokban a karácsonyi díszek, ünnepi kellékek. Valahol már október közepén ott csillogtak a polcokon a különféle gömbök, a porcelán angyalkák glóriái. Volt olyan hely, ahol az adventi vasárnapokat megelőzően felállították a fenyőfákat, s az interneten is belefutottam novemberben olyan képekbe, amelyek arról árulkodtak, hogy bizony vannak olyan ismerőseim, akik házában már ünnepi hangulat uralkodik: kész a felékesített fenyő, az egész párkányt díszekkel tele fenyőágak borítják.

Szeretem a karácsonyt, szeretem az ünnepre való ráhangolódást, de az egyre korábban elkezdődő ünnepi készülődés nagyon elgondolkodtatott. Vajon miről szól ez? Hogyan is várakozunk az adventben, ha már novemberben úgymond minden kész? Ez a fajta ünnepi készülődés vajon mire készít fel? Miért is érezzük szükségét, hogy egyre több szokás, cselekedet kapcsolódjon az ünnephez?

Igeszakaszunkban a napkeleti bölcsek érkezéséről olvashatunk. Az a bizonyos csillag, amely vezette őket, már korábban feltűnt az égen, hogy a bölcsek elindulhassanak, s idejében érkezzenek a megszületett Megváltóhoz. Mondhatnánk, hogy igen korán elkezdtek a készülődést, elindultak, s követték a csillagot. Követték egészen Jeruzsálemig. De vajon miért mentek be Jeruzsálembe? Vajon a csillag rossz úton vezette őket, eltévedtek? Mindaddig pontosan mutatta az utat, majd épp a cél előtt „elromlott”? Vagy ezek a napkeleti bölcsek elkezdtek kicsit a saját bölcsességükre támaszkodni? Az útjuk során bizonyára elgondolkodtak azon, hova is mennek, s valószínűnek tarthatják, hogy Jeruzsálembe kell érkezniük, ha a csillag a zsidók királyát mutatja meg. Minél közelebb kerültek Jeruzsálemhez, annál biztosabbak lehettek benne, hogy bizony a jeruzsálemi királyi palotába kell menniük. Hiszen hol máshol születetne meg a zsidók királya? Betlehem mindössze 10 km-re fekszik Jeruzsálemtől. Nem nagyot tévedtek a bölcsek, s könnyen ki is lehet javítani a hibát. Éppen csak egy kis kitérőt tettek.

Félő, hogy a mi készülődésünkre is igaz lehet, hogy kicsit célt téveszt. Mi is ott keressük az ünnepet, ahol emberileg logikusnak tűnik. Az ünnepi fények, a szépen elkészített ajándékok között, a közös vacsorában. De vajon Jeruzsálem fényei nem csábítják-e túlságosan a szemünket? Olyannyira, hogy le vesszük tekintetünket a csillagról, amely vezet?

Gyakran keressük gyermekkorunk ünnepeit, a régi karácsonyok hangulatát, érzéseit, a régi izeket. Hány helyen hangzik el ilyenkor Ady Endre *Karácsony* című verse: „De jó volna tiszta szívből/ – Úgy mint régen – /Fohászzkodni, /De jó volna megnyugodni... /De jó volna játszadozó /Gyermek lenni?”. Keressük valamit az ünnep közeledtével, az ünnepi napok alatt. Keressük valamit, ami talán régen

elveszett. Keressük a régi érzéseket, azt a régi megnyugvást. S talán ezért is kezdünk minden évben egyre korábban készülödni, nehogy valami kimaradjon, valamire ne legyen idő, valami hiányozzon az ünnepből. De vajon megtaláljuk-e? Vajon nem tévesztünk-e célt az út végéhez közeledve? A régi karácsonyokat keresve meglátjuk-e, hogy azokon az ünnepeken nem volt annyi csillogó fény, nem volt mindent elárasztó ragyogás; nem volt minden évben új, az az évi divatnak megfelelő színű és stílusú fenyődísz, közös ünnepi ruha, egymáshoz illő asztalterítő és szalvéta, dekoráció. Volt talán adventi koszorú a környéken szedett fenyőágakból, volt gyertya, amely éveken át szolgált a helyén, s hirdette az ünnep közeledtét, volt fenyő, amelyre évenként ugyanazok a díszek kerültek, így igazán vigyázni kellett rájuk, nehogy földre essenek, eltörjenek. Ezek a díszek valamit hoztak magukkal éveken, talán generációkon keresztül. Valamit, amit övni kellett, amire vigyázni kellett: a hitet a Megváltó Krisztusban, aki éveken át nem hagyott el, aki naponként mellettünk áll, aki közbenjár értünk, aki gondot visel ránk, aki hív évenként, naponként, hogy hozzá térjünk. S volt ezeken az ünnepeken énekszö, istentisztelet, a Messiás dicsérete.

Egyre inkább kopnak el az énekeink, nagyon kevés helyen van közös családi éneklés, ahol ifjak és vénék együtt dicsérik a Magasságot. Nem adjuk tovább a következő generációnak az énekeket, a szövegüket, s azt az üzenetet, amelyet hordoznak, amely megtanít rá, hogy Jeruzsálem helyett a betlehemi istállóban keressük a megszületett Messiást. Egyre inkább kiüresedik az ünnep, s ekkor ad a világ valami mást, amivel ezt az ürességet betöltjük. S lesz egyre több dísz, fény, csillogás, karácsonyi zenék, filmek, amelyek lekötnek minket, s elveszik a figyelmünket arról, hogy tulajdonképpen mi hiányzik. Hol van a zsidók királya? Hol van a megszületett Messiás a mi ünnepünkön? Karácsonykor vajon megérkezünk-e a betlehemi jászolhoz, vagy leragadunk a jeruzsálemi palotában?

Amikor a bölcsek elindultak a palotából Betlehem felé, a csillag, amely addig vezette őket, előttük ment. Újra észreveték. **Amikor meglátták a csillagot, igen nagy volt az örömük (10. vers).** Amikor újra a csillagot követték, akkor találták meg az elveszett örömet, s akkor találták meg a Megváltót. Akkor már nem volt kérdés, hogy hol van a zsidók királya.

Kívánom a kedves olvasóknak, hogy ha olykor el is csábul a szemünk Jeruzsálem fényei felé, találjuk meg újra azt a csillagot, amely valóban a Megváltóhoz vezet. Ne engedjük, hogy a minket körülvevő világ valami egészen mással töltsen meg a karácsonyunkat, kidobva azt, ami igazán érték, ami igazán megtart és örömet ad. Megszületett a Megváltó, aki az Úr Krisztus a Dávid városában. Amen!

Szemere Judit református lelkész,
Beregszász

Hétköznapok a nagydobronyi gyermekotthonban

Szülők nélkül – gondoskodó szeretetben

Minden felelősen gondolkodó ember vallja, hogy minden gyermeknek családban, s leginkább teljes, egészséges lelkületű családban kell felnőnie. Sajnos azonban vannak, akiknek ez nem adatik meg. Mert a szülőanyjuk a kórházban „felejtí” őket, vagy később hagyja el, esetleg olyan családba születik, ahol nem tudnak, vagy nem akarnak gondoskodni róluk. (Most ne taglaljuk a miérteket, és ne is ítélkezzünk fölöttük, ez nem a mi dolgunk.) Szerencsések azok, akiket szerető családok örökbe fogadnak. De sokan maradnak állami gondozásban, s ezúttal azokról sem akarunk véleményt formálni, de tudjuk, milyen helyzetek uralkodnak ott. 1996-tól azonban működik Nagydoronyban egy intézmény, az Irgalmas Samaritánus Református Gyermekotthon, ahol Isten gondviselő szeretetét tapasztalhatják meg az ott élő lányok. Az otthon lakóinak mindennapjairól, fejlődési lehetőségeikről beszélgettünk Katona Viktória lelkésszel.

– Az intézmény eredetileg sérült gyermekek otthonaként indult, merthogy elsősorban különböző betegségekkel diagnosztizált lányokat hoztak ide, akiket családok nem fogadtak be. Viszont itt szakszerű gondoskodás után egy részükről kiderült, hogy egészségesek, csupán az állami intézményekben, csecsemőotthonokban nem kapták meg a megfelelő ellátást, nem foglalkoztak velük, így fejlődésükben visszamaradtak. Voltak, akiknek a fejlapjára azt írták: debil, pedig csak elhanyagolták őket. Mára közülük van, aki boldog, egészséges családanya, van, aki tanít például a cigányiskolában, vagy éppen a Schweitzer Albert Református Szeretetotthonban ápolóként dolgozik. Eppen ezért is változott meg a gyermekotthonunk státusza, ez a jövőre 25 éves intézmény ma egészséges és sérült lányok közös otthona.

– *A negyedszázad már egy emberöltőnyi kor. Hány lakója volt és van most az intézménynek?*

– Az indulás óta több mint 120 lakója volt az otthonunknak, jelenleg 78 gyerekünk van, közülük 53-an kiskorúak. Úgyhogy nem egyszerű nálunk a logisztika.

– *Merthogy ők óvodába, iskolába járnak.*

– Így van. Reggelente nyolc kislányt oviba kell vinnünk, hét alsós gyerekünk van. A nagyobbak többsége a helyi középiskolában tanul, idén heten folytatják tanulmányait a Nagydobronyi Református

Líceumban. Van egy siketnéma kislányunk, ő Ungváron a bentlakásos iskolában tanul, hétvégén viszont ide jön haza. A komolyabban sérültek, illetve betegek magántanulók. Hozzájuk ide járnak a pedagógusok. Rajtuk kívül van két nagyon lelkiismeretes, szerető szívű, türelmes, odaadó pedagógusunk – Balog Viktória és Hidi Andrea –, akik a hét öt napján teljes munkaidőben itt foglalkoznak velük délelőttönként, délután pedig az alsósok felzárkóztatását végzik, mintegy sajátos napköziben. A hétvégéken még a gimnazistáinknak is tudnak segíteni. De külön iskolafelkészítés is folyik nálunk a „ballagó” ovisokkal. A két pedagógus mellett persze végtelenül türelmes, nemes

Katona Viktória (középen) a gyermekotthon növendékeivel

lelkű nevelőink is vannak, akiknek anyai gondoskodása elengedhetetlen ahhoz, hogy egészséges lelkületű gyermekek neveljünk.

– *Tudnak-e továbbtanulni a gyermekotthon lakói?*

– Nagyon hálásak vagyunk, mert nem vesznek el a tehetséges lányaink, sokuk szívében óriási tudásvágy van. Jelenleg négy főiskolásunk van, ketten nappalin tanulnak. Egyikük ukrán nyelv szakon kezdte a tanévet, de angolra is felvételt nyert, a másikuk óvodapedagógusnak készül. Egy lányunk levelezőn végzi az óvodapedagógiát, mert úgy döntött, hogy közben dolgozni szeretne itt, nálunk. A negyedik lányunk szociálpedagógiát tanul, szintén levelezőn. Szeptembertől egy kislányunk az Ungvári Művészeti és Közművelődési Köledezsben kezdte meg tanulmányait, ő koreográfusnak készül. De felvették a főiskolára is ukrán szakra, viszont a tánc jobban vonzotta, ez volt az álma. Valamennyien úgy nyertek felvételt, hogy külön tanárhoz nem jártak, s az egyik a ZNO-n négy tantárgyból négyet abszolvált, másik

kettő pedig háromból hármát. Ezt nagyon nagy eredménynek tartom.

– *Vannak már diplomásaik is?*

– Igen. Naticánk óvodapedagógiát végzett. Egyelőre itthon dolgozik, de Budapestre készül önkéntesnek egy évre. Egy másik lányunk, aki ukrán filológus, de emellett nagyon jól beszéli az orosz, a szlovák, a cseh nyelvet is, a szláv nyelvek mellé az angol szeretné erősíteni, így London mellé utazott egy baráti családhoz, ahol bébiszitterként önkénteskedik. Felvették ott egy nyelviskolába, hogy még jobban tökéletesítse angol nyelvtudását, mert tolmácsnak készül. Ha Isten is úgy akarja, 12 hónap múlva jön haza. Ő most 23 éves. Nagyon nehéz volt elengedni. Azzal búcsúztam tőle, hogy Istennek adjon hálát, hogy eddig eljutott, s a legnagyobb köszönet az lesz a társai felé, ha példát mutat nekik, hogy olyan ingerszegény környezetből is, mint ahonnan ő hozzánk került, s a gyermekotthonból is mindenki megvalósíthatja álmait.

Persze vannak, akik inkább szakmát tanulnak. Nagy áldás számunkra, hogy a szomszédságunkban van az Egán Ede Szakképzési Centrum Nagydobronyi Szakképzési Központja. Egy lányunk már a második tanévet kezdte meg ott – közben nyáron férjhez ment, de folytatja tanulmányait –, fodrásznak tanul. Egy lányunk jövőre ide akar szakács szakra jelentkezni. A régiek között is van, aki pincérnek vagy manikűrösnek, fodrásznak, varrónőnek tanult, amilyen lehetőségük volt. Próbáljuk szakma felé

orientálni lányainkat. Mindig mondom nekik, mennyire fontos minden szakma, csak becsületesen kell elvégezni a munkánkat. Persze, akinek van rá tehetsége, azt irányítjuk a főiskolára. Nagyon elégedettek vagyunk az ott folyó munkával. És annak is nagyon örülünk, hogy Gogola István vezetésével szakmai gyakorlatra is érkeznek hozzánk ottani diákok, s látva őket, beszélgetve velük, a lányaink még inkább kedvet kapnak hozzá, hogy ott tanuljanak. Most igen nagy a sikerélményünk. A sikeresen érettségizett, illetve diplomás lányaink személyes levélben írták meg élettörténeteiket, érzéseiket, köszönték meg a támogatóknak, hogy eljuthattak az érettségig, a diplomáig. Volt, aki elmondta, milyen környezetből jött, hogy csak ukránul beszélt, s milyen nehéz volt az iskolában, s most milyen hatalmas ajándéknak tartja, hogy magyarul beszélhet, s mennyire hálás, hogy magyar emberek karolták fel, s most mennyire örül, hogy a magyar nemzet tagjának mondhatja magát, s hogy itt megtapasztalta Isten hatalmas szeretetét is. Főtámogatóknak, a Nemzetpolitikai Allamtitkárságnak is elküldték

Hétköznapi a nagydobronyi gyermekotthonban

Szülők nélkül – gondoskodó szeretetben

■ a leveleket, és Potápi Árpád János államtitkár személyes választ küldött mindenkinek. Kinyomtattam azokat nekik, sokan kitették a szobájuk falára, és többször is elolvassák. Egyébként én magam is meghatódtam a lányok levelén, megdöbentett, mennyire komolyan gondolkodnak, mennyire jól látják a helyzetüket, s milyen őszintén hálásak azért, hogy felkarolták őket, hogy akadtak támogatók, akiknek köszönhetően ruhát, élelmet, otthont kaptak, s hogy tudással, hittel felvértezve léphetnek ki az életbe, s hogy érezhetik: szeretik őket. Ez Isten munkája.

– A lányok általában vágnak a családra, a gyerekre...

– Természetesen a mi lányainkban is megvan ez a vágy. Hála Istennek, már sokan férjhez mentek, és már gyermekeik is születtek. Egyébként ez a legnehezebb, hogy nincs mellettük az anyukájuk, hogy nem hívhatják fel őket, nem tudják kinek elmondani, hogy nagymama lett... Amikor férjhez adjuk a lányainkat, mindig megköszönöm a vőlegény szüleinek, hogy befogadták a családjukba, s imádkozunk azért, hogy valóban otthonra találjanak.

– És mi történt azokkal, akik felnőttek, de még nem mentek férjhez?

– Hála Istennek, 2014-ben a gyermekotthon területén sikerült felépíteni a Gondoskodás Házát, ahol a 18+ évesek számára négy lakást alakítottunk ki. Egy lakásban négyen laknak, ketten egy-egy szobában, úgy, hogy a sérülteknek az egészségesek tudjanak segíteni. Egyébként az első szint akadálymentesített. Minden lakáshoz tartozik vizesblokk és konyha is. A felnőtté vált lányaink többsége

dolgozik, így már van saját keresetük is, amit maguk osztanak be. A nevelésük folyamán arra törekszünk, hogy megtanuljanak önellátók lenni, a gazdaságunkban megismerkednek a termeléssel, a konyhánkban megtanulnak sütni, főzni, úgyhogy reményeink szerint jó gazdasszonyok lesznek.

Viktória tiszteletes asszony szemében tiszta, anyai szeretet csillog, amikor „lányairól” beszél. Akkor is, amikor nem éppen a sikertörténetek kerülnek terítékre. Mert bizony vannak ám itt kemény dolgok is. Hosszú folyamat az, amíg a Szentlélek segítségével sikerül megértetni velük, hogy Isten szereti őket is. Vannak, akik nehezen békélnék meg sorsukkal, s ott van bennük a kérdés: miért engedte meg Isten, hogy ilyen élethelyzetbe kerüljenek? Miért nem szeretik őket a szüleik, miért dobták el maguktól? Sokan anonim levelekben öntik ki szívüket, amit az imateremben bedobhatnak egy dobozba. Ezekből kiderül, hogy nagyon nagy harcot vívnak magukban... De az itt dolgozók elhivatottságának, szeretetének köszönhetően többségük egészséges lelkiállattal kerül ki az életbe.

De ismerkedjünk meg két, épp otthon tartózkodó fiatal hölgyel. Scsoka Irénke 17 évvel ezelőtt, 3 évesen, súlyos csípőficcammal került a gyermekotthonba. Többször műtötték, itt kezdett el járni. Barátnőjével, a most 21 éves Farkas Natáliával – ő 2 évesen került ide – együtt elvégezte a Nagydobronyi Református Líceumot.

– Érettségi után először Ungvárra készültem szakiskolába, de végül inkább

itt maradtam, hogy a sérült gyerekekkel foglalkozhassak – vallja Irénke. – Tavalyelőtt egy évet önkéntesként Baján töltöttem egy lakóotthonban. Amikor hazajöttem, a konyhán dolgoztam, mert azt is ki szerettem volna próbálni, és nagyon tetszett, most pedig a kiscsoportosokkal foglalkozom.

– Badó Margit tanárnő javaslatára az óvodapedagógiát választottam a líceum után, és sikeresen be is fejeztem a főiskolai tanulmányaimat – mondja Natika. – Egelőre nem álltam itthon munkába, mert egy év önkéntes munkára Magyarországra készülök, csak a koronavírus-járvány miatt még nem tudtam elutazni. Talán Ózdon fogok foglalkozni hátrányos helyzetű fiatalokkal. Addig meg itthon segítek.

A jövőről szólva Irénke elmondta, hogy szeretne továbbra is gyerekekkel foglalkozni, de Magyarországra is szívesen elmenne, hogy másoknak segítsen. Aztán meg férjhez menne, családról álmodik, és örömmel dolgozna óvodában, vagy gyermekotthonban, mindenképpen gyerekekkel. Natika külföldön szeretne munkát vállalni, hogy anyagilag megalapozza a jövőjét, hogy önállósulhasson. Mindketten kiegyensúlyozottnak tűnnek, határozott elképzelésekkel, vidáman számolnak be közös kirándulásairól, vásárlásairól, csak akkor komorodik el tekintetük, amikor a családjukra terelődik a szó. Natikának érezhetően fáj, hogy a családja soha nem kereste, s nem is tud róluk semmit. Irénke egyszer „hazalátogatott”, viszont fájdalmas emlékként él benne ez a találkozó. De gyorsan elhessegetik a komor gondolatokat, s inkább arról beszélnek, hogy ők csupa szeretettel fogják majd elhalmazni a gyermekeiket. S hogy ez így is lesz, arról meggyőződött az a gyöngéd szeretet, amivel a köréjük gyűlt kicsikhez fordultak...

Marton Erzsébet

A beregszászi hittanos gyerekek minden évben nagy lelkesedéssel várják az adventi koszorúk elkészítését, aminek idén november 28-án, advent első vasárnapját megelőző napon örülhettek.

A hitoktatók fenyőágakkal, alkalomhoz illő díszekkel várták az érdeklődőket. A kézműves foglalkozás elkezdése előtt a résztvevők néhány ismeretet szereztek az adventről. Megtudhatták, hogy a szó jelentése úrjövet, hogy szimbolikus színe a lila, ezért a koszorúhoz is gyakran használnak lila gyertyákat és dekorációt. A kiselőadás végén három adventi dalt is megtanulhattak a hittanosok.

Az elkészült koszorúkat Molnár János atya, beregszászi esperes-plébános áldotta meg a templomban.

Bunda Fehér Rita
(Kárpátalja.ma)

Adventi készülődés a hittanosokkal

„Minden magyar felelős minden magyarért”

Szép és szívmengető szokás, hogy karácsony küszöbén ajándékot adunk szeretteinknek. Még ebben a járványos esztendőben is igyekszünk megörvendeztetni egymást valami széppel és nemessel. Mi, emberek így adjuk tanújelét az összetartozásnak.

A magyar kormány vallja, hogy „Minden magyar felelős minden magyarért”. S hogy ezek nemcsak nagy szavak, bizonyítják a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program, a kárpátaljai magyar bázisiskola program és más segítő programok keretében a nemzeti összetartozás jegyében szülőföldünk településein megvalósult programok. Alább néhány fotóval illusztráljuk, hogy a trianoni békediktátum 100. évében az anyaország jóvoltából milyen szép épületekkel gazdagodott a történelmi Magyarországból kiszakított Kárpátalja.

Az intézmények avatási ünnepeiről Eseménynaptárunkban közlünk beszámolókat.

**Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium
Beregszászon**

Tiszacsomai Látogatóközpont

Buttler Kultúrkúria Szerednyén

Perényi Kultúrkúria Beregardóban

**Buczkó István Magashegyi Kutatóbázis
Hárs (Lipovec) településen**

Móricz Zsigmond Kulturális Központ Csetfalván

Iskolatörténet kuriózumokkal

Tarpán, az iskola falán felavatták a cseh megszállás elől oda menekített Beregszászi Magyar Királyi Allami Főgimnázium emléktábláját. Az avatóbeszéd után dr. Szöllősy Tibor, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumának tagja felolvasta Szabó Árpádnak, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium igazgatójának levelét, majd Tilki Attila országgyűlési képviselő, Baracsi Endre, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés alelnöke és Szécsi Szabolcs, Tarpa nagyközség polgármestere mondott beszédet. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Hajtató Tamás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja is.

Az alábbiakban Dalmay Árpád, az emléktáblát adományozó Beregszászért Alapítvány kuratóriuma elnökének az ünnepségen elmondott beszéde szerkesztett változatát ajánljuk olvasóink figyelmébe, amely Kárpátalja oktatástörténetének fontos részleteit tárja elénk.

Beregszásznak már a középkorban volt iskolája. A későbbi századok leghíresebb beregszászi iskolamestere Geleji Katona István volt. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem 1615-ben Heidelbergbe küldte tanulni az ottani egyetemre. Elvégzése után már nem tért vissza Beregszászra, hanem 1618-tól a gyulafehérvári főiskola tanára és igazgatója lett, 1622-től pedig Bethlen Gábor udvari papja. 1633-tól erdélyi püspökké nevezte ki.

A XIX. században algimnázium, polgári iskola és reáliskola volt Bereg vármegye székhelyén. A főgimnázium az 1895/96-os tanévben kezdete meg a működését. 1899-ben határozat született egy új, korszerű gimnázium építéséről. Az augusztus 25-i képviselő-testületi közgyűlés határtalan örömmel üdvözölte ezt a döntést. Idézek a közgyűlés határozatából: „Hirdessék a felállítandó épület falai a hazafias áldozatkészséget is, és szeretettel ölelje keblére hazánk reménységét, ifjúságát. Beléjük helyezett bizalmunk legyen az intézet leghatalmasabb támasza.”

A gimnázium épülete 1902 novemberére elkészült, és a tanintézet az emléktábla domborművén látható kétemeletes épületbe költözött. A város egyik legszebb épületében 1903-ban voltak az első érettségi vizsgák.

A gimnázium alapításától a város cseh megszállásig főgimnáziumi rangot viselt. Az épület lényegében mindössze 18+6

évig tudta maradéktalanul betölteni a közgyűlési határozatban megjelölt szerepét, mert a cseh időben osztozkodnia kellett az érthetetlen, vagy a megszállók szemszögéből nagyon is érthető módon megnyílt ruszin/ukrán gimnáziummal, miközben reálgimnáziummá minősítették vissza. A Beregszász 1938 novemberében történt visszatérésétől 1944-ig, az újabb, immár szovjet megszállásig eltelt hat esztendő örömét beárnyékolta a háború előszele, majd maga a második világháború. 1944-ben a magyar gimnáziumot elkergették az épületből, ahol ukrán középiskola nyílt. 1991-ben, a rendszerváltás után lehetőség lett volna rá, hogy a cseh időkhöz hasonlóan az abban az évben újjáalakult beregszászi gimnázium visszaköltözzön a régi épületébe, megosztva azon a létrejött ukrán gimnáziummal, de a tantestület nem vállalta fel a várható konfliktusokat

az ukránokkal, és a gimnázium rendkívül elhanyagolt állapotú egykori internátusába, diákszállójába költözött, ahol mind a mai napig működik. Az épületet nagyrészt a magyar állam segítségével sikerült viszonylag elfogadható állapotba hozni.

Térjünk vissza arra az eseményre, amelyre ma itt emlékezünk. A beregszászi főgimnázium 1919/1920-as tanévét kétszer nyitották meg: először 1919. szeptember elején Beregszászon, másodszor pedig 1920. május 19-én Tarpán. A beregszászi tanítás egy hétig sem tartott, mert a cseh zsupán, azaz megyefőnök az iskola működését szeptember második felében beszüntette. A tanulók az iskolát a Himnuszt énekelve hagyták el... 1920. április 18-án a csehek letartóztatták Schürger Ferenc volt igazgatót és két tanárt, akiket 9 hétig az ungvári várban tartottak. Aznap le akar-

ták tartóztatni Telkes Sándor tanárt is, de nem sikerült nekik, mert ő még a délelőtti órákban átment Bereg vármegye magyar területére, a mároki tanyára, hogy ott dr. Gulácsy István alispánnal a magánúton tanuló diákok levizsgáztatásáról tárgyaljon. Este, amikor haza akart térni, a határ előtt egyik tanártársától értesült az ellene kiadott elfogatási parancsról, ezért nem ment vissza Beregszászra. Három ugyancsak elmenekült tanártársával úgy határoztak, hogy a Beregszászról elmenekült hivatalok mintájára mint Beregszászi Magyar Királyi Allami Főgimnázium folytatják a tanintézet működtetését. Telkes Sándor ezt az elhatározásukat előbb szóban, majd április 21-én levélben közölte dr. Gulácsy Istvánnal, és kérte az alispán támogatását. Dr. Gulácsy még aznap lelkes felhívással fordult a csonka Bereg vármegye hazafias lakosságához, kérte az áldozatkészségüket a diákok elhelyezéséhez és élelmezéséhez. Megindult a gyűjtés, amely már tíz nap alatt eredményes lett. Ezt május 3-án jelentették a felsőbb tanügyi hatóságnak, és kérték, hogy Tarpán megnyithassák a gimnáziumot. Május 14-én megkapták dr. Vizota Gyulának, a középiskolai ügyosztály főnökének a szóbeli engedélyt. Szentpétery Endre, Bereg vármegye tanfelügyelője e célra a tarpai községi elemi népiskola négy tantermét engedte át. A tanévnyitót május 19-én tartották, a tanévet pedig augusztus 4-én fejezték be. Augusztus 8-án volt a tanévzáró ünnepély a református templomban. A gimnáziumnak ebben a tanévben 189 nyilvános és 48 magántanulója volt, azaz összesen 237 diákja. Közülük 229-en tettek vizsgát. Érdekes a

megoszlásuk: beregszászi volt 122, Bereg megyei 87, más megyéből való 20. Az iskola hivatalos elnevezése A Tarpán Működő Beregszászi Magyar Királyi Allami Főgimnázium volt.

A tarpai tagozat tanári kara ebben a tanévben Telkes Sándor igazgatóhelyettes, Bellus Károly, Besse Gyula, dr. Deák János, Haba Ferenc, Kreiger Kornél, Szász József, Szűtor Zoltán, Törös Béla, Úr Márton volt. Előzőleg mindannyian Beregszászban tanítottak. A következő tanévben az iskolához került Bánszky Tamás, Nagy Balázs, Révfy Zoltán (ő a szabadkai városi főgimnázium menekült tanára volt), Hensch Béla és Fejes Zoltán. Az 1920/1921-es tanév ünnepélyes megnyitása 1920. szeptember 4-én volt, a tanítás pedig szeptember 6-án kezdődött, a tanévzáró ünnepséget 1921. július 24-én tartották a református templomban. A

☛ közoktatási kormányzat az iskolát – jobb elhelyezés végett – 1921. augusztus végén Fehérgyarmatra költöztette. Sajnos eddig nem sikerült kiderítenem, hogy Fehérgyarmaton hol volt a beregszászi főgimnázium épülete. Azt sem tudom még, hogy meddig működött ott a gimnázium, csak annyi biztos, hogy az 1922/1923-as tanévben Beregszászról már egyetlen tanulója sem volt az iskolának, a környékről is csak öt. Az iskola elnevezése ez volt: A Fehérgyarmaton Működő Beregszászi Magyar Királyi Állami Főgimnázium. A történethez tartozik, hogy a cseh hatóságok 1921. március 29-i rendeletükben a Tarpára átiratkozott diákokat Kárpátalja valamennyi középiskolájából kizárták, s csak a tanügyi referátus külön engedélyével folytathatták a tanulást szülőföldjükön.

Sajnos száz év elteltével ma is a bezárás fenyegeti a főgimnázium jogutódját, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumot: az ukrán oktatási törvény ugyanis csak az elemi osztályokban engedélyez 2023-tól anyanyelvi oktatást, a továbbiakban a magyar nyelvtan és irodalom kivételével minden tantárgyat ukránul kell tanítani! Embertelen és megmagyarázhatatlan ez a törvény, amely minden európai szabályba és a magyar–ukrán alapszerződésbe ütközik. Csak remélni tudjuk, hogy a beregszászi magyar gimnáziumnak nem kell ismét az anyaországba menekülnie!

Az emlékezés után jöjjenek a köszönet szavai. Köszönet a száz évvel ezelőtti tarpaiaknak, hogy befogadták a beregszászi főgimnáziumot, lehetővé tették további működését. És köszönet Tarpa mai vezetőinek, Szécsi Szabolcs polgármester úrnak, a nagyközségi önkormányzatnak és az iskola vezetőségének, tantestületének, hogy lehetővé tették a Beregszászért Alapítvány számára ennek az emléktáblának az elhelyezését, amely remélhetőleg még hosszú évtizedekig, talán évszázadokig hirdeti a mesterséges és igazságtalan határral elválasztott beregi magyar emberek egymáshoz tartozását, összetartását.

A képen: Tilki Attila, Baracsi Endre, Dalmay Árpád, Szécsi Szabolcs, dr. Szöllösy Tibor. Bodnár Zsolt felvétele

Kárpátaljai újságíró a MŰK elnökségében

A Magyar Újságírók Közössége (MŰK) szeptember 30-án tartotta tisztújító közgyűlését a szervezet Bartók Béla úti székházában. A világvárvány miatt csak a tagság töredéke tudott eljönni a fontos összejövetelre, ezért a működési szabályzat értelmében a megismételt közgyűlés döntése vált hivatalossá.

A MŰK nagy múltú újságíró és egyben művészeti szervezet, amit a legendás Kósa Csaba alapító elnök vezetett haláláig. Ma több tagozattal rendelkezik, és 2017-ben sikerült újraindítani a *Magyar Múza* című kulturális folyóiratot is. A MŰK érdekközvetítő, egyeztető és képviselői tevékenységet ellátó, független, nyilvántartott tagsággal rendelkező társadalmi szervezet. „A közösség célja: a demokrácián alapuló társadalmi és regionális békét, összefogást és megértést szolgáló, a sajtószabadság és sajtótisztesség elvén alapuló, korszerű, nemzeti szellemű, egyetemes magyar, illetve magyarországi újságírási művelőinek és intézményeinek tömörítése”. (Részlet a hivatalos alapszabályból).

A közgyűléshez visszatérve, miután a je-

lenlévő tagok elfogadták a leköszönő elnökség beszámolóját, megválasztották az új tisztviselőket. Az elnök egyhangú döntés alapján ismét dr. Lovas Dániel lett. Alelnöki tisztségében szintén újraválasztották Madár János költőt. Az elnökség további tagjai: Balogh Andrea Johanna, az EMMI osztályvezetője, Demsa Márton csángó költő, Mártonfi Benke Márta újságíró, festőművész, Turbók Attila újságíró és Lengyel János beregszászi születésű történész, újságíró. A szövetség képviselői négy évre kaptak felhatalmazást.

A MŰK céljai között szerepel a határokon túl élő újságírókkal, művészekkel való munkakapcsolat létesítése, a művészek támogatása. Dr. Lovas Dániel elmondta, hogy Lengyel János egyik feladata a kárpátaljai szakmai szervezetekkel való kapcsolat kiépítése és ápolása.

További kárpátaljai vonatkozású hír, hogy a *Magyar Múza* folyóiratban rendszeresen publikál Vári Fábrián László, Finta Éva, Füzesi Magda, de a legutóbbi két számban prózái jelentek meg a pályakezdő Szabó Katának is.

Mitracsek Ödön

Jótekonysági futás a Margit-szigeten és a Barátság Stadionban

A rászoruló kárpátaljai családok segítése a cél

Virtuális közösségekben, de valódi célokért futottak együtt október 8-án kárpátaljai gyerekek és az Ökumenikus Segélyszervezet budapesti önkéntesei.

A segélyszervezet immár évek óta szervez jótekonysági futást azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet a határokon átvélő szolidaritás fontosságára, illetve a segélyszervezet kárpátaljai családokért indított októberi adománygyűjtési akciójára. Ezt többek között a 1353-as adományvonal hívásával tehetik meg, így hívásonként 250 forinttal járulnak hozzá ahhoz az adományhoz, amellyel a szervezet olyan rászoruló családokat, gyermekeket és egyedül élő időseket tud támogatni Kárpátalján, akik a járvány miatt most még nehezebb helyzetbe kerültek.

A Kárpátalján is igen népszerűvé vált jótekonysági félmaraton idén a koronavírus-járvány miatt elmaradt, de figyelemfelkeltésként 800 méteres futást szerveztek. Az Ökumenikus Segélyszervezet aktivistái Budapesten a Margit-szigeten vágta neki a távnak, Beregszászon pedig hét iskola

diákjai csatlakoztak virtuálisan hozzájuk. Mindnyájuk kék mezén a 1353-as szám, illetve a „Ne csak szurkolj, segíts!” szlogen volt olvasható.

A Margit-szigetre szervezett rendkívüli akciót Kovács Kokó István, a segélyszervezet jószolgálati nagykövete vezette. Az olimpiai bajnok bokszoló

A pálya körüli három kör megtétele után az Ökumenikus Segélyszervezet beregszászi képviselője Gerevich János vezetésével sportszercsomaggal köszönte meg az iskolák részvételét.

Az Ökumenikus Segélyszervezet kárpátaljai segélyprogramját a 1353-as adományvonalon hívásonként 250 forinttal lehet támogatni: 15 hívás a 1353-ra egy gyermek fejlesztő foglalkozását fedezi; 40 hívás 1 hónapra elegendő élelmiszer-csomagot jelent egy bajba jutott család számára. 130 hívásból pedig a leghidegebb hónapokra elegendő tüzelőadomány lehet.

és a hozzá csatlakozó önkéntes futók online videó segítségével kapcsolódtak össze a beregszászi iskolás gyerekekkel.

A jószolgálati nagykövet bejelentkezését követően rövid, közös bemelegítésre került sor, majd mindkét helyszínen elrajtoltak az örömfutók. A Barátság Stadionban Rajkó Balázs, a Pulzus Rádió és a TV21 Ungvár műsorvezetője vezényelte az akciót.

Nagyobb összeggel a www.segelyszervezet.hu honlapon, vagy a 11705008-20464565-ös adományszámlára utalással, „Kárpátalja” megjelöléssel lehet segíteni. A beérkező adományokat a szervezet téli élelmiszer és tűzifa segélyakciójára, illetve az egész évben működő, rászoruló gyermekek felzárkózását elősegítő programjának finanszírozására fordítja.

M. E.

Az aprósüteménytől a huszonhét kilós tortaig

Ki ne szeretné az édességeket, legyen az torta, házi sütemény, teasütemény vagy pohárdesszert. Mivel senki nem születik mestercukrásznak, ezeket a finomságokat otthon, a saját konyhánkban készítjük el, s addig kísérletezünk, míg végül sikerül. A beregszászi Gilpert Beatrix is valahogy így volt ezzel. A középiskola befejezése után közgazdásznak tanult, tizenévesen még eszébe sem jutott, hogy a cukrász mesterséget válassza. Tanulmányai befejezése után könyvelőként tevékenykedett, aztán jött egy nagy fordulat az életében. De erről meséljen ő maga!

– Hét évvel ezelőtt, teljesen spontán jött a cukrászat. A keresztlányomnak születésnapja volt, és én eldöntöttem, hogy egy szép tortával ajándékozom meg. Addig gyakorlatilag sosem sütöttem, mégis úgy gondoltam, kipróbálom, mert nagyon szerettem volna már saját kezűleg alkotni valami szépet és finomat. Az első tortám egy hófehér, gyöngyökkel, rózsákkal és pillangókkal díszített marcipántorta lett, és nagyon jól sikerült, így azután minden születésnapra tortát ajándékoztam. Fél év elteltével elvégeztem egy cukrász tanfolyamot, egy kicsit magabiztosabbá váltam, és elkezdtem rendelésre édességeket készíteni.

– Azt, hogy milyen formájú, ízű torta készüljön, a megrendelő kéri, vagy ön ajánlja?

– Mára egy tizenhat variációs listát állítottam össze, amiből választani lehet. Ez az ízvilágot tartalmazza, vagyis hogy milyen krém legyen, csokis vagy sima piskótával, legyen-e benne lekvár vagy dzsem és így tovább. A torta kinézetét tekintve az első kérdésem az, kislánynak, kisfiúnak, illetve felnőtt hölgynek vagy úrnak lesz-e.

– Az iz kialakításának szerintem száz és száz módja van, néha én is rácsodálkozom, hogy például a mák hogy illik össze a szederrel, és amikor elkészül egy ilyen torta, ellenállhatatlan ízkompozíciót kapunk. Ön általában milyen ízű édességeket, tortákat készít?

– Valóban rengeteg féle ízű sütemény van, sokszor összedugjuk a fejünket édesanyámmal, és általában házi jellegűek születnek. Tehát a tortáink nem feltétlenül modernnek, inkább ragaszkodom a hagyományos ízekhez, azt pedig feldobom valami új dologgal. Anyukámmal nemrégiben összekombináltunk egy csokis piskóta alapú, szilvalekváros, csokikrémes, pörkölt diós tortát. Fantasztikusan jól összeillenek ezek az ízek, és még sehol nem kóstoltam ilyen édességet. De nagyon finomak a gyümölcsdzsemmel ízesített vaníliás piskóták is, amit grillázssal díszítek. Ezek mind saját elképzelésű édességek, de szívesen elkészítem az internetről kinézett francia finomságokat is. A gyümölcstorták pedig, legyen bármilyen évszak, sosem mennek ki a divatból: a legkeresettebb az eper-, az áfonya- és a málnatorta.

– Mennyi időt vesz igénybe egy torta elkészítése?

– Két napot. Az egyik nap a piskótát kell elkészíteni és a krémet. Ennek egy éjszaka össze kell állni, hogy másnap díszíthető és szeletelhető legyen. Persze egy hatalmas menyasszonyi torta elkészítése három napot is igénybe vesz, rengeteg vele a munka. Az eddigi legnagyobb tortám egy 27,5 kilós sokemeletes monstrum volt. Arra voltam a legbüszkébb, hogy az egész egyben volt összerakva; a díszítése egy fél napba került, mert a marcipánfigurák elkészítése időigényes.

– Gondolom, az eltelt évek alatt, mint minden más, változott a tortadivat is, ha lehet ezt így mondani.

– Persze hogy változott. Míg régebben szolidabbak voltak, most sokkal elegánsabbak. A torta sok esetben tele kell legyen díszítéssel, szerencsénkre ezek kivitelezésének technikája is sokat fejlődött. A tortán most már szinte minden ehető. Kivéve, ha például egy fél lábón álló Mickey Mouse-t rendelnek: akkor kénytelen vagyok rátenni

sefigurás torták készülnek, de ha hiszi, ha nem, 18–20 éves lányok is rendelnek Mickey Mouse-os tortákat. Lehet, hogy ezt sokszor a vicc kedvéért teszik, de rengeteg felnőttnek készítettem már gyerekes, mesefigurás tortát. Nemrégiben egy 17

éves ismerősöm pónisat kért. De a felnőttek általában a csurgós csokis, kifinomult, kevés viraggal díszített tortákat kedvelik. Persze vannak egészen extrém kívánságok is, ide sorolható a kisfiam korábbi kérése, ami nem volt más, mint egy zombi. Elkészítettem, de megmondom őszintén, ilyen csúnya tortát még életemben nem láttam. De a lényeg az volt, hogy a sok hatéves gyerekek tetszett és ízlett is. Illetve készítettem már Dr. Csontos tortát, nem beszélve a 18+ kinézetű tortákról. És a torta mellé gyakorlatilag mindig rendelnek más édességeket is, ide tartoznak az aprósütemények, a pohárdesszertek, a gyümölcs szufflé.

– Önnek van kedvence?

– Igen, van, a Kinder Bueno-s torta, ebben van Nutella, dió, csokikrém, vaníliakrém, de a túrós, gyümölcsös torták is jöhetnek.

Beszélgetésünk végén Beatrix engem is meglepett, mint mondta, egy rólam elnevezett tortával, ami csokis piskóta alapú volt áfonyás és málnás vaníliakrémmel, kívülről meggykrémmel bevonva, csokival leöntve. Nagyon finom volt, majd én is megpróbálom otthon elkészíteni.

Hegedűs Csilla

egy pálcikát, és aköré vonni a marcipánt, mert tartania kell a formáját. Egy igazi profi a marcipánvirágokat is úgy el tudja készíteni, hogy alig lehet megkülönböztetni az igaziaktól. Ezek manapság már ostyából és karamellből is készülhetnek. Tehát nekem még van mit tanulnom, ezt nap mint nap meg is teszem. A gyakorlat mellett sok szakfilmet is nézek, hogy még többet fejlődjek.

– Az előbb említette, hogy vannak fiús és lányos torták. Ezek sokban különböznek?

– Természetesen. Az ovisoknak me-

„A vásárlóim boldogsága további lendületet ad”

A drágakövek és kristályok gyógyító és védelmező hatásáról már az ókori egyiptomiak is beszámoltak. Az ásványok fizikailag és lelkileg is nagyfokú energiával töltenek fel. Ha pedig egy gyönyörű ékszerbe foglalva viselhetjük, remek kiegészítője lehet ruházatunknak. A Beregsomban élő Kődobóc-Gerzsenyi Ilona ásványékszereit nagy gondtal és odafigyeléssel készíti, munkája Kárpátalja-szerzte kedvelt. Ismerjük meg az „Iluska ékszerek” készítőjét!

– *Meséljen magáról!*

– Beregsomban születtem, ahol maig nagy örömmel lakom. A Somi Általános Iskola után a Kaszonyi Középiskolában érettségiztem, majd a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola angol-földrajz szakpárján szereztem diplomát. Belekóstoltam a tudományokba is, ugyanis a főiskola után a Pécsi Tudományegyetem Földtudományi Doktori Iskolájába jártam. Jelenleg a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem mentálhigiénés segítő szakember képzésének a finisében vagyok. A hobbim mindig változó. Helyzet-, időszak- és hangulatfüggő. Alapvetően a különféle kézimunkázás, de emellett fel tudok tölteni a logikai rejtvényekkel, olvasással, nyelvtanulással vagy utazással, kirándulással is. Inkább az aktív és alkotó kikapcsolódást kedvelem.

– *Hogyan alakult ki a kézimunka iránti szeretete?*

– Már gyerekkoromban érdekelték a különböző kézimunkák. A családom, rokonságom női tagjai foglalkoznak ezzel. Úgy gondolom, hogy ily módon „beleszülettem”, így természetes volt, hogy én is elsajátítottam ezt-azt. Édesanyám pedagógusként ruhákat varrt és pulóvereket, kosztümöket készített otthon a tanítás után. A környékbeli falvakból sokak igényeit kielégítette. Nagyon szerettem ott lenni a ruhák tervezésénél, a méretvételnél, a szabásnál és a próbánál. Hamar elkezdtem én is a legnagyobb méretű járóbámra ruhákat varrni, ugyanúgy, mint anyu a megrendelőknek. Természetesen varrógépen varrtam én is. Hasonlóan jött később a kötés és horgolás. Iskolás koromban és később is sok pulóvert, ruhát készítettem megrendelésre magam is. Manapság a családtagjaimnak kötöm meg a kívánságait. Nem maradtam ki a szövés varázsából sem. Gyerekkoromban szinte minden házban, így nálunk is voltak olyan időszakok, amikor felállították az esztovátát. Szívesen ültem hozzá. A saját szövőkeretem szinte folyamatosan fel van vetve. Fonalból fotel-, szék-, illetve kanapé-takarókat, tarisznákat és logókat szövök. Hasogatott rongyból, zokniból és harisnyából szőnyegetek szeretek készíteni. Az ásvány-

ékszer-készítés 8 éve jött elém. A kollégáim és ismerőseim igényei miatt kezdtem vele foglalkozni, majd kedvtelésből is.

– *Tanulta ezt valahol, valakitől?*

– Gyöngyfüzessel már középiskolásként is foglalkoztam. A *Fürge Ujjak* kézimunka folyóirattól gyűjtöttem össze leírásokat, és azok alapján készítettem saját részre nyakékeket. Viszont az teljesen más, mint az ásványékszerek készítése. Az ásványékszerekhez inspirációt az internetről és az ásványkiállításokról szerzek. Szabad alkotáskor a hangulatom is meghatározza, hogy milyen ékszerek születnek és éppen miből.

– *Az ilyen ékszerek nagy odafigyelést igényelnek, és az alapanyagok beszerzése sem egyszerű feladat. Mi az, ami megtalálható önnél?*

– Alapvetően nyakláncokat, karkötőket, fülbevalókat, gyűrűket, rózsafüzéreket, könyvjelzőket és kulcstartókat készítek különféle ásványokból. Esetenként üveggel és porcelánnal, bronz és tibeti ezüst elemekkel kombinálom azokat. Ritkábban dróttechnikát és makramét is alkalmazok. Az alapanyagok jelentős része egy budapesti barátom vállalkozásából származik. Tulajdonképpen neki köszönhetem az elindulást. Viszont előszeretettel járok a nagyobb budapesti ásványkiállításokra és börzékre is, ahol több száz kiállító és forgalmazó jelenik meg különböző országokból. Nem mellékes számomra, hogy ezeknek a többnapos kiállításoknak a programjaiban számos szakmai előadás is szerepel, amelyek engem különösképpen érdekelnek.

– *Emellett több kiállításon is bemutatkozott.*

– Így igaz, az évek során folyamatosan kiállított különböző eseményeken. Itthon rendszeresen részt veszek többek között a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet, a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége, az Ungvári Magyar Főkonzulátus, a Viski Hagyományörzők rendezvényein. Külföldön volt módom megjelenni többek között a Kolozsvári Magyar Napokon, a nagybányai Teleki Magyar Házban, a Kurultájon Bugacpusztán, a pilisszentiváni Napforduló Fesztiválon, a penyigei Szenke-parti Nagyvásáron, a Hungexpón Budapesten.

– *Megrendelésre is készít ékszereket?*

– Természetesen. Igyekszem rugalmas lenni, a készterméken is változtatok, ha arra van igény. A rendelések mindig kihívást jelentenek. Igyekszem maximálisan teljesíteni.

A készítés bizonyos szakaszaiban is szoktam pontosítani, hogy elkerüljem a félreértéseket, csalódásokat. A megrendelők elégedettsége a legfontosabb szempont számomra, így külön kérem, hogy az elkészült alkotásokat csak akkor vegyék át, ha tényleg közel érzik magukhoz. Tapasztalataim azt mutatják, hogy leginkább a klasszikus és visszafogottan elegáns tenyésztett és kagylógyöngyök, piros korallak, hegyikristályok, rózsakvarcok, fekete színű ásványok, illetve a türkiz-bronz változatok fogják meg a vásárlókat. Természetesen az extrémek, vagányabb darabok iránt is vannak érdeklődők.

– *Mit érez, mikor viszontlátja elkészült munkáit a vásárlóin?*

– Örömmel tölt el. Érdekes, ahogy szembe jönnek velem az ismeretlenek. Azt hiszem, továbbra is szeretnék hozzájárulni az alkotásaimmal a viselők és használók boldogságérzetéhez, jobb közérzetükhöz és önbizalmuk növeléséhez. Ez számomra további lendületet ad.

– *Vannak követői, akiknek továbbadja tudását?*

– Felkérésre foglalkoztatókat szoktam tartani, ahol az érdeklődőknek lehetőségük van megismerkedni egy-egy darab elkészítésének fortélyáival, illetve saját alkotásaik is születhetnek.

– *Mit üzenne az olvasóknak?*

– Véleményem szerint a hobbi, illetve a szabadidőnk örömteli és hasznos eltöltése a lelki egészségünk karbantartására (is) szolgál. Feszültségoldó. Sikerélményt nyújt. Ezért azt ajánlom mindenkinek, hogy próbálja megtalálni azt a kikapcsolódási formát, amiben örömet lel, mert az erőforrást jelent a mindennapokra. Gyakran halljuk, hogy nincs rá idő. Ebben az esetben próbáljuk meg átkeretezni az időbeosztásunkat, és teremtsük meg magunknak a lehetőséget a feltöltődésre. Ezután még a „muszáj” feladatokat is könnyebb megoldani. Kiegyensúlyozottabbakká válunk, ami a kapcsolatainknak is jót tesz. Ilyen módon a környezetünkben élők is profitálhatnak belőle.

– Sok sikert kívánunk a továbbiakhoz!

K. A.

Nagyapám igaz meséi

Munkás fiatalkor

(Folytatás. Elejét lásd lapunk korábbi számaiban.)

A munka az ember létezésének alapja. Munka nélkül nem lenne haladás, fejlődés, jólét. A korábbi generációk százainak, ezreinek munkája rakta le lépésről lépésre azokat az alapokat, amelyekre mai civilizációnk épül. A jó munkát és a jó munkást, legyen akár szellemi, akár fizikai, a társadalom megbecsüli, elismerésben részesíti, ezért, József Attilát idézve: *dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.* Nagyapám is ezt vallja, és engem is ezzel biztat. De adjuk is át neki a szót!

Falusi környezetben nőttem fel. Családunkban a munka értékeremtő tevékenység volt. Édesapám kovácmester volt, édesanyám pedig, akárcsak a többi falusi asszony, ellátta a háztartást, nevelte a gyerekeket, gondozta az állatokat, és a kert is az ő „felségterületéhez” tartozott. Nyáron mindketten hajnali fél 4-kor keltek. Édesanyám indult megfejni a két tehenet, majd kiengedte őket a csordához. Édesapám a két segéddel és az inassal a műhelybe ment verni a vasat, lovat patkolni, ekevasat élezni és végezni az egyéb kisebb-nagyobb munkákat, ami eltartott naplementéig. Ilyen környezetben korán rájöttem, hogy a munka hozzátartozik a mindennapi életünkhöz.

Mindenre kíváncsi, érdeklődő gyerek voltam, szerettem ott lábatlankodni a felnőttek között, főleg a műhelyben. Láttam, hogy a nagyobb munkadarabokat ketten készítik, segítenek egymásnak. Én is segíteni akartam, habár akkor még csak három-éves voltam. Ezt látván édesapám arra bátorított, menjek, segítsék édesanyámnak a ház körül. Így kezdődött ismerkedésem a munkával.

Mire öt éves lettem, már tudtam, hogy az emberek a munkájukért pénzt kapnak, és azon mindenfélét venni lehet. Édesapám jól és sokat dolgozott, amit meg is fizettek, így jó körülmények között éltünk. Helyzetünk azonban váratlanul rosszra fordult. Nálunk lakott özvegy nagymamánk, aki sokat segített édesanyámnak a házimunkákban és a gyereknevelésben. Egyszer csak súlyos tüdőgyulladást kapott, ami egy hét alatt, 62 éves korában elvitte. Rá két napra édesapánk esett le a lábáról. Gyermekparalízis járvány dült, ami általában nem volt veszélyes a felnőttekre, de ő elkapta, és hamarosan meg is halt. 42 éves volt akkor, 1942. szeptember elején.

Édesanyánk a lelkierejének és kitartásának köszönhetően nem omlott össze a súlyos csapás alatt. Talán az tartotta benne a lelket, hogy ott voltunk mi, a három gyerek, akiket fel kellett nevelni. A műhelyt nem zárta be, hanem felfogadott egy idősebb mestert, és a munka folytatódott tovább.

A keserű poharat édesanyámnak azonban fenéki ki kellett innia. Egy év múlva agyhártyagyulladásban meghalt értelmileg rendkívül fejlett és okos kisöcsém, Gyurika. Egy év múlva elért bennünket a

háború minden következménnyel együtt. A háborús pusztításon kívül elszakítottak minket hazánktól, és egy idegen hatalom fennhatósága alá kerültünk. A boldog gyerekkorom négyéves koromban véget ért, amikor félárva lettem. A boldogtalan élet viszont csak hatéves koromban kezdődött a háborúval. Addig édesanyámnak erőfeszítéseinek köszönhetően anyagilag még túrhatóan éltünk, de jött még egy csapás: mivel a magyar pénz értékét veszítette, odaveszett az édesapám idejében megtakarított vagyonunk, százezer pengő, ami a három gyermek későbbi taníttatására volt összegyűjtve.

Hatévesen még nem fogtam fel teljes komolyságában, ami történt velünk, körülöttünk. Attól az időtől kezdve számíthatom munkás pályafutásom kezdetét. Az első „komoly” munkám 1944/45 nehéz télén az volt, hogy kimentem az udvarra édesanyámmal fát fűrészelni a tűzre. Kis növésű lévén, csak olyan magas voltam, mint a kecskeláb, így a kezemet felfelé kellett tartanom, hogy fogjam a fűrész másik végét, de húzni nem bírtam. Édesanyám maga húzta is, tolt is. Elég keserves munka volt, nemkülönben a fa hasogatása. Aztán kitaláltuk, hogy odaviszünk egy ládát, felfordítjuk, és én arra ráállok. Vagy fél méterrel magasabb lettem, és így már tudtam húzni is a fűrész, amíg bírtam. Mivel hamar elfáradtam, meg-megpihentünk. A fát a kamrában már magam raktam össze.

Volt tehenünk is, meg anyakocánk tíz kismalaccal, amiket sikerült magunkkal menekíteni, amikor az oroszok parancsba adták, hogy a lakosságnak el kell hagynia a falut, mert ott nagy harcok várhatók. Ungváron, ahol meghúztuk magunkat három hétig, én is segédkeztem az állatok ellátásában. Édesanyámnak nem kis gondot okozott a takarmány beszerzése, de sok utánajárással megoldotta. Emlékszem, hogy amikor a várost járta takarmány után érdeklődve, én adtam enni az állatoknak, így abba is beletanultam. A szükség korán megtanított sok mindenre.

A következő felvonás munkás életemben a kerti munka volt. Amit meg tudtunk termelni, zöldségfélét, gyümölcsöt, azt vittük Ungvárra, a piacra, ahova eljutni sok veszéllyel, bizonytalansággal, bosszúsággal is járt. Akkor már kolhoz volt, és hol

engedélyeztek egy fogatot a piacra szánt portéka beszállítására az asszonyoknak, hol nem. Ilyenkor vagy felkérődzkedtünk egy szekérre, vagy kénytelenek voltunk gyalog megtenni a nyolc kilométert.

Mikor kurtán-furcsán abbahagytam tanulmányaimat az orosz iskolában a nyolcadik évfolyamon, beálltam boltos segédnek, vagy inkább inasnak, de három hónap után otthagytam. A boltos azt mondta édesanyámnak, amit én magam is tudtam, hogy belőlem nem lesz kereskedő. Távol áll tőlem az ilyesmi, nincs hozzá érzékem.

Szakmát akartam tanulni, valamilyen vasipari szakmát. Mikor a kolhozban megtudták, hogy már nem vagyok a boltban, jöttek szólni, hogy menjek a mezőre kapálni, különben tavasszal nem szántják fel a kertünket. Kénytelen voltam menni, pedig természetnél fogva még nem voltam olyan erős, hogy naphosszat kapáljak. Azt mondták, majd megszokom. Én a kolhoznál többre vágytam, tudtam, hogy nem fogom azt megszokni...

Szakmát tanulni falun, a kolhozban nem lehetett, falusiakat pedig városi munkahelyre nem vettek fel, mert nem volt személyi igazolványuk, így nekem sem. Hosszas keresgéléseim közben azonban rám mosolygott a szerencse: találtam egy olyan munkahelyet, ahol nem kértek tőlem személyi igazolványt, mégpedig a városi-járásí hadkiegészítő parancsnokságon Ungváron. Behívták, idézéseket kellett hordani a városba, a katonaköteles korba lépett fiúknak.

Amikor először léptem át a hadkiegészítő parancsnokság küszöbét, féltem és izgultam, hogy biztosan szóba sem állnak velem, hisz az orosz tudásom elég gyenge volt. Azért csak bekopogtam az illetékes tiszt irodájába. Körülbelül hasonló párbeszéd zajlott le közöttünk:

– Sto ti zgyesz hocses? (Mit akarsz itt?)

– Rabotu iscsu. (Munkát keresek.)

– Ti jescso pacán, igyi v skolu i ucisz.

(Te még kölyök vagy, menj az iskolába és tanulj.)

Aztán kérdezgetni kezdett, hol lakom, kik a szüleim, miért nem tanulok tovább. Mindent elmondtam neki magamról, családi körülményeinkről, azt is, hogy járok én iskolába, az estibe. Elgondolkodott, aztán a kezembe adott három borítékot, és azt mondta, vigyem el a rajtuk levő címre, írassam alá az átvételi elismervényt, és siessek vissza.

Futva mentem egyik helyről a másikra (nem voltak közel egymáshoz) és vissza. A tiszt, egy idősebb százados, meg is lepődött, és azt mondta, „nu mologyec” (derék fiú vagy). Aztán közölte, hogy felvesz kézbesítőnek, és ismertette velem a feladatokat, a szabályokat, az elvárásokat, majd bevitt több irodába, többek között egy alezre-deshez is, ahol bemutatott. Másnap reggel elintézték a szükséges adminisztrációt, és elmondták, hogy egy katonai intézményhez léptem be, ahol fegyelem és pontosság van, amit nekem is be kell tartanom, habár

■ még kiskorúnak látszom. Mindent megigérttem és be is tartottam.

Későn érő gyerek voltam, de az élet, amint ez a fentiekből is kitűnik, idő előtt felnőtté avatott. Az új munkahelyemen mindent úgy csináltam, ahogy mondták, így meg is szerettek. Senki nem kérdezte ott tőlem, mi a nevem, mindenki csak „szinor”-nak (fiacskám, kisfiam) szólított.

Kézbesítőként a várost kellett járomon biciklin egész nap. Télen sokat szenvedtem a hidegtől, mert ezelőtt 60–70 évvel még kemény telek voltak, de kibírtam, sőt komolyabban meg sem hültem. Kilenc hónapot töltöttem a hadkiegészítő parancsnokságnál, és utána is be-bejártam, tartani a kapcsolatot a tisztekkel. A célom az volt, hogy ha eljön az ideje, az elit fegyvernemhez, a légierőhöz sorozzanak be, és ne vigyenek el messzire. A kárpátaljai fiúkat gyakran több ezer kilométerre küldték, Szibériába vagy a Távol-Keletre, ahonnan szabadságra sem mehettek a három év szolgálat alatt. Végül sikerült elérnem a célom, sőt másoknak is tudtam protekciót szerezni.

14–15 éves koromban még úgy tűnt, nem jut más nekem az életben, mint a kárpátaljai. Nem sokkal később azonban már kalapácsnyél került a kezembe. Majdnem minden nap elindultam otthonról, próbálkoztam, érdeklődtem, de személyi igazolvány és munkakönyv hiányában eredmény nélkül, legfeljebb csak ígérgettek. Legtöbbször nem ebédeltem, nem tudtam venni pár falatot sem, mert nem volt rá pénzem, így éhesen mentem haza. Nagyon lehangoló volt nézni édesanyám kétségbeesett arcát, hogy mi lesz velünk, ha ez így megy tovább.

Némi segítséggel és csúszópénzzel végül sikerült bejutnom egy bútorgyár karbantartó-javító részlegére tanulóknak. Ott hivatalosan mint segédmunkás szerepeltem, de valójában lakatos szakmát tanultam néhány társammal együtt. Lakatosinasként először is megtanították, hogyan kell bánni a különböző szerszámokkal, így a reszelővel, vasfűrészszel, pontozóval, hidegvágóval, lyukasztóval, továbbá hogyan kell pontosan mérni hosszt és átmérőt. Meg kellett tanulnom milliméterre pontosan dolgozni, sőt, ha lyukakat fúrunk az anyagba, menetet vágunk egy kiesztorgált csavarra, már tizedmillimétereket is kellett tudni mérni.

Megtanultam azt is, mi az a fegyelem és tisztelet. Csupa magyarokkal dolgoztam együtt, és néhány idősebb mester úgy bánt velünk, ahogy vele bántak inaskorában. Mindenki szigorú volt, sőt többen durvák is. Afféle kölyköknek tekintettek minket, akiket meg kell nevelni, munkára kell szoktatni, tisztességre, emberségre kell tanítani. Ha okot adtunk rá, mindjárt kiabáltak, leszidtak, némelyik káromkodott is. Volt olyan mester, aki az inasát sokszor meg is pofozta, ha nem látták. Engem soha nem bántottak, de dorgálást azért kaptam én is. A mesterekhez mindig tisztelettel viszonyultunk: kizárólag magáztuk őket, és vagy a keresztnevükön szólítottuk, hozzátéve a

bácsi szót, vagy a vezetéknevükön, az úr megszólítással. Hiába hangoztatták az '50-es évek Szovjetuniójában, hogy már csak elvtársak vannak, felejtse is el mindenki az úr szót, ebben a magyar közegben tovább éltek a régi iparos szokások, a megszólítások formájában is.

A gyárban is kilenc hónapot töltöttem, és a lakatosszakma alapjait elég jól elsajátítottam. Már tudtam önállóan is dolgozni, amikor inas társaimmal együtt levizsgáztattak. Előtte egy próbamunkát kellett elkészíteni, majd különböző szakmai kérdésekre válaszolni. A vizsgán az átlagnál jobban teljesítettem, pár nap múlva pedig megkaptam a bizonyítványt: 4-es kategóriájú lakatosként befejeztem a tanulást. Nagyon megörültem, és abban reménykedtem, hogy a besorolásomnak

megfelelően magasabb fizetést fogok kapni, ez azonban nem történt meg, ugyanannyit adtak volna továbbra is, mint inasként, száz rubellel kevesebbet, mint a hadkiegészítő parancsnokságon. Sértve éreztem magam, és nem maradtam ott.

Lakatos sem vált belőlem, csak több mint tíz évvel később dolgoztam ismét a szakmában: első munkahelyemen, Magyarországon. Akkor, 1955 nyarán újrakezdődött a munkakeresés rögzös, néha kilátástalannak tűnő folyamata. Otthon a barátainknak büszkén mutattam a vizsgán kapott okmányomat, és azt hittem, hogy hamarosan el tudok helyezkedni egy másik helyen lakatosként, de nem így történt. Ismét csak ígérgettek, hitegettek, sőt egy helyen, egy autószerelő műhelyben még be is csaptak. Elkérték a minősítésemhez igazoló papíromat, és nem adták vissza.

Végül egy építő-szerelő vállalatnál helyezkedtem el, ahol csőszerelési munkákat kellett végezni központi fűtésen, vízvezetéken, szennyvízcsatornán. Előtte lakatosinasként ebbe is beletanultam, és a

gázhegesztéshez is értettem, így a munkavezetőmet már a próbanapomon meggyőztem. Az új helyen különböző építkezésekre vezényeltek minket, és nem éppen jól és szakszzerűen dolgozó, nem magyar emberekkel kerültem egy csoportba. A fizetés többnyire késett és kevesebb volt, mint amennyit ígértek. A munkavezető csak azt mondogatta, hogy majd a jövő hónapban, majd... Ezért otthagytam őket néhány hónap után.

Más munkahelyet keresve valaki mondta nekem, hogy nemsokára indul a fűtési szezon, hozzájuk elmehetnék kazánfűtőnek. A szülőfalumtól három kilométerre elhelyezkedő rádió-átjátszóállomásról volt szó, egy félig-meddig titkos, drótkerítéssel körülvett objektumról, amelyhez egy kis lakótelep is tartozott a műszaki személyzet számára. Ott megint egy új szakmával találkoztam, de annál nehezebbet addig még nem próbáltam. 24 órán át kellett egy műszakban egyedül dolgozni. Mindennap hét tonna szén érkezett egyenesen a bányából: nekem kellett betalicskáznom, a kazánba lapátolnom, valamint a salakot és hamut kihordanom. Mondták is a társak, hogy nem fogod te ezt bírni, de azért csak kibírtam.

A szén rossz minőségű lignit volt, fűtőértéke alacsony, nagyon kellett vigyázni, hogy a tűz ki ne aludjon. A meleg víz, mire a földben levő csöveken a lakásokba ért, legfeljebb ha langyos volt, hiába igyekezett a fűtő. A lakók minket hibáztattak, és panaszkodtak ránk a főnökségnek. Éppen én voltam szolgálatban, amikor kijött egy háromtagú bizottság ellenőrizni a fűtést. Egyikük az én munkámat figyelte és mindent jegyzetelt, a másik kettő a lakásokban nézte a hőmérsékletet. Miután egyeztettek az adataikat, arra jutottak, hogy nem a fűtő a hibás. Csak később tudtuk meg, hogy a csővezeték rosszul van szigetelve, és hiába törjük magunkat, mire a víz a radiátorokba ér, már majdnem hideg.

A fűtési szezon végeztével munkába álltam az állomás karbantartó műhelyében, majd újra Ungvárra vetődtem, egy fűtészszelő mester mellé segédként, akivel sokáig este 7–8 óráig dolgoztunk. Közben tavasszal egy hónap szabadságot kaptam, amikor letettem az érettségi vizsgáimat. Ősszel már nem mentem vissza fűtőnek, hiszen közeledett bevonulásom a hadseregbe. 1957-et írtunk ekkor.

A munkával kezdtem mondanivalómat és azzal is fejezném be. Az embert a munka tette emberré. Az elemi iskola osztálytermében a tábla felett ott függött két felirat még a magyar időkben: A munka nemesít. A jó munka dicsőség. Ezekhez ma, 82 évesen még hozzátenném azt a személyes tapasztalatomat, hogy a szabadban végzett munka, például a kertészkedés, erő- és egészségmegőrző hatású, ezért a munkát idős korban sem szabad abbahagyni.

Strommer Benjamin

A képen: nagyapám 19 éves korában, már katonaként.

József Attila

Tél

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hogy melegednének az emberek.

Ráhányi mindent, ami antik, ócska,
Csorbát, töröttet s ami új, meg ép,
Gyermekjátékot, – ó, boldog fogócska! –
S rászórni szórva mindent, ami szép.

Dalolna forró láng az égig róla
S kezén fogná mindenki földijét.

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hisz zúzmarás a város, a berek...
Fagyos kamrák kilincset főlzagatni
És rakni, adjon sok-sok meleget.

Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
Hogy fölengednének az emberek!

1922. okt. 12.

Reményik Sándor

Kegyelem

Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszíted
Körömszakadtig maradék-erőd.
Akarsz, egetostromló akarattal –
S a lehetetlenség konok falán
Zúzod véresre koponyád.
Azután elalélsz.
S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz.
Utoljára is tompa kábulattal,
Szótalanul, gondolatlanul
Mondod magadnak: mindegy, mindhiába:
A bűn, a betegség, a nyomorúság,
A mindennapi szörnyű szürkeség
Tömlöcéből nincsen, nincsen menekvés!

S akkor – magától – megnyílik az ég,
Mely nem tárult ki átokra, imára,
Erő, akarat, kétségbeesés,
Bűnbánat – hasztalanul ostromolták.
Akkor megnyílik magától az ég,
S egy pici csillag sétál szembe véled,
S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.

Akkor – magától – szűnik a vihar,
Akkor – magától – minden elcsitul,
Akkor – magától – éled a remény.
Álomfáidnak minden aranyágán
Csak úgy magától – friss gyümölcs terem.

Ez a *magától*: ez a *Kegyelem*.

Kovács István

Történelem

„Tizen vagyunk: ez a gyülekezet,
a tizenegyedik maga a pap,
de énekelünk mi százak helyett,
hogy hull belé a por s a vakolat.”

Jékely Zoltán: A marosszentimrei templomban

A dombon – örvénylő ég sodrában –
még állnak tetők és falak,
Noé templom-bárkájaként
még őrzik a halottakat.
De fönn a hajnalló toronyra
rozsdás pecsétet üt a Nap,
s a bedeszkázott ablakokra
veresen izzó nyársakat.
A halált nyeldeső torokban
öntvény lett Isten éneke,
megégethet a forrósága,
mindegy, hogy ezrediknek-e.
Elsőnek-ezrediknek itt ma
az egykor tizen voltakért,
kik százak helyett énekeltek
s az árván prédikált papért.
Pelikán-éhes tél jöhet még.
És cserben hagyhat is az Úr...
Csak énekeljenek mibennünk,
„kiket kiirtott az idő gazul”.

1979

Lászlóffy Aladár

Karácsonyi üzenet

Mint a fehér angyalszárnyak,
fehér tollas fenyőágak
suhognak a téli tájon,
közeleg a szép karácsony.

Minden házban ünnepelnek,
boldog ilyenkor a gyermek,
szívünk meleg, mint a bársony,
mikor eljön a karácsony.

Velünk jön a gyertya fénye
a szeretet ünnepére,
ragyog könyvön és kalácson
melegével a karácsony.

Elnémulnak mind a hangok,
mikor szólnak a harangok,
ember embernek ne ártson –
ezt üzeni a karácsony.

Gogola Zoltán festménye

Szabó Lőrinc

Hazám, keresztény Európa

Útálom és arcába vágom:

– Száz év, de tán kétezer óta
örült, mocskos, aljas világ ez,
ez a farizeus Európa!

Kenyér s jog helyett a szegényt
csitítja karddal, üres éggel
és cinkos lelkiismeretét
avatag és modern mesékkel;

száz év, de már kétezer óta
hány szent vágy halt meg gaz szívében!
Hazám, keresztény Európa,
mi lesz, ha bukására döbben,

mi lesz, ha újra földre száll
a Megcsúfolt és Megfeszített,
s mert jósága, hite, imája
egyszer már mindent elveszített:

mi lesz, ha megjő pokoli
lángszórákkal, gépfegyverekkel,
vassisakos, pestishozó,
bosszúálló angylasereggel?

Mi lesz, ha megjő Krisztus és
új országot teremt a földön,
ha elhullanak a banditák
s nem lesz több harc, se kard, se börtön,

ha égi szerelmét a földi
szükséghez szabja ama Bárány
s újra megvált – őh, nem a jók,
de a gonoszok vére árán:

hazám, boldogtalan Európa,
ha túléled a harcok végét,
elbírod-e még te az Istent,
a Szeretetet és a Békét?

Kopriva Nikolett

Didergés

Úgy döntöttem, ma a legszebb ruhámat öltöm fel. Lassan, kimérten sétálok végig a sétányon, egyenes fejjel, kihúzott háttal, kezemben cigarettával, melynek füstje gyűrűzve oszlik el a levegőben. Cipőm koppan a macskaköveken, sétálok, jól érzem magam, és mindenki engem néz. Nézik a gyönyörű ruhámat, a rendezett mogyoróbarna hajamat, a fehér porcelánbőrömet... Irigyek mind. Tudják, hogy gazdag a családkunk, ráadásul grófi származású. Van egy nagy kastélyunk, tengernyi szobával, s egy hatalmas zöld kerttel körbevéve. Olykor szeretek kint üldögelni a hintaszékben, s fürdőzni a lemenő nap sugaraiiban. Édesanyámmal és a húgaimmal élek egyébként. Édesapám elutazott... nagy kalandor. Két testvérem már csinos fiatal hölgygé serdült, a többiek még kicsik és játékosak. Néha bújócskázunk a nagy kertben a fák között, van, hogy reggeltől estig csak játszunk és éneklünk. Tudom, tudom, már mondhatni, hogy érett nő vagyok, de azért jó, ha az emberben marad némi játékoság. Ha szomorú vagyok, gyakran csak füttyörészniem kell, hogy elmúljon. Ha nem működik, ránézek a kastélyunkra, a gyönyörű szép ruhámra, és arra gondolok, mennyi bál vár még rám... előkelő ételek, italok, kézsókók elegáns fiatalemberektől, akik izgatottan várják majd, hogy övék legyen a következő tánc.

Kimérten lépkedek a sétányon, kihúzott háttal, kecsesen mozgok, kezemben cigaretta. Cipőm sarka koppan a macskaköveken. A szél hűvösen fúj, az ég fehér... talán havazni is fog. Az emberek kabátban és sapkában rohangálnak, ki-ki a maga dolgára. Megvetően néznek rám, de tudom, ez csak az irigység, ez csak a rátarti nagyravágás, önnön szerencsétlenségüknek aljas jele. Őlni tudnának azért, hogy családi vagyonunk legalább felét megkaparintsák... hogy palotánknak legalább egy kis szárnyát lakhelyüknek nevezzék... és beleszívjanak a friss levegőbe az óriási kertben, a fák között. A nincstelenség mocskossá teszi az embert, rosszakaratúvá. És ezekben a nehéz időkben főleg tisztában voltam azzal, hogy a városi népekre baj esetén nem számíthatok, sőt ők maguk tipornának sárba, ha megtehetnék.

Sétálok, egy dalt dúdoló, és mosolygok magamban. Hisz ez egy szép nap, épp ruhát készülnök venni a legközelebbi bálba! Mindenkit el fogok kápráztatni, és mindenki velem akar majd táncra perdülni, igen, csakis velem. Meglátom az üzletet, felcsillan a szemem, lépteim felgyorsulnak, boldog vagyok. A kirakatban egy pompás vörös szaténruha díszel, fekete csipkés sál a kiegészítője. Mentem belésszeretek, meg fogom venni egy próba után. Benyitok a helyiségbe, és határozottan, mégis kecses, hölgyhöz méltó léptekkel indulok meg az eladó felé. Sok bent a nézelődő asszony és leány, mindegyikük szeme élesen rám tapad, szinte megfagy a levegő. Gyorsan peregnék a percek, minden homályosodni kezd, érzem, amint az eladó megragadja a karomat, s azt mondja: „takarodj, hát nem megmondtam tegnapelőtt is, hogy nincs itt keresnivalód? kenyérem sincs! menj vissza a pannelba a húgaidhoz, biztos fáznak! anyád is aggódhat már! na, menj már, hisz, hess! ezt az üzletet nem neked találták ki!”

Megfogja a karomat, megtántorodom, érzem, ahogy néznek. Tekintetik égeti a bőrömet, mintha izzó vassal szurkálnának, egészen belefürödik a mellkasomba az érzés.

„Ez sose tudja, hol a helye. Pfüj, ez a szag... Irina, nyisd ki az ablakot egy kicsit, kérlek!” – hallom a fiatal női hangot az üzlet végéből. Ahogy ráncigál a lépcsőn, majdnem elesek, a bokám be is ütöm. Belehasít a fájdalom, alig bírok lépkedni, ő pedig kegyetlenül lök ki az üzlet ajtaján a macskaköves útra. Lassan felülök, bámulok, azt a meztelen, majdnem lila, piszkos lábat bámulom magam előtt... Érzem, ahogy a szállingózó hópelyhek megtapadnak arcomon. Az emberek szánakozva, fejcsóválva mennek el mellettem. Meleg kabátban, sálban és sapkában rohangálnak, de én valahogy fázom... Aztán hátranézek, megpillantom a vörös szaténruhát a kirakatban a csipkés sállal. Gúnyos vigyorral, hitványan magasodik fölém. Elmerengve pedig észreveszek egy furcsa, bozontos hajú, sovány arcot a kirakat üvegében, kémlel egyre, de nem, nem, sosem ismertem...

1923

A városok maradnak

Október 1-jén volt a premierje a világhálón Baráth Ferenc, azaz G Man *A városok maradnak* című dalának. A beregszászi születésű énekes, rapper júliusban két klipet is forgatott a szülőföldjén. Az említett dalt az ugyancsak beregszászi Lengyel János *De a városok maradnak* című versének alapján írta. Az elkészült mű, amiben neves kárpátaljai művészek, közéleti szereplők vállaltak szerepet, egy hároméves projekt gyümölcse. Emellett a kiváló szervező-készséggel rendelkező zenész indulót írt a város Beregvidék FC nevű labdarúgó csapatának, amiről szintén készült egy klip. Baráth G Man Ferencel beszélgettem.

– *Mikor és hogyan fogalmazódott meg benned, hogy egy hazafias, mondhatni nemzeti érzelmű dalt írd, ami nagy eséllyel a kárpátaljai magyarság egyik emblematisz dalává válhat?*

– Még 2017-ben, amikor Lengyel János barátom nálam járt Németországban, kaptam tőle egy verset, aminek dallamossága megzenésítés után kiállt. Egy évvel később a Csillagok Tornája nevű rendezvényen tartott koncertünk során, ahol a barátaimmal léptem fel, János a közönségnek felolvasta ezt a verset. Jó volt a fogadtatás, sok volt a pozitív visszajelzés. Számomra ez volt az utolsó lökés, hogy ebből a versből dalt csináljak. Otthon van egy stúdióm, ahol a zenéket, a dalokat írom. Két évig folyt az alkotó munka, aztán fél éves szervezés, és íme, elkészült a dal, a klip. Ezúton is megköszönöm minden résztvevőnek a közreműködést, a segítséget. Szűcs Nellinek, a Nemzeti Színház színésznének külön köszönet jár, amiért egy interjúban méltatta a szerzői munkánkat. Gazdag Mihálynak pedig azért, mert ő vette fel mindkét klipet.

– *Ezután következett két év alkotói munka.*

– Igen. Egy neves zeneszerzőtől vettem az alapot, amire felépítettem a dallamvilágot. A stúdióban szétszedtem, és a zene megkívánta alapokon újraépítettem a verset. Ahol sok volt, ott kihúztam, máshol hozzáírtam, változtattam. Először rapként próbáltam megvalósítani, ám a vers szerkezete, de inkább a mélyreható mondanivaló miatt úgy ítélt meg, hogy ez nem lesz jó. Ahhoz, hogy szélesebb közönség fogadja be a dalt, annak üzenetét, a poposabb változat mellett döntöttem. A visszajelzésekből az jön le, hogy nem nyúltam mellé.

– *De ezzel még nem volt vége, hiszen a világhír miatt bevezetett korlátozások komoly akadályt gördítettek a forgatások elé.*

– Igen, ne tud meg, mennyit idegeskedtem emiatt. Rengeteg telefon, egyeztetés stb. árán végül is minden összejött. Akit csak megkerestem, mindenki első szóra segített, támogatott. Bár a munka oroszlánrésze rám hárult, mondhatni, hogy *A városok maradnak* dal klipje, kis túlzással, a kárpátaljai magyar közösség összefogásával született meg. Aminek nagyon örülök, és remélem, utat talál minden magyar szívéhez, éljen bárhol is a világban.

– *Tudom, hogy még friss az élmény, de azért*

megkérdezem, milyenek a visszajelzések?

– Remek, mondhatni csodálatos. Még csak egy hete van fent a klip a neten, de már rengetegen megosztották, több százan lájkolták. Naponta írnak kommenteket, nem győzöm megválaszolni a gratulációkat, jókívánságokat. Nem csupán a barátaim, magyar emberek, de idegenek, sőt ukránok, oroszok is gratulálnak.

– *Ugy tudom, ehhez, de a korábbi projektekhez sem kaptál semmilyen anyagi támogatást. Nem is kértél, nem pályáztál sehol?*

– Nem. Már az elején eldöntöttem, hogy kizárólag önerőből, a saját elgondolásaim szerint fogom megvalósítani a terveimet. Amikor valaki, személy vagy szervezet, pénzt ad valamire, akkor jogot is formál, hogy abba beleszóljon. Én nem szeretem, ha beleszólnak a munkámba, akkor nem is érzem igazán a magaménak az elkészült művet. A technikai kivitelezésben nem ismerek kompromisszumot, mindig a

labdarúgó csapatnak írd indulót, hiszen, ha jók az érzésüléseim, nem vagy igazán oda a fociért?

– De a városért, Beregszászért igen. A Beregvidék SC pedig a város, a körzetet, az itt élő sportolókat, a sportot szerető embereket képviseli. Mivel a csapatnak eddig nem volt hivatalos indulója, úgy döntöttem, hát én majd megírom azt. Amikor már előrehaladtam a munkával, felvettem a kapcsolatot a klub vezetőivel, Gajdos Istvánnal, Lőrincz Zsolttal és Péter Györggyel, akik örömmel fogadták az ötletet. Szóval így indult. Tulajdonképpen a dalt Lőrincz Zsolttal ketten hoztuk össze. Fontos a sport, a foci, és, hogy egy magyar csapatnak végre van egy igényes indulója, a többi már a játékosokon múlik.

– *Ez a forgatás sem volt semmi, hiszen több mint kétszáz ember, köztük gyerekek, ifjú futballista palánták szerepelnek a klipben.*

– Valóban, ez a klip, ha lehet, még nagyobb logisztikai kihívás volt a számomra, de ezt is sikerült leküzdeni. Bár minden szereplőnek külön nem tudom ezt megtenni, elég hosszú lenne a lista, de itt most külön megköszönöm a segítséget Babják Zoltán polgármesternek, aki *A városok maradnak* klipjének megvalósításában nagy segítséget nyújtott. Különben a YouTube-csatornámon, a klipnél minden szereplő külön fel van sorolva.

– *Elkerülhetetlen a kérdés, hogy a labdarúgók, na és a közönség hogyan fogadták az indulót?*

– Nagyon jól fogadták. Tetszik az embereknek. Bár még nem történt meg a hivatalos bemutatás, de a beregszászi stadionban már többször elhangzott, sőt, többek között Kígyóson is zúgott a *Mindig egy csapat leszünk!* Ettől fogva hivatalosan is ez lesz a csapat indulója, ha úgy tetszik, himnusza. Úgy érzem, ezzel is valami maradandót alkottam Beregszász számára.

– *Említetted, hogy karácsonyra szeretnél összehozni Beregszászon egy ünnepélyes klipbemutatót.*

– Igen, sok tervem van még, csak nem tudom, hogy a járvány miatt ez sikerülni fog-e. *A városok maradnak* bemutatóját a színház-

ban szeretném megtartani, ahol jelen lennének a filmben szereplő színészek és táncosok, no meg Lengyel János és Hóna Dávid is. Az indulót is hasonló ünnepélyes körítéssel szeretném bemutatni. Természetesen erről is lesz díszlemez.

– *Alig fejezted be az említett két dalt, máris új munkába fogtál, mi a következő lépésed?*

– Igen, sok felkérést kapok, hogy vegyek részt különböző projektekben, vagy koncerteken lépjek fel, sajnos a járvány miatt az utóbbi kevésbé kivitelezhető. Most éppen egy munkási underground hipp-hop csapat animációs videoklipjének elkészítésében veszek részt. Ha minden jól alakul, novemberben lesz a bemutató. Emellett néhány újabb saját ötlet megvalósításának előmunkálatait is elkezdtem, de erről még korai lenne nyilatkozni.

– *Természetesen megérdem. Köszönöm a beszélgetést, további eredményes munkát kívánok, és remélem, hogy a kárpátaljai közönség hamarosan élőben is hallhatja a két dalt és más szerzeményeidet!*

– Azon leszek. Rajtam nem fog múlni. Hajrá Kárpátalja! Hajrá Magyarok!

A beszélgetést lejegyezte:
Mitracsek Ödön

legnagyobb tökéletességre törekszem. Ezért is dolgozom például évek óta Hóna Dávid operatőr-rendezővel, aki ismert név a zeneiparban.

– *Hosszú évek óta vagy a szakmában, számos dalt írtál, számos klipet forgattál már, ami nem kevés pénzbe került. Hozzá kell tenni, hogy a német iparban dolgozol, ott keresed a kenyeredet. Mi a helyzet odahaza, a család mit szól ehhez, főként a feleséged?*

– Közhely, hogy minden sikeres férfi mögött áll egy erős nő, de az esetemben ez igaz. Krisztina már a kezdetektől fogva segít, támogat, sőt olykor, ha megakadok, még tanácsokkal is ellát. Mi mindent megbeszélünk otthon. A fiam szintén szereti a zenét, nem véletlen, hogy ő is a feleségem is szerepelnek a klipekben. Nincs semmilyen káros szenvedélyem a zenén kívül. A viccet félretéve, a zene az életem, szeretem ezt csinálni. Szeretem a szülőföldemet is, bár az élet úgy hozta, hogy távol élek Kárpátaljától, de minden tudásommal igyekszem mindazt visszaadni a szülőföldnek, amit tőle kaptam. Magával ragad, elvarázsol az otthoni közönség, ahogy fogadják, szeretik a zenémet, a dalaimat.

– *Akkor térjünk is rá a másik dalra, a fociindulóra! Honnan jött az ötlet, hogy te egy*

Pincés Anszelika: „Otthon mindig itt leszünk”

Beregszász visszavár

A szülőföldhöz való ragaszkodást, szeretetet sokan és sokféleképpen kifejezték a történelem során. Megannyi irodalmi, zenei mű született e témában. Valamennyiünk lelkében ott élnek a kimondatlan szavak és érzések ezzel kapcsolatosan. Sokszor nem is tudjuk megfogalmazni, mi az, amit érzünk... S amíg itthon vagyunk, nem is tűnik fontosnak, mert minden olyan természetes. Olykor észre sem vesszük azokat a szépségeket, amelyek körülvesznek bennünket – inkább hajlamosak vagyunk a rosszat meglátni. Csak ha távol vagyunk az otthonunktól, akkor kezd hiányozni a házunk előtt vagy a kertünk végén álló hatalmas platánfa levele, vagy az ott illatozó akácfa virága, a szőlődombok karéjozta város macskaköves utcái, terei, templomai, de még a kátyúi is vágyat ébresztenek bennünk... Magszépítő múlt vagy távolság lenne ez? Talán mégsem, ha ma fiatal zenészek lelkében olyan gondolatok és dallamok születnek meg e témában, mint amilyenekkel a beregszászi tehetséges énekeszenész, Pincés Anszelika *Beregszász visszavár* című dalában találkozunk.

– *Fülbemászó dallam, szívbe markoló szöveg, lélekemelő képsorok. Hogy született ez az igencsak slágergyanús dal?*

– Azt adtam, ami a szívemben, lelkemben él – kezdi beszélgetésünket Anszelika. – Én alig lépek át a határt egy-egy rövidebb utazás alkalmával, máris honvágyam támad. És szerintem sokan vannak ezzel így. Nekem ez a föld, ez a város az, ahol mindig otthon érzem magam. Pontosabban: csak itt érzem magam otthon. Ahogy éneklek is: „otthon mindig itt leszünk”. Egyébként régóta terveztem, hogy dalt írok a városomról, ahol születtem, ahová megannyi emlék köt, ahol a szüleim, szeretteim, barátaim élnek. Úgy érzem, soha nem tudnám elhagyni.

– *Valószínűleg sokan érezték ezt, de a sors úgy hozta, hogy másutt találták meg a boldogulásukat.*

– Így van. És nagyon fájó, hogy sokan kénytelenek idegen földön, idegen környezetben keresni a jobb megélhetés lehetőségét. Én

szorítok is mindenkinek, aki elment, hogy találja meg a boldogságát. De hiszem, hogy a honvágy a többségükben ott él. Hát nekik is szerettem volna ezzel a dallal üzeni: Beregszász visszavár.

– *„A múltunk Beregszászé, amit el nem vihetünk...” – énekl.*

– Múlt, jelen és jövő. Ez annyira összefonódik. A múltból táplálkozik a jelen, és a mára épül a jövő. „Ezer emlék tör fel bennem, boldog, csak itt vagyok” – ezt éneklek, mert ezt érzem. S ha mégis el kell mennem? „Soha nem felejttem el, hogy én is itt születtem, szent nekem e hely. Legyek bárhol a földön, mikor utam véget ér, hamvaim az anyaföldé, lelkem hozzá visszatér...”

– *A dalt csodálatos képsorok festik alá.*

– Én is úgy érzem, hogy megható jelenetek

gyűjteménye lett ez a videó. Szerettem volna olyan klipet, olyan képeket a dalhoz, amelyek még inkább megerősítik azokat az érzéseket, amelyekről énekelek. Varga Alexanderben olyan videóra leltem, aki pontosan ráértett erre. Bizom benne, hogy aki hallja ezt az éneket, látja ezt a videót, valami megrezdül a lelkében, akár itthon él, akár távol ettől a vidéktől. Mindenesetre nagyon sok pozitív visszajelzést kaptam. Amikor felkerült a YouTube-csatornára a dal, pár nap alatt 88 ezren nézték meg, több mint kétezeren osztották meg, és több mint ezer komment érkezett rá. Ez végtelen boldogsággal tölt el, mert mutatja, szeretik azt, amit csinálók.

– *Milyen témákat dolgoz fel szívesen?*

– Dalaim általában a tiszta érzésekről, igaz értékekről szólnak. Azt szeretném üzeni általában, hogy éljünk egymással békében, és ahogy az ismert dal is mondja: „Szeressük egymást, gyerekek...”

– *Hol és kikkel énekel?*

– A párom, Murzsa Géza az állandó partnerem, a zenekar – Pincés Angelina&Company – összetétele változó, attól függ, mikor milyen zenei szolgáltatásra kérnek fel, esküvőre, bankettre, születésnapra, étterembe, város- vagy falunapokon koncertre...

– *Idén ezekre nem igazán volt lehetőség.*

– Sajnos így van. Viszont több időm volt zeneszerzésre. Illetve a karantén ideje alatt leginkább a zenés köszöntő szolgálatom kötötte és köti le most is az időmet. A legnagyobb közösségi oldalon sokan megkeresnek e célból, hisz sokan vannak távol szeretteiktől, és egy-egy alkalomból így köszöntik fel egymást.

– *Miről álmodik?*

– Nagy álmom egy saját koncert saját szerzeményeimből, élőzenei kísérettel. S ha már lúd, legyen kövér: szimfonikus zenekarral. Itt, Beregszászban (is).

– *Mit is kívánhatnánk mindehhez? Válgjanak valóra álmai, s hódítsa meg dalaival a világot!*

Kovács Erzsébet

A felvételen: Pincés Anszelika és párja, Murzsa Géza.

Hagyományörzés a karantén idején

A karanténidőszak sajnos sok esetben ellehetetleníti bizonyos tevékenységek végzését. A kialakult helyzet a kárpátaljai szervezeteket is kihívás elé állította, hiszen a megszokott közösségi létformában rendezett programok jelentős része 2020-ban nem valósulhatott meg. A Hagyományok Háza Hálózat kárpátaljai kirendeltsége azonban ezen időszakot átvészelve igyekszik a lehetőségekhez mérten folytatni az elmúlt három évben elkezdett munkát.

A szervezet célja a szakmai segítségnyújtás a helyi népzeneészek, néptáncosok és kézművesek számára. A hálózat munkatársai legjobb tudásuk szerint igyekeznek végezni feladatukat, programjaikba bevonva az anyaországi szakembereket. Az elmúlt három évben több száz rendezvényt sikerült ilyen módon megvalósítaniuk. Kárpát-medencei szinten legkiemelkedőbb programjuk a mentorprogram, amelyet jó gyakorlatként számos más határon túli területen is alkalmaznak a kárpátaljai minta szerint. Célja,

hogy anyaországi szakemberek által segítse a helyi néptáncgyűttesek és vezetőik szakmai előrehaladását. Mára a programba vidékünkön 17 táncgyűttes 33 csoportja tartozik, amellyel 18 anyaországi szakember foglalkozik – ez mintegy 650 gyermeket jelent. A hálózat emellett számtalan nagy rendezvényt is szervez, valamint részt vesz a nyári népzenei és néptáncbörök, fesztiválok, képzések szervezésében.

Az elmúlt időszakban sikeres népzene- és néptáncoktató szakmai képzést is megvalósítottak, valamint immáron hatodik alkalommal indították idén útjára a népzene-, néptánc-, népi ének mesterképzést, amely a kialakult járványhelyzet miatt online formában valósult meg.

A hálózat tagjai a mostoha körülmények között is próbálják segíteni a hagyományörzés folyamatát, valamint a helyi hagyományörzőket, akik számára vésztérhes a karanténidőszak. Ebből adódóan különböző online lehetőségek által igyekeznek

mentorálni a helyieket, hogy az eddig felépített munka ne vessen kárba. A mentorprogram, továbbá számos más program online formában valósul meg. A kézműves alkalmak és az óvodai foglalkozások pedig módszertani segédanyagok elkészítése által segítik a kézműves-, illetve óvodai oktatást azon területeken, ahol lehetséges. A nyár folyamán lehetőség volt kisebb táncházakat is szervezni, amikor is a táncházmozgalom kicsit újra fellélegzett.

Mindemellett a ház munkatársai nagy figyelmet szentelnek a gyűjtési és archiválási munkának is. A karantén ideje alatt számos kisfilm készült, amelyek egy-egy mesterséget vagy régmúlt idők hagyományörző tevékenységét mutatják be, gyűjtik fel. Ehhez hasonló program a FolkCafe, amely keretében gyűjtést végeznek a kárpátaljai adatközlőkkel.

A népi kultúra számára elengedhetetlen a közösségi létforma megélése, azonban – míg erre újabb lehetőség adódik – minden eszközt ki kell használni, hogy fenntartsuk az eddig elért eredményeket – vallják a ház munkatársai.

(ev)

A festett üvegtől a vásznon megálmodott tájképig

Mondják, művésznek születni kell, bár kisebb-nagyobb sikerrel el is lehet sajátítani egy-egy ágazatot, de akkor is nélkülözhetetlen a tehetség. A mezőkaszonyi Zsell Diána csupán néhány évvel ezelőtt fedezte fel magában a festészet iránti érdeklődést, de azóta számos munka került ki a kezei alól.

– Mezőkaszonyban születtem, itt is nevelkedtem. A helyi középiskola befejezése után felvételt nyertem a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola magyar nyelv és irodalom szakára. Mindig is szerettem az irodalmat, illetve a művelődés iránti vágyam miatt akartam elvégezni ezt a szakot, ami sikerült is.

– *A művelődés nem áll távol a művésztől, az alkotásaid bizonyítják, hogy ebben is jó vagy. Mikor kezdted festeni?*

– Már kisgyermek koromban szerettem rajzolgatni, aztán tinédzserként áttertem a grafikára, és akkor még eszembe se jutott, hogy én valaha festeni fogok, sokáig maradtam a grafikánál. De amikor a főiskolára kerültem, egy ismerősöm felfigyelt a munkáimra, és arra gondolt, meg tudnám neki festeni, amit ő szeretne.

az otthoni fészkerben talált préselt falemezen örökítettem meg, aztán nyúltam a vásznonhoz és a minőségesebb, akril festékekhez.

– *Manapság miket festesz?*

– Én nem tanultam a festészetet, teljes mértékben autodidakta módon próbálok elsajátítani ezt, és minél több dolgot igyekszem megtanulni, sok mindenben szeretném kipróbálni magam, ezért többnyire a hangulatomtól függ, mikor mit festek. Természetesen átfutott már az agyamon, hogy szakembernél kellene magam fejlesztenem, a szándék tehát megvan, csak az elhatározás nem született még meg. Most volt néhány hónapos kiesésem a külföldi tartózkodásom miatt, ezért megrendeléseket nem

kézművesség terén teljesen más a dolog. Volt körülbelül másfél év, amikor kedvtől függetlenül rendeléseket teljesítettem, főleg karácsony, húsvét táján.

– *Gondolom, otthon dolgozol. Van műhelyed? Hogy lehet elképzelni, amikor alkotasz?*

– Nincs műhelyem, sem műtermem, inkább csak egy asztalra vagy a padlóra korlátozódik az alkotás tere. Ez utóbbi a kedvenc helyem festés tekintetében. Volt már olyan képem, ami egy létező helyet ábrázolt, ahol már jártam, de olyan festményem is született, amelyet több tájelemből

Házassági évfordulóra kellett üvegre festenem néhány motívumot kis szöveggel. A végeredmény nekem is tetszett, így kedvet kaptam hozzá, és a legközelebbi ajándékom egy barátomnak már egy festett bögre volt. Ezután jöttek a felkérések, számos különböző munka született a kezem alatt, én is elkezdtem ötletelni, így az üveg mellett porcelán- és fatárgyakra is festettem. Hamar kíváncsi lettem, vajon képet tudnék-e festeni? Az első képeimet

igazán vállaltam, de lassan visszazökkenek, és újra nekilendülök az alkotásnak. Addig is, ha találok egy régi fa üvegnyitót, azt átfestem.

– *Nagy kreativitás kell ahhoz, hogy régi dolgokból egy kis ügyességgel valami egészen újat varázsolj. Ez is a hangulattól függ?*

– Igen. Ha ahhoz van kedvem, akkor régi dolgok után kutakodom, és azokkal „játszom”, mit lehet belőlük kihozni. A

raktam össze, mert megtetszett. Tehát emlékezetből és fotó alapján is alkotok, valamint az internet is adott már ötleteket. Mindent összegezve elmondhatom, nem áll szándékomban felhagyni a festéssel, sőt, képezni szeretném magam, mert úgy látom, van értelme, és eljön az az idő, amikor nem hobbiként vagy szenvedélyként tekintek erre, hanem az életem részévé válik az alkotás.

–*csillag*

„... érdekes életet tudhatok magam mögött”

Rendkívül szerény, optimistán és bölcsen tekint a világ dolgaira, talán ez is a titka, hogy magas életkora ellenére fizikailag és szellemileg is friss, aktív. Egész életét a tudománynak és a diákjainak szentelte. Mindenkiem a szépet, a jót keresi. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Tudományos Testületének és a Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság tagja. Tavaly a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács a természettudományok kategóriában neki ítélte a kiemelkedő tudományos, illetve tudományos szervezői munkásságért járó díjat. Ilyen ember beszélgetőtársunk, Szemrad Emil nyugalmazott egyetemi docens, a kémiai tudomány kandidátusa.

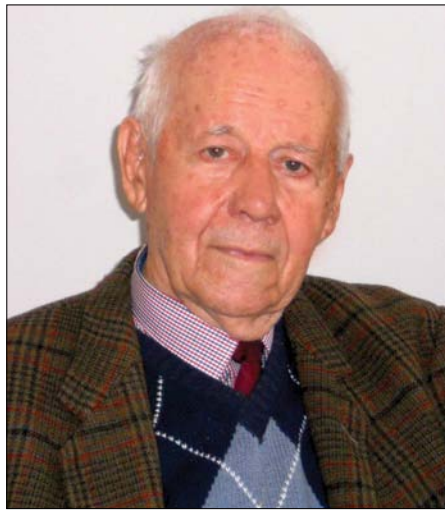
– Miért pont a kémia?

– Gyerekkoromban két dolog érdekelt, az egyik a sport, azon belül is a foci, amit ritkán volt alkalmam művelni. A Lokomotív csapatának a kapusa a barátom volt, olykor neki rúgtam néhány lasztit. Jelenleg a Barcelona és a Bayern München drukkere vagyok. Telente a sielés volt a nagy boldogság. Nagyapámtól kaptam egy rugós kapcsos sítalpat, amit a katonai raktárból hozott haza, mert nem tudtuk saját pénzen megvenni, szegények voltunk. Ezenkívül nagyon szerettem olvasni. Először a ponyvaregények vonzottak. Aztán elolvastam Jókai Mór *Fekete gyémántok* című regényét, amelyből kiderült számomra, hogyan keletkeznek a gyémántok. Majd A. J. Cronin *Réztábla a kapu alatt* című regénye következett. Annak hőse egy olyan kutatóorvos, aki felfedezte a szilikózist, a bányamunkások betegségét. Marie Curie fizikus-kémikus életrajzi könyve, amit a lánya, Eve Curie írt, mindmáig a kedvenc olvasmányom. De több Jules Verne regény is akkora hatással volt rám, hogy elhatároztam, az én rendeltetésem a természet titkainak, a fizika, a csillagászat, a kémia kutatása. Ehhez elengedhetetlen a matematikai tudás, ami szerencsére adott volt. 1938 őszén édesapám Csehszlovákiába telepedett, én édesanyammal a zavaros politikai helyzet miatt Ungváron maradtam. A második világháború idején a szüleim elváltak. Az adott körülmények arra kényszerítettek, hogy 16 évesen munkába álljak, és esti iskolában folytassam tanulmányaimat. Aztán 1951 őszén végre hozzáláttam álmaim megvalósításához, az Ungvári Állami Egyetem Vegyi Karának hallgatója lettem. Az egyetemen fizikai kémiára szakosodtam. Tanulmányaimat kiváló eredménnyel végeztem. Okleveles kémikus és kémiatanári képesítést kaptam. Persze egyetemi éveim alatt is dolgoztam. Az 1952–1956-os években műszaki önképzőkörök vezetője voltam a Kárpátaljai Megyei Ifjú Technikusok Állomásán.

– Hogyan alakult az élete az egyetem elvégzése után?

– 1956-ban az Ungvári 10. Számú (magyar tannyelvű) Középszakola matematika-, csillagá-

szat-, fizika- és kémiatanára lettem. 1961-ben az Ungvári Epidemiológiai, Mikrobiológiai és Higiéniai Kutatóintézet tudományos munkatársaként dolgoztam. Itt egy újonnan vásárolt emissziós szinképelemző berendezést állítottam üzembe a hozzátartozó műszerekkel együtt. Ebben a kutatóintézetben majdnem egy évet töltöttem. Itt született meg első tudományos cikkem. Majd az Ungvári Állami Egyetem munkatársaként folytattam. Először a Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszék asszisztense voltam, később előadó tanár, majd főelőadó. 1963-ban aspiráns lettem. Ezután a

Félvezetők Kémiájának Tanszékén főelőadó tanárként, majd docensként folytattam oktató és kutató munkámat. Nyugdíjazásom után sem tudtam télenlül ülni, először az Ungvári Határmenti Állami Ellenőrző-toxikológiai Laboratóriumban dolgoztam fővegyésként, majd tíz évig a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Természettudományok Tanszékének (később Biológia Tanszékének) lettem a docense. Általános, szervetlen, fizikai és analitikai kémiát tanítottam biológia szakos hallgatóknak, diplomamunkákat és évfolyam-munkákat vezettem.

– Mikor találta meg élete társát?

– A párommal idén lett volna a gyémántlakodalmunk, ugyanis hatvan éve kötöttük egybe az életünket, de a járvány miatt nem kerítettünk neki nagy feneket. Alíz a szomszédságomban nőtt fel. Jó szemem volt, és feltűnt, milyen csinos, eszes, szerény lány, így udvarolni kezdtem neki. 1960 júliusában keltünk egybe. A feleségem biológus, Kereknyén, illetve az Ungvári 6. Számú Középszakolában tanított nyugdíjazásáig. Gyermekünk sajnos nem született. Tudja, egész életünkben tanítottunk, számunkra a tanítványaink pótolták a saját gyermekeket. Kárpátalja majd minden településén van diák.

– Elárulja, mi a hosszú házasság titka?

– A kölcsönös tisztelet, a megbecsülés, hogy ne csak magunkra gondoljunk, hanem a társunk igényeit, törekvéseit is segítsük.

– Mire a legbüszkébb?

– Mivel soha nem törekedtem a rangokra, talán ebből is fakad, hogy háromszázon felüli publikációm született. Ennek kb. a tizedrésze nemzetközi kiadványokban jelent meg. Három szabadalmam van: egy háromkomponensű félvezető monokristály, egy bonyolult összetételű higanytartalmú vegyület és egy szupravezető anyag előállításának eljárás-módjait dolgoztam ki. Körülbelül harminc vegyületet fedeztem fel. A XX. század 60-as éveitől kezdve én fordítottam a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolák számára a kémia tankönyvek zömét.

– Mivel foglalkozott a tanár úr szabad idejében?

– Hatalmas szerelmem a természetjárás, a hegyi turizmus. Sokat túráztam a *Kárpáti Igaz Szó* című kárpátaljai megyei újság egyik volt munkatársával, Barát Mihállyal – akivel egy utcában laktunk – de csoportosan is. A leggyakoribb úti céljaink az Ung folyó mentén elterülő hegygerincek és hegycsúcsok voltak, a Pliska, az Antalóci Polyana, a Róna-havas, a Jávornik stb. De gyakorlatilag a megye valamennyi festői vidékére ellátogattam. A hegyi turizmus elképzelhetetlen fotózás nélkül. Kedvenc hobbiim nekem is a fényképezés volt, azonban a legromantikusabb felvételeim fiatal koromban készültek fekete-fehér kivitelben, ami a mai modern és színes világban már kevésbé vonzó.

– Nyolcvannyolcadik évét tapossa, az idő múlása mennyire viseli meg?

– Ebben a korban már sajnos mindenféle egészségügyi probléma utóli az embert. Számos kortársamat elveszítettem, legutóbb éppen Dr. Spenik Ottó barátomat. Nagyon fájdalmas tudatosítani a veszteségeket. Hogy magas korok örövendhetek, úgy gondolom, elsősorban a szellemi tevékenységnek köszönhető és természetesen a sok túrázásnak.

– Manapság hogy telnek a napjai?

– Mivel kertés házban lakunk, mindig van tenni-, javítanivaló. Ha a vihar kidönt egy fát, azt fel kell fűrészelni. Ha leomlik a vakolat, azt be kell foltozni... Rengeteget olvasok, többek között újságot, igyekszem nem lemaradni a világ történéseiről. A számítógéppel kicsit hadilábon állok, olykor kifog rajtam, de elsősorban azon keresztül tartom a kapcsolatot az ismerőseimmel.

– Világéletében tevékeny, aktív volt, netán most is van valamilyen terve a tanár úrnak?

– Igazság szerint úgy gondolom, az én koromban már minden napnak örülni kell. Ha nem lenne a karantén, talán elutaznék egy-két barátomhoz vagy vendégül látnám őket. De erre egyelőre várni kell.

– Milyen elv szerint élte az életét?

– Fő célom az volt, hogy megismerjem a természet titkait, s kutatásaimnak köszönhetően, úgy gondolom, érdekes életet tudhatok magam mögött. Nyilvánvaló, hogy mindenki a boldogságra törekszik. Am egy kínai mondás szerint a boldogsághoz jóság, a jósághoz bölcsesség, a bölcsességhez megértés és türelem kell. Ezt próbáltam szem előtt tartani.

Magyar Tíma

„Hagyományainkat a hit által élhetjük meg igazán”

Beszélgetés Marosi István görögkatolikus áldozópappal

A papi hivatás komoly elköteleződést kíván, egy szabadon választott döntést Isten és az emberek szolgálatára. A lelkesre kitüntetett feladatot biz a Jóisten, emellett a közösség is nagyfokú elvárásokat támaszt fel. Egy jó pap közel áll a hívekhez, egész életét a vallás, az Istenbe vetett hit tölti ki. Marosi István görögkatolikus áldozópap életében már gyermekkorától jelen van a hit megélése. A diákok körében végzett szolgálata a hit és a tudás egységének keresését mutatja. Ismerjük meg őt!

– Mit tudhatunk az atyáról?
 – Beregdédában születtem, ott is jártam általános iskolába. Ezt követően egy évet a Beregszászi 11. Számú Szakközépiskolában tanultam hegesztő-vízvezeték szerelő szakon. Családunkban mindig is jelen volt a vallás, Isten szeretete. Ennek, illetve még számos egyházzhoz, papi személyhez kapcsolódó példa hatására döntöttem úgy, hogy nekem a papság felé kell fordulnom. A szakiskolai tanulmányaimat félbeszakítottam, és a Beregszászi 3. Számú Zrínyi Ilona Középiskolában érettségiztem. A bizonyítványom megszerzése után jelentkeztem papnak, és a püspököm a nyíregyházi Görögkatolikus Papnevelő Intézetbe küldött felkészülni.

– Az életében mi volt az a pont, amikor eldöntötte, hogy a papi hivatást választja?

– Mint említettem, vallásos családban nőttem fel, ahol a hagyományainkat hitben éltük meg a kommunizmus éveiben is. Így az egyházzal már egész kicsi gyermekként kapcsolatba kerültem. Láttam, hogyan tekintenek az emberek a papra, elfogadják a gondolatait. Az elhatározásomban pedig nagyban segített a '89–90-es évek fordulata, az egyházi ébredés, a görögkatolikus egyház legalizálása, amikor is egy sokkal nyitottabb egyházkép alakult ki. Így már bennem is egyre erősebb lett az elhatározás, hogy a papi hivatást szeretném választani.

– Milyen érzések voltak önben, mikor pappá szentelték?

– A papi képzésnek a feladata, hogy kialakítson bennünk egy tudatot, hogy mi Krisztus képviselői vagyunk a Földön. Ez egy hatéves tanulmányi képzés, melynek a végén felszentelik a papot. Inkább az éveket, a folyamatot tudnám meghatározónak nevezni az életemben, amikor is formálódott, fejlődött a személyiségem.

– Majd hazaérkezett Kárpátaljára. Meséljen erről!

– Ez egy hosszú időszak az életemben, több községben is szolgáltam hazatérésem óta. 1999-ben szenteltek pappá, majd Tiszaújlakra kerülünk a feleségemmel, Anitával. 2001-ben – párhuzamosan a tiszaújlaki munkámmal – Orosz István atyával kezdtük el szervezni a karácsfalvai líceumot. 2002-ben át is helyez-

tek Karácsfalvára, majd három év elteltével Nagybégányba kerülünk a családdal. Ekkor a nagybégányi egyházközségi teendőim mellett a beregszászi főiskola lelkesi szolgálatát is elláttam. Több mindennel kezdtünk el foglalkozni Beregszászban is, például megalakult a Görögkör, később elkezdődött az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium szervezése, majd építése, ennek következtében 2018-ban helyezték át a Verke-parti városba.

– Miért volt fontos a karácsfalvai líceum létrejötte?

– Az egyházüldözés időszakában a görögkatolikusokat teljes mértékben fel akarták számolni, 40 évig nyilvánosan nem működhetünk. A '90-es évek végén megjelent az igény az egyházi iskolák megalakulására, hogy a különböző tantárgyakat úgy ismertessük meg a gyerekekkel, hogy azokban felfedezhessék Isten szerepét, jelenlétét, illetve a keresztény erkölcs szerint nevelődjenek. Ezért határoztuk el, hogy szeretnénk felépíteni a líceumot.

– Ennek továbbvitelének megalakult a Görögkör, valamint az Ortutay-szakkollégium.

– Mint mindennek, az egyháznak is alkalmazkodnia kell az aktuális kihívásokhoz, és meg kell találnia azokat a csatornákat, ahol az evangéliumot hirdetni lehet és eljuttatni az emberekhez. Úgy éreztük, hogy a felsőoktatásban is meg kell jelennie a hitnek. Mindig szerettem a fiatalok között lenni, megismerni őket, a lelkivilágukat, azokat a problémákat, amelyek nyomasztják őket, és a keresztény értékrendre irányítani a figyelmüket. Hogy közelebb hozzuk a hit kérdését a fiatalokhoz, megalakítottuk a Görögkört. Ennek továbbfejlődése lett a szakkollégium, ahol a diákok személyiségét szeretnénk tovább formálni. Kiemelt célunk annak bemutatása, hogy a különböző tudományokban a hit hogyan jelenik meg.

– Tehát a hit és a tudomány nem válik ketté, hanem egységben van.

– Úgy gondolom, hogy ez így van. Szeretnénk, ha egy történész, egy biológus, egy nyelvész a saját tudományterületén belül felfedezné Istent, Isten munkáját, mivel Ő itt van körülötünk. A tudós azt az anyagot tudja megvizsgálni, amit Isten megteremtett. Ott pedig a hiten keresztül tudjuk megismerni. Ezért gondoljuk úgy, hogy nem válik külön a hit és a tudomány.

– Hogyan működik a szakkollégium?

– A kollégiumunk nemcsak lakhatási lehetőséget biztosít a diákoknak, hanem lelki-személyiségi fejlődési lehetőséget is ad. Egyfajta profilként tekintjük, hogy a hallgatók megismerjék a görögkatolikus egyházat, illetve azon keresztül a világot. Ki kell emelnem, hogy nem csupán görögkatolikusok laknak a kollégiumban, hanem más vallást gyakorlók is. Ennek nagyon örülünk. Nem akarunk senkit megváltoztatni, annyit kérünk csupán, hogy az illető nyitott

legyen a mi vallási gyakorlatunk, hagyományunk iránt. Programokat, előadásokat szervezünk, amelyeken részt vesznek a diákok. Ilyen előadásokon megismerkedhetnek Kárpátaljjával, a vidék építészetével, kultúrájával, az egyházzal és számos más világnézetüket, hitüket alakító dologgal. Az itt eltöltött évek végén egy tanúsítványt kap kézhez a kollégista, amiben fel vannak tüntetve az általa látogatott előadások.

– Kanyarodjunk vissza kissé személyesebb vonalra. Családként hogyan élték meg, mikor szolgálatra egyik községből egy másikba helyezték át?

– A költözködések folyamata egészen a házasságkötésünkhöz nyúlik vissza. Feleségem, Anita Magyarországon, Hajdú-Bihar megyében, Álmosdon született. Nyíregyházán ismerkedtünk meg, majd amikor összeházasodtunk, neki nemcsak másik községbe, de másik országba is kellett költöznie. Ez elég nagy váltás egy ember életében.

Első gyermekünk Tiszaújlakon született, a második és harmadik Karácsfalván, a negyedik pedig Nagybégányban. Ezek az állomások mind mérföldkövek az életünkben. Az első költözködésekkor a gyermekeink még kicsik voltak, nem értették a dolgot, és így nem viselte meg őket a váltás. Az utolsó, már kamaszkorukban lezajlott költözésünk nehezebb volt számukra. Bennlakásos egyházi iskolába járnak, gyakran több hétig is ott vannak. Amikor elmentek itthonról, még Nagybégányban laktunk, hazautazásukkor már Beregszászba kellett hazajönniük. Szerencsésnek mondhatom magunkat ilyen téren, hiszen többnyire mindig befogadó környezetbe kerülünk, olyan emberek közé, akik megkönnyítették a változással járó nehézségeket.

– Milyen terveik vannak a jövőre nézve?

– Az Ortutay-szakkollégiummal az Ortutay Központ kialakítása nem fejeződött be. Folyamatban van a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár szervezése, amelyet a feleségem vezet és alakít, de a könyvgyűjtésbe és az infrastrukturális feltételek megteremtésébe be kell kapcsolódnom. Ezenkívül a központ részét képezi majd egy templom és egy múzeum is. Reménykedünk abban, hogy terveink megvalósulnak majd, és egy valóban működő és sokakat gazdagító központot hozunk létre.

– Isten segítsen mindezek megvalósulásában!

Kurmy Anita

Elismerések

* *Ungvár díszpolgára* címet kapott **Tetyana Literáti**, Ukrajna érdemes újságírója, aki az Ungvár történetéről írt cikkeiről, valamint az *Elvesztett Ungvár* sorozatban – Budapesten magyarul is – megjelent helytörténeti könyveiről ismert.

* A Balatonfüreden megrendezett Salvatore Guasimodo költőversenyen a zsűri elismerő oklevelében részesült **Finta Éva** költő.

* Latorcai Csaba, az Emberi Erőforrások Minisztériumának közigazgatási államtitkára a köztársasági elnök megbízásából *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetést adott át a beregszászi születésű **Varga József** szín-

művészek, a Nemzeti Színház tagjának Budapesten.

* Az Egyetemes Béke Szövetsége *A Béke Nagykövete* címet adományozta a szürtei születésű **Bernáth Ferenc** gitárművésznek.

* Idén a tiszapéterfalván élő és alkotó **Homoki Gábor** kárpátaljai fes-

tőművészek ítélte oda a *Szervátiusz Jenő-díjat* a Szervátiusz Alapítvány kuratóriuma.

* Október 6-án a budapesti Batthyány örökmécsesnél tartott megemléke-

zésen adták át a Magyar Batthyány Alapítvány által meghirdetett Gróf Zichy Antó-

nia-díjat és Gróf Batthyány Lajos-díjat. A *Gróf Zichy Antónia-díjat* **Dr. Nagy Natália** nyelvésznek, az Ungvári Nemzeti Egyetem Úkrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet Magyar Filológiai Tanszéke docensének ítélték.

* Idén a koronavírus-járvány miatt elmaradtak a nagyszabású ünnepi rendezvények, így az Ader János, Magyarország köztársasági elnöke által adományozott magyar állami kitüntéseket az ungvári és beregszászi külképviseleteken több felvonásban, szűk körben megtartott ünnepségeken adta át Buhajla József, illetve Szilágyi Mátyás főkonzul.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült:

– **Kovács Géza**, a TV21 Ungvár kereskedelmi televízió főszerkesztője, az MTVA kárpátaljai tudósítója a kárpátaljai magyarság érdekképviselete, illetve identitásának megőrzése iránt elkötelezett magas színvonalú újságírói tevékenységének elismeréseként;

– **Horváth Katalin**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékének nyugalmazott docense, a Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság alelnöke a kárpátaljai magyar tudományos élet, illetve felsőoktatás területén végzett több évtizedes értékteremtő kutatói és oktatói munkája elismeréseként;

– **Kovács Péter**, az Ungvári Magyar Tannyelvű Drugeth Gimnázium igazgatója a kárpátaljai magyar közösség megmaradását, valamint anyanyelvének, kultúrájának megőrzését szolgáló pedagógusi és intézményvezetői munkája elismeréseként;

– **Balogh Oszkár**, a Csapi Városi Tanács képviselője, a KMKSZ Jótékonyági Alapítványának főkönyvelője, a KMKSZ gazdasági felelőse a kárpátaljai magyar kultúra és hagyományok ápolása iránt elkötelezett közéleti tevékenysége elismeréseként;

– **Fakász Valéria** nyugalmazott pedagógus, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Barkaszoói Alapszervezetének alapító tagja a kárpátaljai közösség identitásának, anyanyelvének és kulturális hagyományainak megőrzése iránt elhivatott pedagógusi pályája, valamint társadalmi szervezőtevékenysége elismeréseként;

– **Hnatik-Riskó Márta**, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium tanára a kárpátaljai magyarság érdekképviselete, illetve identitásának megőrzése iránt elkötelezett magas színvonalú újságírói tevékenységének elismeréseként;

– **Kohut Attila**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola gazdasági ügyekért felelős rektorhelyettese a kár-

pátaljai magyar felsőoktatás fejlesztése érdekében végzett munkájáért;

– **Szedlák Gyula**, a KMKSZ Aknaszlatinai alapszervezetének elnöke a

Kárpátalján, főként a Felső-Tisza-vidéken élő magyar közösség kulturális életének megszervezése, nemzettudatának erősítése és hagyományainak ápolása érdekében végzett munkája elismeréseként;

– **Vass Ottó**, a KMKSZ alapító tagja a kárpátaljai magyarság identitásának, anyanyelvének és kultúrájának megőrzése iránt elhivatott, odaadó munkájáért.

Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült:

– **Debreceni**

Anikó, a Csapi 2. Számú Széchenyi István Középiskola magyar nyelv és irodalom szakos tanára, tankönyvszerző és -szerkesztő a magyar nyelv ápolása és igényes használata iránt elkötelezett pedagógusi pályája elismeréseként;

– **Korolovics Valéria**, a Derceni Művelődési Ház igazgatója, a Gyöngyösbokréta Néptáncgyűttes vezetője a magyar népi kultúra hagyományainak megőrzését és továbbadását szolgáló tevékenységéért;

– **Gál István**, a „Pro Agricultura Carpatika” Kárpátaljai Megyei Jótékonyági Alapítvány falugazdász szaktanácsadója a kárpátaljai magyarság

nemzet tudatának megerősítése, valamint a helyi gazdasági élet fejlesztése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként.

Botlik József, a *Nemzetünket szolgálták. A visszacsatolt területek felsőházi és képviselőházi tagjai a Magyar Országgyűlésben (1938–1944)* című könyve a közelmúltban látott napvilágot a Keskenyúton Délvidéki Tragédiánk 1944–45 Alapítvány kiadásában. A trianoni békediktátum 100. évfordulójára megjelent nagyformátumú történeti mű, amely életrajzi lexikon és hiánypótló kézikönyv is egyben, különösen nagy, mintegy 75 éves adósságot törleszt. A visszatért felvidéki, kárpátaljai, észak-erdélyi, valamint délvidéki területeket 1938 decemberétől 1944–1945 fordulójáig a Magyar Országgyűlésben összesen kétszázhuszonhatan képviselték. Az életrajzokban a személyes adatok mellett törvényhozói munkásságuk, sorsuk, életük végéig tartó megpróbáltatásaik, küzdelmeik is visszatükröződnek.

Botlik József történész neve nem ismeretlen a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasói számára, hiszen számos írásával tisztelte már meg lapunkat. Folyóiratunk múlt évi nyári, valamint őszi és téli számaiban közölt *Nyelvi viták tanulságokkal, a „csehek alatt”-i Kárpátalján*, illetve *A Kárpátaljai Tudományos Társaság* című tanulmányaiban szülőföldünk történelmének fehér foltjai körül végzett kutatásait osztja meg az érdeklődőkkel a nem szakemberek számára is közérthetően. Legújabb, akkor még előkészületben lévő könyvéből is olvashattak már részleteket 2018. évi őszi és téli lapszámainkban.

Alább három olyan személy életrajzát mutatjuk be, akik vidékünk anyaországához történt visszatérése után Kárpátalját képviselték a Magyar Országgyűlésben.

Botlik József

Nemzetünket szolgálták

Ilniczky Sándor

(ruszinul: Ильницький, Александр) a munkácsi görögkatolikus székeskáptalan nagyprépostja (Ungvár, a Kárpátaljai Kormányzói Bizottság székhelye)

Mind apai, mind anyai ágon régi görögkatolikus papi családból származik, 1889. január 30-án született Feketeardó községben (Ugocsa vm.). Középkorait Szatmárnémetiben és Ungváron, teológiai tanulmányait 1908–1912 között Eperjesen, görögkatolikus papnevelő intézetben végezte. Ezután két évig Havasköz községben a körjegyzői iroda kiségitője. Közben, 1913 nyarán egy korabeli hírlapi közlés szerint: „Ilniczky Sándor pályavégzett papnövendék eljegyezte Danilovich Erzsikét, néhai Danilovich István g.(örög) kath. lelkész leányát”.

Ungváron, 1914. március 15-én Papp Antal (1867–1945) munkácsi megyéspüspök szentelte görögkatolikus pappá, majd Ilniczky 1915-ig Ilonca, aztán 1916 végéig Nagylucska helységek segédlelkésze. A munkácsi görögkatolikus püspökség szentszéki jegyzőjévé és püspöki háznagyává 1917. január első napján iktatták be. Az államfordulat után, 1920-ban az ungvári görögkatolikus polgári leányiskola hitoktatója, 1921-től már szentszéki ülnök, 1922-től a székesegyház káplánja, hitszónok, 1930-tól kanonok, 1938-tól a székeskáptalan nagyprépostja.

Közben a magyar Országos Keresztényszocialista Párt tagja, 1929-től a ruszin Autonóm Földműves Szövetség elnökségében tevékenykedett. „A Felvidék és Kárpátalja cseh megszállásának két évtizede alatt teljes szívvel és lélekkel a magyarság érdekeiért küzdött és a Magyarországhoz való visszacsatolás gondolatát igyekezett ébren tartani Kárpátalja minden rendű és rangú lakójában. (...) amikor Kárpátalja felszabadult, rendkívül nagy segítségére volt a magyar hatóságoknak.”

Ilniczky Sándort a hegyvidéki Kárpátalja 1939. március 15–17. közötti Magyarországgal történt újraegyesülése után,

június 30-án Horthy Miklós kormányzó a Magyar Országgyűlés Felsőháza örökös (életfogytiglani) tagjának nevezte ki, amelyet a felsőház július 4-én tartott 8. ülésén jelentettek be. Az Igazoló bizottság 1939. november 23-án kelt javaslata alapján, a 13. ülésen december 12-én vették fel az igazoltak névjegyzékébe. Közben 1939. szeptember 15. és 1940. október 21. között a Kereskedelmi és közlekedési, az utóbbi időponttól a Közigazgatási, közben április 29-től a Közjogi bizottság tagja a törvényhozási időszak végig. A felsőházban egyetlen alkalommal szólalt fel: az 1941. december 16-án tartott 53. tanácskozáson az 1942. évi költségvetési törvényjavaslat vitájában a kárpátaljai ruszin nép helyzetéről szolt, valamint a magyar–ruszin kétnyelvű Kárpátaljai Tudományos Társaság tevékenységét ismertette.

A Kárpátaljai Kormányzói Bizottság megalakulását követően, 1939. november 20-án Horthy Miklós kormányzó Ilniczky Sándort a kárpátaljai területre létesített miniszteri rangú főtanácsadói tisztségre nevezte ki, majd két nap múlva, 22-én beiktatták az Ungváron székelő kormányzói biztos hivatalához. „Ezen magas kinevezés méltó elismerése volt annak a lelkes munkásságnak, melyet a ruszin–magyar barátság érdekében hosszú éveken keresztül önzetlenül fejtett ki.”

Ilniczky Sándor is többször kifejtette véleményét Kárpátalja tervezett autonómiájáról, a terület közjogi helyzetének rendezésével kapcsolatban. A fentiekben kívül az 1939. évi címtár szerint a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye püspöki helynöke, Ungvár törvényhatósági jogú város törvényhatósági bizottságának tagja, a Görög Katolikus Hittudományi Liceum prodirektora (volt igazgatója). Ilniczkyt 1942. június 2-án, az ungvári magyar–ruszin kétnyelvű Kárpátaljai Tudományos Társaság – Подкарпатское Общество Наука elnökévé választották, mely tisztséget 1944 végéig töltötte be. Horthy Miklós kormányzó 1942. február

21-én Nemzetvédelmi Kereszttel tüntette ki. Sztojka Sándor püspök halála után, 1943. június 2. és 1944. február 12. között a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye káptalani helynöke. Ilniczky Sándor Kárpátalja egyik legnépszerűbb közéleti személyisége volt, akit számos település választott diszpolgárává, köztük 1940-ben Ilonca és Nagylucska képviselőtestülete. Az ungvári Görög Katolikus Hittudományi Főiskola főigazgatója. Egyházmegyei tisztségei: a sajtóügyek főnöke, a bíróság prokurátora és a cenzúrahivatal tagja.

Irodalmi, teológiai munkássága is igen jelentős. A munkácsi görögkatolikus püspökség kétnyelvű, ruszin–magyar hivatalos és lelki lapja a *Duszasztir* (Душпастыр, Lelkipásztor) 1924-ben indult és 1944-ig látott napvilágot. Ennek a folyóiratnak volt a melléklete 1932 januárjától az 1944. évi 10. számig a *Dobrij Pasztir* (Добрий Пастыр, Jó Pásztor). Ugyancsak 1924-ben, Gebé Péter (1864–1931) munkácsi püspök megbízásából Ilniczky Sándor szervezte meg és lett igazgatója az ungvári Egyházmegyei Vallásvédelmi Irodának, amelynek kiadványai, felvilágosító röpiratai igen népszerűvé váltak a ruszin nép körében: ötven sorozatot jelentetett meg, több mint félmillió példányban, amelyet a nép között díjtalanul osztottak szét. Erdeimeiért 1928-ban megválasztották a ruszin misszionárius könyvkiadást irányító testület elnökévé. Később, 1935-ben Ilniczky azért indította a *Misszijiij kalendar* (Миссийный календар, Missziós Naptár) című kalendáriumot, amelyet 1944-ig adott ki, hogy a görögkatolikus egyházban megátolja a cseh hatóságok által ösztönzött skizmatikus (elszakadási) mozgalmat. A fenti három mellett több ruszin nyelvű újság, illetve folyóirat szerkesztésében vett részt: *Misszijiij visztnyik* (Миссийный вистник, Missziós hírnök, 1931–1938), *Nova Negyilja* (Нова Неділя, Új Vasárnap, 1939), *Blagovisztnyik* (Благовістник, Üdvhírnök, 1939. december – 1944. május), *Negyilja* (Неділя, Vasárnap, 1941–1944), *Literaturna Negyilja* (Літературна Неділя, Irodalmi Vasárnap, 1943–1944). Közben ugyancsak Ungváron látott napvilágot 1939 novemberétől Ilniczky mint alapító főszerkesztő és Németh Sándor szerkesztésében a kétnyelvű *Kárpá-*

ti Vasárnap / Карпатська Неділя (Karpatszka Negyilja) – alcíme szerint: „A magyar–rutén testvériség lapja” –, amelynek magyar nyelvű változata 1941. július végén megszűnt. A lap ezt követően csak ruszin nyelven jelent meg. Illiczky az előbbi lapok, valamint a könyvek megjelenését a saját jóvedelméből is támogatta. A szentbeszédei közül mintegy félezret jelentetett meg különböző lapokban, folyóiratokban.

Kárpátalja szovjet katonai megszállása után a papság megfélemlítése céljából 1946-ban Illiczky Sándor ellen is az abban az időben szokásos koholt vádakkal pert indítottak, és az ungvári területi bíróság húszévi kényszermunkatáborra ítélte. A volt felsőházi tag 1947-ben (a pontos időpont nem ismeretes) máig tisztázatlan körülmények között halt meg a szibériai Tomszk város mellett működő egyik lágerben.

Fő művei: *Ruszinok és magyarok*. In. *Magyar Szemle*, 1939. 10. szám, 105–113. old.; *A második magyar–ruszin évezred kezdetén* (Beszéd az ungvári Városi Színházban megtartott március tizenötödiki ünnepségen). In. *Kárpáti Híradó*, 1942. márc. 17. (62. sz.), 1. old.; *A magyarországi rutének*. In. *Láthatár*, 1942., 257–260. old.; *Kárpátaljai problémák*. Képek Kárpátalja visszacsatolása, valamint a kárpátaljai fa és só történetéből. In. *Kárpáti Híradó*, 1943. január 17., 5–6. old.; *Az ungvári székesegyházi énekhar rövid története*. A Gyöngyösi Irodalmi Társaság szombati ülésén felolvasott székfoglaló. In. *Kárpáti Híradó*, 1943. március 14., 5. old.

Csuha Sándor

földbirtokos (Szobránc, Kárpátaljai Kormányzói Biztosság Ungi Közigazgatási Kirendeltség, Szobránci járás székhelye)

Szobráncon (ekkor Ung vm.) született 1897-ben, a négy középiskolai osztály elvégzése után katonai pályára készült. A fiemei Tengerészeti Akadémia növendéke lett, majd kitűnő eredménnyel fejezte be a Bécstől délre kb. 20 km-re fekvő Mödling városában működő Császári és Királyi Katonai Műszaki Akadémia (Technische Militäarakademie) tanfolyamát. Az első világháború kitérése után hadba vonult, az 1916 augusztusában Erdélybe betört román csapatok ellen is harcolt, később az olasz harctéren küzdött. Vitézségéért több kitüntetésben részesült. A viláégés után a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, vagyis a Műegyetem Közgazdasági Karán tanult tovább, és a kereskedelmi szakosztályon szerzett oklevelet. Ezt követően 1924-ben hazatért Szobráncra, és az egyik legharcosabb vezetőségi, illetve végrehajtó bizottsági tagja lett a felvidéki magyar Országos Keresztényszocialista Pártnak, az OKP-nak.

A csehszlovák hatóságok folyamatosan gátolták abban a közéleti munkában, amelyet az ungvári és a város környéki magyar-

ság társadalmi életének megszervezése, nemzeti öntudata megőrzése érdekében fejtett ki. Az 1935. május 19-én tartott nemzetgyűlési választásokon a két magyar ellenzéki tömörülés, a Magyar Nemzeti Párt, illetve az OKP közös listáján Eperjes városában képviselőjelöltként szerepelt, de nem jutott be a prágai csehszlovák nemzetgyűlésbe.

Csuha Sándort Kárpátalja hazatérése után hívták meg a Magyar Országgyűlés Képviselőházába, ahol 1939. június 30-án foglalta el a helyét. A Külügyi, illetve a Kérvényi bizottság tagjává választották, mely tisztségeit 1944. november 6-ig töltötte be. Emellett ugyancsak a képviselői megbízatásától 1943. október 21-éig az Összeférhetetlenségi ítélő-bizottságban is működött. A képviselőházban egyetlen alkalommal sem szólalt fel. Az 1939. évi felvidéki címtár szerint a kárpátaljai kormányzói biztos mellé rendelt tanácsadó bizottság tagja, valamint Szobránc nagyközségben 12 katasztrális hold földet birtokolt, és feltehetően a „Csuha István örökösei” 300 kh földterületből is részesedett. Teleki Mihály gróf, földművelésügyi miniszter 1940 áprilisában az Országos Mezőgazdasági Szociálpolitikai Tanács tagjává nevezte ki a testület megbízatásának hátralévő idejére. A visszacsatolt kárpátaljai területen életbe léptetett polgári közigazgatás első évfordulója alkalmából, 1940. október 12-én Horthy Miklós kormányzó Csuha Sándort az „idegen uralom alatt a nemzet érdekében teljesített áldozatkész munkásságáért” a Magyar Érdemrend tiszti keresztjével tüntette ki. Az Országos Mezőgazdasági Szociálpolitikai Tanács tagjává 1941. május 6-án ismét kinevezték, ezúttal háromévi időtartamra. Horthy Miklós kormányzó augusztus 30-án Nemzetvédelmi Keresztet adományozott Csuha Sándor számára. Az ő neve is megtalálható a 1946. augusztus első napján keltezett *Bővített III. Kimutatásban*, amely a háborús bűnösökről állítottak össze az 1945. január 20-án aláírt magyar fegyverszüneti egyezmény 14. §-ának rendelkezésére. A nyilvántartáshoz csatolt jegyzék címe: „A [Törvényhozók] Nemzeti Szövetség[e] eddig még nem szereplő képviselőházi tagjai”, akiket ugyancsak háborús bűnösnek minősítettek. Csuha Sándor második világháború utáni sorsa ismeretlen.

Hajovics Péter

asztalos-bútorgyáros, politikus (Munkács, ekkor Bereg és Ugocea k. e. e. vm.)

Husztófalva községben (Máramaros vm.) született 1896-ban, görög katolikus vallású földműves családban. Szatmár-nemetiben végezte felsőkereskedelmi tanulmányait, ahol érettségi bizonyítványt szerzett. Az első világháború idején 1915-ben bevonult katonának, három és fél esztendeig szolgált, 1918-ban karpaszományos szakaszvezetőként szerelt le. Az államfordulat után, 1919 és 1925 között a

Slovenska Banka tisztviselője Munkácson, majd 1926-ban megalapította a Földműves Kölcsönös Hitelpénztárt, és hosszú évekig annak igazgatójaként tevékenykedett.

Hajovics Péter közben, az 1920-as években kitanulta az asztalosmesterséget Sutay Béla munkácsi bútorgyárában, amelynek 1927-ben a társtulajdonosává vált. Később, 1934-ben átvette az egész üzemet, azt saját maga vezette, és utóbb már 70–80 munkást foglalkoztatott. Az 1935–1936-ban épített ungvári kormányzói palota berendezését az ő gyára készítette. Sokat foglalkozott nemzetgazdasági kérdésekkel, és alapos ismerője volt a szövetzeteti életnek.

Kárpátalja két világháború közötti csehszlovákiai korszakában a prágai kormányzat által megígért ruszin–magyar önkormányzat megvalósításért küzdött. Emiatt már 1925-ben több mint két hónapig (kilenc hétig) tartó vizsgálati fogságot szenvedett. A kárpátaljai Orosz [Ruszin] Központi Nemzeti Tanács tagja, majd titkára. Az utóbbi tisztségében fontos része volt abban, hogy az előbbi testület 1939. március 14-én Kárpátaljára behívta a magyar katonai csapatokat. A kassai Ipar- és Kereskedelmi Kamara tanácsának tagja. A fentebbi kárpátaljai orosz tanács ajánlására lett Hajovics Péter a Magyar Országgyűlés Képviselőházának tagja, ahol 1939. június 30-án foglalta el a helyét, amikor a Kérvényi bizottságba is beválasztották. Szeptember 27-ére *A kárpátaljai időserű problémák megoldásai* címmel szándékozott kérdést benyújtani a kormányhoz, de akkor, majd október 11-én ismét halasztást kért, végül október 18-án törölte felszólalási kérelmét. Hajovics Péter végül a képviselőházban egyetlen alkalommal sem szólalt fel.

Az 1939. november 28-i képviselőházi ülésen vitéz Zerinváry Szilárd, a Mentelmi bizottság előadója ismertette a testület álláspontját, miszerint nem támogatta Hajovics Péter mentelmi jogának a felfüggesztését. A megkeresés Bereg és Ugocea k. e. e. vm. tiszti főügyésztől érkezett, de az „zaklatásnak” minősült, mert a bizottság szerint Hajovics a tehergépkocsijával Ungvárról Munkácsra szabályosan fuvarozott árut. Később a tiszti főügyész újabb megkeresést nyújtott be, mely szerint Hajovics két alkalommal is „közhasználati fuvarozásra jogosító engedély nélkül” szállított személyeket és árut. A bizottság ekkor, 1940. március 5-én felfüggesztette Hajovics mentelmi jogát. Az 1939. évi felvidéki címtár szerint Hajovics Munkácson működő, „Sutai” nevet viselő asztalosipari üzemében összesen 23 lóerős motorral dolgoztak, és 91 embert foglalkoztattak. Kiváló gazdaságpolitikusként és a szövetzeteti élet szakértőjeként tartották számon. Hajovics Péter 1940. április 18-án hunyt el Budapesten, az egyik szanatóriumban 44 éves korában.

(A szakirodalmi hivatkozásokat terjedelmi okok miatt nem közöltük.)

Gál Natáliával és Ferenci Attilával beszélgettünk

Játékkal nevelni Szülőföldünk mondái beregszászi színészek előadásában

Nem lehet elég korán kezdeni! – halljuk gyakran az ismert mondást. Igaz ez a művészettel való ismerkedésre is, hiszen a kicsi korban zenére, táncra, színházra szoktatott gyermek felnőve természetes igényének érzi majd, hogy koncertre, tárlatra, előadásra járjon. Az erre való nevelést a család mellett az intézmények is segíthetik, ahogy történik ez a beregszászi színházban már jó ideje.

A kárpátaljai legendákat feldolgozó *Rákóczi virágai és más mondák* című darab nem az első olyan előadás színészeinktől, amely kisgyerekeknek készült, s amelyet nem a színházban, hanem iskolai közegben mutatnak be. Gál Natália az előadásoknál ötletgazdáként és színészként volt jelen, Ferenci Attilával több darabot is elvittek már a magyar óvodákban és iskolákban tanuló növendékeknek. Velük beszélgettünk erről a „misszióról”.

– *Miért tartjátok fontosnak, hogy időről időre osztály- vagy tantermi előadásokat mutassatok be a kárpátaljai magyar diákoknak?*

Gál Natália: Színészként, pedagógusként és szülőként egyaránt fontosnak tartom ezt a programot. Kárpátalján élünk, ez a szülőföldünk. Nagyon fontos, hogy azok a gyerekek, akik itt születnek, itt nőnek fel, akiké lesz ez a föld a későbbiek folyamán, magyarként nőjenek fel. A mi felelősségünk, hogy kultúránkat, történelmünket, irodalmunkat, s minden olyan értéket, amit magyarként át tudunk adni, azt át is adjuk. Szülőként tudom, mit jelent kisgyereket oktatni, nevelni, a szépre tanítani, irányítani valami jó felé. Napjainkban kevés a szülők ideje arra, hogy ezzel foglalkozzanak. Hogy a gyerekekhez leüljenek, olvasanak, meséljenek nekik. Az én lányaim már nagyok, ezért nekem személyesen is hiányzik az, hogy mesélhessek, hogy – ha rövid időre is – újra gyermek lehessenek. A felnőttek életéből szinte teljesen kikopott a játék. Ezek az előadások megteremtik a lehetőséget a játékra nemcsak a gyerekek, hanem a pedagógusok számára is. Sőt, nekem is újra lehetőségem nyílik játszani, így aztán – ha önző szempontokat veszek figyelembe – azért viszem a gyerekeknek, hogy magam is játszhaszak kicsit.

– *Miért éppen Rákóczi- és más mondák? Honnan ered a témaválasztás?*

Gál Natália: A Kárpátaljai Magyar

Pedagógusszövetség (KMPSZ) keresett meg azzal, hogy készítsünk egy ilyen témájú előadást az itteni gyerekeknek, iskolásoknak. Sokszor mi, felnőttek sem vagyunk tisztában egy-egy történelmi adattal vagy legendával, mondával, ezért mindig tudunk újakat felfedezni. Ez az előadás szülőföldünk legendáit játékos formában tárja a gyerekek elé. Nem volt nehéz dörögünk a szövegek terén, hiszen

jó néhány kötetet alapul vehettünk, például Keresztyén Balázs gyűjtéseit, de a tiszabökényi szerző, Király Benedek Lőrinc *Turulmadár* című meséje is szerepel a történetek között.

– *Megvannak a kiszemelt szövegek. Hogyan zajlik azok színpadra alkalmazása?*

Gál Natália: Természetesen vannak ötleteim, de mivel nem vagyok rendező, nem igazán tudom, hogy kell ezt csinálni. Ezért ez a része általában úgy működik, hogy akivel éppen dolgozom, azzal ott vagyunk a színpadon, megkapjuk a szöveget, elkezdjük olvasni. Általában viszek már kész bábokat, és akkor utána ketten összerakjuk azt, ami úgy igazából mindkettőnkben benne van, ami eszünkbe jut ezekről a dolgokról. Így, ilyen improvizációs folyamaton keresztül alakul ki a végleges előadás. De sosincs két egyforma, mindegyik más kicsit. Aki szokta nézni, az tudja. Ez függ attól, milyen gyerekekkel találkozunk, milyen a reakciónk, mennyire lehet őket bevonni a játékba...

– *Ezek az előadások nem a színházban, hanem iskolákban zajlanak. Kihívást jelent mindig új és új helyszínhez, közönséghez igazodni?*

Ferenci Attila: Picivel másabb, mint a színházban, „vásáribb” az egész napos vándorlás miatt. Furesz ez az életvitel ebben a szakaszában az életünknek. Hatkor kelünk, negyed nyolckor már úton vagyunk, pakoljuk be a járművet. Reggel héttől kora dél-

utánig együtt vagyunk, hiszen mindennap több helyszínen lépünk fel.

– *A tanintézményekben bevezetett karantén szabályok miatt csak bizonyos feltételek betartásával lehet előadást játszani. Hogyan hat ez a munkátokra?*

Ferenci Attila: Kicsit megnehezíti a dolgunkat. Abban az iskolában, ahol kétszer-háromszor voltunk, ott már otthon vagyok, ismer a tanár, egy-két gyerek.

Menne az ember, pakolná a díszletet, de meg kell állni a kapuban, engedélyt kérni, fertőtleníteni, lázat mérni, távolságot tartani, nevet bejegyezni... Értékes percek mennek el ezekkel a dolgokkal, amelyeket tölthetnénk akár a gyerekek között is. Mert láthatóan ők is élvezik. S ha ők élvezik, abból kapunk. S ha kapunk, abból tudunk mi is adni. Ez kölcsönhatás a gyerekek és miközöttünk.

– *Hogy fogadják az produkciót a pedagógusok, az intézményvezetők?*

Ferenci Attila: Láthatóan nagyon örülnek neki. A Beregszászi járásban talán több lehetőségük van a diákoknak magyar nyelvű előadást látni: akár úgy, hogy eljönnek a színházba, vagy úgy, hogy osztálytermi darabban kimegyünk hozzájuk. De más járásokban vannak olyan iskolák, ahol azt mondják, milyen jó dolog ez, ők még nem láttak ilyet. Ha első négy osztálynak viszünk darabot, bekuncsorog az oviból a nagycsoport – ha egy épületben vannak –, ha ovisoknak játszunk, akkor bekuncsorog az első és a második osztály. Megfordultunk olyan helyeken is ezzel a kárpátaljai legendához kapcsolódó előadásunkkal, ahol korábban még egyáltalán nem jártunk. Volt olyan gyerek, aki addig még soha nem látott színházat – az külön élmény, a kis ragyogó szemeket látni, ahogy végig figyelnek. Az is jólesik, hogy ez oktatóbb jellegű az eddigieknél. A korábbi darabok esetében nagyobb hangsúlyt helyeztünk a szórakozásra. Jólesik látni, hogy fogékonyak rá a gyerekek abban a bő fél órában, amíg együtt vagyunk.

– *Hogyan tovább?*

Gál Natália: Terveink szerint ezt az előadást ötven helyszínen mutatjuk be megyszerte 1–4. osztályos gyerekeknek, valamint folytatjuk az óvodásoknak szóló programot, amelynek keretében Benedek Elek *Az égig érő fa* című meséjét visszük el 45 kárpátaljai óvodába.

Sin Edina

Egy lokálpatrióta feljegyzései

Velencei hangulat a Vérke partján

„A kívülálló számára úgy tűnhetett, hogy vasárnapjaink unalmasan telnek el, pedig már alig vártuk azt a napot. Délelőtt kihagyhatatlan volt a templom, délben a meghitt családi ebéd

várt bennünket, majd irány a kert vége, ahol lassan csordogált a Vérke, és ahol a szomszédban lakó fiúk már vízre eresztették az édesapánk által épített többszemélyes csónakot. Ha erősen sütött a nap, Juci húgommal felnyitottuk a napernyőinket. A szomorúfüzek mellett haladtunk el, miközben a legények ráérősen lapátoltak, és mi csendesen beszélgettünk. Mellettünk gyors szandolinok úsztak el, a benne ülők udvariasan megemelve kalapjukat ránk köszöntek” – olvashatjuk az egyik Décsey-lány 1912-ben írt naplójában.

„Tizenöt-husz szandolin, majdnem ennyi többszemélyes, lámpákkal felszerelt másfajta csónak, s amúgy a fülledt nyári estéken megelevenedik a Vérke – folytatódik az írás. – A víz köztudottan jól vezeti a hangot: a gyors evezőcsapások keltette finom zajt az avatott fül könnyen felismeri. Meg azt, ahogy a lapát időnként diszkrétén a csónak oldalához koppan. Mindenfelől lányok csengő nevetését halljuk. Amott, tőlünk kissé távolabb, két vagy három egymás mellé simuló többszemélyes csónakban egy nagyobb vidám társaság foglal helyet: gitár és harmonika szól. Onnan jön a fojtott nevetés...”

Lám, nem kellett sok hozzá: az ötletes beregszásziak megteremtették a maguk Velencéjét.

Több mint száz esztendő elmúltával minden világos és érthető, csak éppen a szandolin szó hallatán kapja fel a fejét a mai nemzedék sok-sok tagja. Így hát nem is csigázzuk tovább a nyájas olvasó érdeklődését. Szandolinnak nevezik az olyan egy-, ritkábban kétszemélyes kajakszerű sportcsónakot, amelynek könnyű favázszerkezetét vízhatlan vászonnal borítják. (Amit aztán rendszeresen festenek is.)

S hogy mi köze a feltehetően Olaszországból származó vízi alkotmánynak Beregszászhoz? Hát csak annyi, hogy a múlt század elejétől kezdődően az akkor még bő és tiszta vizű Véréket

ezek a gyors járatú csónakok szeltek hosszú évtizedeken át. Azon beregszásziak közül sokan, akiknek a kertje a Vérkére nyúlt, persze mások is, építettek ilyen csónakot, s aztán estére lesétáltak vele a parthoz, és vízre tették. Egyre erősebb csapásokkal elindultak végig a folyószakaszon.

– Egy ideig a közelünkben lakott Varga József festőművész – mesélte ifjú koráról úgy tíz évvel ezelőtt az akkor hetvenötödik évét taposó Harsányi Ferenc bátyám. – Őt mindig megcsodáltuk, amint erős evezőcsapásokkal gyorsan tovasiklik. Így utólag úgy tűnik, hogy a szandolinozás egyeseknél az esti kocogást helyettesítette, míg másoknál, akik nem diktáltak maguknak ilyen gyors tempót, az esti sétát.

Jellemző, a csónakázásnak még a Vérke kikövezése előtt volt igazán nagy divatja. Hisz akkor a városközpontban szétterülő csatorna vízellátását a Börzsza maximálisan biztosította. A Vérke vize olyan tiszta volt – látható ez a régi felvételeken is –, hogy azoknak az utcáknak a lakói, akiknek a kertje a Vérkére nyúlt le, ott számos alkalmi fürdőző helyet alakítottak ki.

De mi is szennyezhetne volna a Vérke vizét? Ipara alig volt a városnak, és a lakosság sem engedett mindenféle büzlő vizet

bele. Egyik öreg barátom mesélte, hogy a második világháború előtt Beregszászon vagy másfél tucat polgári házban szereltek fel fürdőszobát, néhol angol vécét is, ami igazán újdonságnak számított akkoriban. Am az itt lakók többsége továbbra is hatalmas lavórokban tisztálkodott, s a kinti árnyékszéket használta.

Hiába, nagy úr a megszokás!

A mai hetven fölöttiek még emlékeznek rá, hogy a búcsúi városrésznél – ahol egy zsilip szabályozta a víz mozgását – volt Beregszásznak egy igen népszerű hivatalos

strandja is: napozópaddal, öltözőfülkékkel, büfével, hogy maximálisan biztosítva legyen az oda kilátogatók kényelme.

Boldog békeidők!

Szépreményi Kristóf

Elvesztett Ungvár

Hogyan lett a városban Plotényi sétány?

A megye története iránt érdeklődő kárpátaljaiak valószínűleg hallottak már az Ungvári járásban található nagylázi (Veliki Lazi) kastélyról, amelyet a XIX. század végén egy elismert, virtuóz hegedűművész, Plotényi Nándor építtetett. A gyönyörű kastély ma is ott áll a dombon, és a Plotényi családra is emlékeznek Nagylázon. De nem is olyan messze, Ungváron már kevesen tudnak az egykor nagyon híres hegedűművészről, bár 10 évig az ő nevét viselte az Ung-parti sétány egy része.

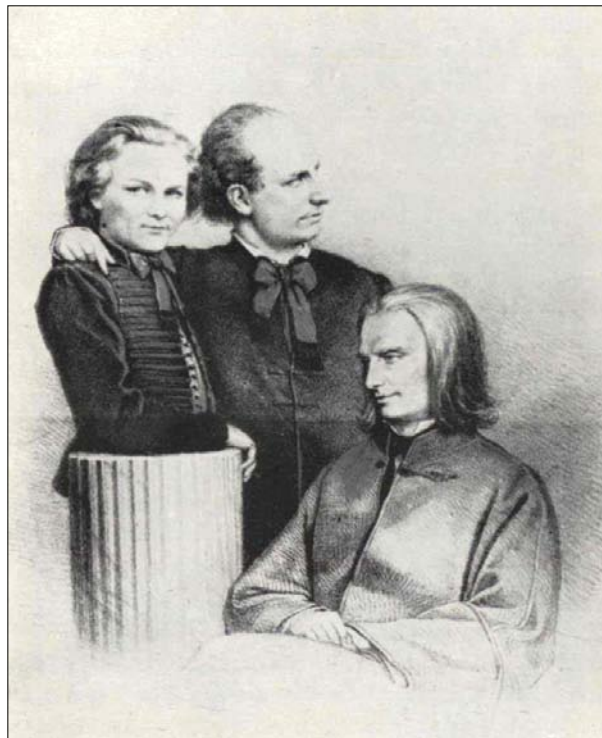
Plotényi Nándor életének számos éve kötődött Ungvárhoz. Egyes forrásokban, például a Pallas nagy lexikonában azt írják, hogy a zenész Ungváron született, bár ez valószínűleg Nagylázon történt. De Nándor gyermekkorától gyakran volt a városban, mert ott tanult az iskolában, később a gimnáziumban, amely a Káptalan utca elején, a jelenlegi Kereskedelmi-Közigazgatási Katedra épületében működött.

A kis Nándor és két húga az apjuktól, Plotényi Jánostól örökölte a zenei hajlamot. Bár szakmája szerint bányászmeister volt, jól értett a zenéhez, megtanította a gyermekeit zongorázni, hegedűn és csellón játszani. Az egyik helyi újság megemlítette, hogy Plotényi János nem tudott zene nélkül élni, sőt még egy kvartettet is szervezett Nagylázon, amely ünnepnapokon a házában játszott. Amikor Plotényi Nándor elmondta apjának, hogy a prágai konzervatóriumba akar felvételizni, János nem örült neki, de elengedte a fiát. A kedves arcú és gyönyörű kék szemű 13 éves fiú a saját hegedűjével érkezett Prágába, de nem engedélyezték neki a felvételi vizsgákat, és azt tanácsolták, hogy játsszon egy másik hangszeren. A tanácstalan fiú hazatért, és Munkácson folytatta tanulmányait (sajnos nem ismeretes, hogy hol és kinél). 1862-ben bemutatták a közismert magyar hegedűművésznek, Reményi Edének, akit akkor Liszt Ferenc után a második leghíresebb magyar zenésznek tartottak. Reményit lenyűgözte a 18 éves Plotényi Nándor tehetsége, és szülei engedélyével magával vitte Budapestre. Tanította, turnéra vitte. Egy ilyen olaszországi utazás során Reményi bemutatta tanítványát Liszt Ferencnek, aki akkoriban Rómában élt. Ekkor, 1864-ben készült egy híres retusált fotó a három zenészről, akik magyaros viseletben pózolnak.

A három virtuóz később újra együtt fényképezkedett egy müncheni találkozón. De, véleményünk szerint, napjainkban hajlamosak eltúlozni Plotényi Nándor és Liszt Ferenc ismeretségi fokát. 2011-ben Nagylázon a Plotényi-kastély előtt Liszt-mellszobrot állítottak, mert állítólag barátkozott a kastély tulajdonosával. Néha

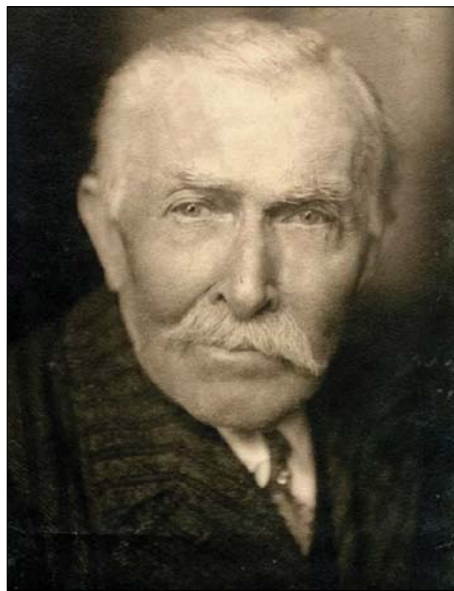
találkozhatunk olyan adatokkal, hogy Liszt Ferenc még vendégeskedett is Nagylázon. A zenészek kapcsolatát azonban valószínűleg csak túlzással lehet barátságának nevezni. Plotényi Nándor 1911-ben interjút adott Liszt születésének századik évfordulója alkalmából, amelyben két rövid találkozást említ és egy Reményinek írt levelet, amelyben Liszt megemlítette és dicsérte Plotényi sikereit. A fiatal zenész 1879-ben meghívta esküvőjére Franciaországba Liszt Ferencet, de ő nem tudott elmenni. Ezután nem találkoztak.

Visszatérve Plotényi Nándor életrajzához, elmondjuk, hogy 1867-ben Reményi Ede hivatalosan bemutatta őt a színpadon Budapesten. A nagyon sikeres debütálás után Nándor egész Európát beutazta tanára-

val, számos koncerten játszott a nagyérdemű közönség előtt. Az újságok később arról számoltak be, hogy Giuseppe Garibaldi, Victor Hugo, Kossuth Lajos és mások is

ott voltak a fiatal Plotényi rajongói között. Nagyon sikeresek voltak a Reményi- és a Plotényi-koncertek Párizsban (1865), Isztambulban (1867), Kassán (1868) és Egyiptom számos városában (1872). 1870-ben egy ideig Plotényi Nándor volt

a Nemzeti Színház zenekarának első hegedűse. Aztán Franciaországba költözött, ahol találkozott Eugenia McAllisterrel, egy angol arisztokrata hölgygel. 1879-ben házasodtak össze Párizs közelében, és attól kezdve Plotényi Nándor felhagyott a bohém élettel, családjának szentelte magát, és csak jótékonysági koncerteket adott.

Egy ideig a Plotényi család Franciaországban élt, majd Budapesten, 1890-ben pedig Ungvárra érkezett,

a Negrebetskiék házába költöztek be (a Fenczik téren). Három évvel később Plotényiék ismét Budapestre költöztek, de később visszatértek vidékükre, és 1896-ban a Nagylázon épült palotájukban telepedtek le. Ott nevelték gyermekei-

ket, akik különféle források szerint heten vagy nyolcan voltak. Csak hét gyermek neve ismert számunkra: két fia, Vilmos és Jenő, és öt lánya, Nandin, Antónia, Ilona, Eugénia és Agátha. Előreszaladva elmondjuk, hogy az első világháború alatt a hét évig tartó orosz fogságból visszatérő Vilmos apja gazdaságát vezette, nem volt házas. Jenő erdőmérökként dolgozott, felesége Anneliese Gode volt; Nandin feleségül ment Miltschitzky Ferenchez; Antónia 1907-ben Békássy István felesége lett; Ilona 1906-ban férjhez ment Nagy Bélához, Eugénia 1909-ben Tassonyi Ernőhöz; Agátha pedig 1916-ban Zsivny Jenőhöz.

A család gazdasága Nagylázon és a szomszédos faluban, Korláthelmeccen igen nagy volt: egy gőzmalom (amelyet 1909-ben építettek Korláthelmeccen), a szeszfőzde, amely évente

400 hektoliter szeszt állított elő, szőlőültetvények, gyümölcsösök és tehénistálló. Plotényi birtokának teljes területe 435 holdat (körülbelül 250 hektár) tett ki. ■

■ A család állandó jelleggel 22 helyi családot foglalkoztatott, és évente 5000 idénymunkást alkalmaztak. A Plotényiek nagyon bölcsen vezették a gazdasági ügyeiket, és a parasztok nagyon kedvelték Nándort és a legidősebb fiát, Vilmost is.

Érdeemes néhány szót ejteni Plotényi nemesi címéről. Napjainkban gyakran grófnak mondják, de erről nem találtunk megerősítést. Ahogy az 1907 elején megjelenő újságokban írják, 1906. december 16-án I. Ferenc József király Plotényi Nándornak kiemelkedő kulturális eredményeiért és jótékonyági tevékenységéért nemesi rangot adományozott, feljogosítva őt a nagylázi előnév viselésére. Vagyis a zenész nemesi rangot kapott, de nem volt gróf, és akkoriban egyetlen forrás sem nevezte grófnak. Sőt a csehszlovák idők újságaiban „a mi kedves Plotényi bácsink” kifejezés gyakran megtalálható, mert Plotényi Nándor élete alkonyán Ungvár kulturális életének aktív résztvevője volt, számos jótékonyági rendezvényt és koncertet szervezett, illetve részt vett azokon.

A jótékonykodás valóban nagyon fontos volt a Plotényi család számára. Támogatták a Vöröskeresztet, és Eugenia McAlister szervezett egy műhelyt, ahol a nagylázi nők meleg téli sapkákat varrtak a brit katonáknak. Karácsony előtt minden évben hatalmas csomagot küldtek Nagylázi Londonba a hadsereg számára. Az első világháború elején ez a hagyomány megszakadt, és már az osztrák–magyar hadsereg katonáinak küldtek meleg ruhákat. Plotényiek a gimnáziumot is támogatták, ahol Nándor és gyermekei tanultak. A városban működő zsidó jótékonyági étkezdének is utaltak pénzt.

Amikor Plotényi Nándor megöregedett, már ritkábban járt át Ungvárra, de még mindig részt vett koncerteken, és kulturális eseményeket is szervezett a kastélyában. Sok híres vendég látogatott el oda, köztük újságírók is, akik érdekes leírásokat adtak a zenész birtokáról. 1926-ban egy prágai újságíró járt a nagylázi kastélyban, aki leírta a folyosók falait díszítő vadásztrófeákat és Plotényi Nándor zenetermét, ahol értékes hegedűit őrizték. A zenésznek három hegedűje volt: a Stradivarius-hegedűt a híres Heinrich Wilhelm Ernst hegedűművésztől vásárolta; a Gvarneri-hegedűt 1885-ben vette, évekig keresve épp azt a hangszert, amelyen egykoron tanára, Reményi Ede játszott. Ami az Amati-hegedűt illeti, arról nem sikerült információt találni, de

úgyszintén Plotényi Nándor tulajdonában volt, és zeneszobájában tartotta. A prágai újságíró megemlítette, hogy Nándor reszkető kézzel játszott a Stradivarius-hegedűn (akkoriban már 82 éves volt), a magyar szokások szerint megkínálta vendégeit saját készítésű illatos narancssárga muskotály borával. Mindebből az újságíró számára egyértelmű volt, hogy a zenészt nem érdekli a politika, hanem csendes, nyugodt és nagyon boldog életet él.

1927-ben Ungváron nagy külsőségek közepette ünnepelték Plotényi Nándor alkotói jubileumát – hivatalos budapesti bemutatkozásának 60. évfordulóját. A Magyar Kaszinóban koncertet szerveztek, amelyre meghívást kapott a kor híres cseh hegedűművésze, Jaroslav Kocian. A

hangulag szavazták meg ezt a javaslatot, csak azon vitatkoztak, hogy hány nyelven kell feltüntetni az új nevet azon a táblán, amelyet a sétány elején akartak állítani. Végül megállapodtak abban, hogy három nyelven – csehül, „oroszul” (ruszinul) és magyarul – szerepel majd az utcanév.

1934. november 22-én, csütörtökön, 12 órakor az Ung-parti sétány elején, ahol egy üres telek volt, összegyűlt a közönség. Mindenki az oszlop köré seregett, amelyen a fehér anyaggal borított tábla volt. Az oszlop alá az ungvári kertészek egy még nagyobb táblát készítettek, amelyen zöld gallyakból gondosan kirakták Plotényi Nándor nevét és születése, illetve halála éveit, valamint egy hárfa alakú koszorút helyeztek el. Az ünnepséget Hrabár Konstantin, a város polgármestere nyitotta meg, ezt követően helyettesei – Rauscher csehül és Gaár Iván magyarul – mondtak beszédet. Aztán következett az ünnepélyes leleplezés, és feltűnt a zománcozott, fekete betűkkel feliratozott fehér tábla, amely azt jelezte, hogy a jelenlévők a Plotényi Nándor sétányon állnak.

Aznap a Mosaic kulturális társaság Plotényi tiszteletére nagy emlékestre várta a vendégeket. A megye és a város egész vezetősége, Plotényi Nándor fia és két unokája is elment a mozi koncerttermébe. Hercz Lili zongorázott, Zaturetzky Ede hegedűn játszott, fellépett a 36. gyalogezred zenekara. A koncert egy részét a Kassai Rádió is közvetítette, és a helyi újságok azt írták, hogy ritkán kerül sor a városban ilyen kiemelkedő eseményre.

Hozzá kell tenni, hogy Plotényi Nándor emlékét nemcsak a sétány nevében örökítették meg. 1939 szeptemberében a Vallási és Közoktatási Minisztérium engedélyével Ungváron megnyílt egy zeneiskola, amelyet úgyszintén Plotényi Nándorról neveztek el. Vezetője Drávai Lajos volt. Az iskolában zongora, hegedű, cselló, trombita és ének szekció működött. A mozi felett, a legfelső emeleten kapott helyet, az iskolába a passzázsból lehetett bejutni.

A sétány pontosan 10 évig viselte Plotényi Nándor nevét: 1934 őszétől 1944 őszéig. A második világháború után Vjacseszlav Molotov szovjet államférfi tiszteletére nevezték el, és a Plotényi név sokáig feledésbe merült. Most Ungváron ismét van egy utca, amelyet a híres zenészről és jótékonykodóról neveztek el, s ami az ún. BAM-on (egyetemi hegyen) található.

Tetyana Literáti
Fordította: Rehó Viktória

nagytisztelétű vendégek különféle nyelveken hosszasan méltatták a jubilánst, és az ünnepi rész végén a gyerekek egy nagy virágcsokrot ajándékoztak neki, amiért az elérzékenyült Plotényi gyengéden megpuszította őket. Ez volt az ismert zenész részvételével zajló egyik utolsó tömegrendezvény. A következő években csendesen megöregedett birtokán, és amikor felesége, Eugenia 1933 elején meghalt, maga is súlyosan megbetegedett.

Szenvedései enyhítése céljából a gyerekek apjukat Budapestre vitték, ahol Plotényi Nándor egy ideig szanatóriumban volt, orvosi felügyelet alatt. Két hónappal a felesége halála után ő is meghalt. A zenészt 1933 május elején Budapesten temették el.

Rögtön azután, hogy ismertté vált Plotényi Nándor halála, Ungváron elkezdtek arról beszélni, hogy meg kellene örökíteni a nevét. A városi tanács csak egy évvel később, 1934 őszén jutott el a kérdés megvizsgálásáig. Tagjai, azaz az akkori képviselők úgy döntöttek, hogy Plotényi Nándor születésének 90. évfordulója alkalmából egy utcát neveznek el róla, amelyet évszázadokon át Vargasornak hívtak (a csehszlovák éraban – Koželužská utca volt, napjainkban – Kijevi part). Egy-

A bukás hétköznapijai

A Szovjetunió agonizálásának utolsó éveiben egyre gyarapodtak a bukásra utaló jelek, bár akkor még fogalmunk sem volt arról, hogy ez már a vég, pontosabban, el sem tudtuk azt képzelni. Am visszagondolva egyértelműen látszott, még ezekből az apró jelekből is, mert a helyzet drámaiságát gondosan titkolták előttünk: ez így sokáig nem mehet. Nem árt ezekre emlékezni, mert egyre gyakrabban bukkan fel Ukrajnában valamiféle nosztalgia az egykori Szovjetunió iránt, ami a fiatalok esetében még talán magyarázható a tájékozatlansággal, az idősebbeknél viszont szinte megmagyarázhatatlan ez a szelektív emlékezet.

Akkoriban a megyei lap gazdaságpolitikai rovatánál dolgoztam, és mint ilyen, szinte minden vállalathoz bejárásom volt. Már korábban is számtalan jelét láttam a romlásnak, de a vég-hajrában ezek egyre sokasodtak. Egy Munkács melletti gyárban egyszer arra figyeltem fel, az adminisztráció épülete a legnagyobb a cégnél. Odabenn, a hosszú folyosóról jobbra és balra is nyíltak az irodák, melyekben legalább négyen-ötön, valahol pedig tízen is ültek és ugyanez folytatódott az épület még három szintjén. Az igazgatótól aztán megtudtam, hogy a gyárnak összesen 320 dolgozója van, aminek pont a fele, 160 az irodai dolgozó, de igazából több adminisztratív álláshely van, csak néhányat nem tudtak betölteni. Amikor pedig megkérdeztem tőle, hogy lehet így nyereségesen termelni, büszkén kihúzta magát és azt mondta: Sehogy! Mi egy tervezetten veszteséges vállalat vagyunk.

Az egyik bútorgyárban azt vettem észre, hogy a frissen beszállított deszkákat a teherautóról egyszerűen leöntötték a sárba. Sőt a következő teherautó egyszerűen áthajtott a szétszóródott deszkákon. Amikor ezt a főmérnöknek szóvá tettem, azt mondta, nincs itt idő ilyen apróságokkal foglalkozni, nyakukon a hónap vége, a tervet kell teljesíteni.

A „terv” egyébként is bűvös szó volt. Elmentem egyszer az egyik bútorgyárba, ahol végigvezettek a termelési fázisokon. A folyamat vége felé a szép, politúrozott szekrényajtót szerelték fel a szép, politúrozott szekrényre, ami abból állt, hogy a faforgácslapból készült ajtóba egy hatalmas kalapáccsal belepüfölte a facsavart, pedig mellette lógott az elektromos csavarhúzó.

– De hát ez két nap alatt ki fog belőle esni!
– mondtam neki döbbenetben.

– Itt nincs idő ezzel foglalkozni, a tervet kell teljesíteni – mondta a legnagyobb lelki nyugalommal.

De nem kellett ahhoz bemenni a gyárba, hogy lássuk, nagy a baj. A 80-as évek közepén, fiatal házasként bementünk Ungvárra egyetlen bútórúházába, hogy legalább egy szobabútort vegyünk. Kiválasztottuk, aztán előjegyzésbe vettek minket 1999-re (!).

Arról már nem is szólva, hogy akkoriban, ha nem álltunk be hajnalban, nyitás előtt egy órával az élelmiszerbolt előtti sorba, már nem jutott sem kenyér, sem pedig tej. A legtöbb árucikket nem lehetett megvenni, csak beszerezni. Még hozzá jókora felárral. Egy ismerősöm háti permetezőzt akart venni, ami tíz rubelbe került, de nem kapott sehoh. Aztán valakinek a valakije ismert valakit, aki megfelelő helyen dolgozott, és kerített neki egyet. Persze, húsz rubelért.

A mostani ukrán vezetést nagyon gyakran szidják a lopás és a korrupció miatt, és meg is érdemlik. De látni kell, hogy a lopás és a korrupció már az előző rendszerben is átszötte az egész társadalmat, mert ahol áruhiány van és

ahol mindenhez engedély kell, ott ez természetes. A szemes kávéfőzőtől lehetett beszerezni, akik valamelyik kávézóban vagy nagykerélnél dolgoztak, a húst azoktól, akik valamelyik húspari vállalatnál, és az autósok nagy része úgy műszakiztatta az autóját, hogy beküldött az illetékesnek egy üveg konyakot meg a papírokat. Az meg teljesen természetes volt, hogy egy kolhozelnök vagy gyárigazgató csak úgy mehetett fel Kijevbe, a minisztériumba, ha előtte jól megrakta a csomagtartóját. Még szerencse, hogy Kárpátalján bőven akadt bor, pálinka és gyümölcs.

Ungváron a vágóhíd közelében laktunk. Egy este, hazafelé menet majdnem fejbe vágta egy nagy csomag hússal, ugyanis átdobták a kerítésen. Mire magamhoz tértem, már ott is volt a címzett, hóna alá csapta a csomagot és elsietett.

Persze, sokáig sikerült elhítenni, hogy ezek nem a rendszer működési zavarait jelzik, hanem csak helyi anomáliák, hogy ez még mindig jobb, mint a rothadó kapitalizmus, ahol kizsákmányolják a dolgozókat. Sikerült, mert az emberek 90 százaléka soha nem jutott el külföldre. A 70-es évek végén, még egyetemistaként meg akartam látogatni a nagybátyámat Debrecenben. Persze, meghívó kellett hozzá, hogy útlevelet kapjak,

meg az egyetemi pártbizottság ajánlása. Behívtak a pártbizottságra, ahol nagyjából a következő beszélgetés zajlott:

- Magyarországra akar menni?
- Igen, szeretnék.
- A Szovjetuniót már ismeri?
- Igen, elég sokfelé jártam.
- Járt Vlagyivosztokban is?
- Ott még nem.

– No, majd ha Vlagyivosztokot is ismeri, akkor menjen külföldre.

Persze, a gorbacsovi enyhülés során már egyre többen léphettek át az országhatárt, és egyre kevesebben hitték el a süket dumákat.

A 80-as évek vége felé jutott el az első amerikai delegáció Ungvárra. Több gyárba is elvitték őket, a szerkesztőségéből engem küldtek ki, hogy legyek a kísérelőjük, és tudósítsak a látogatásról. Ahogy végigsétáltunk az egyik gyáruvaron, a munkások kiálltak az épületek ajtajába, és mosolyogva integettek a becses vendégeknek. Egyszer csak a párttitkár a küldöttség vezetőjéhez fordult, a munkásokra mutatott és azt mondta:

– Látja, milyen boldogok nálunk az emberek?

Az egy pillanatra megállt, megvárta, amíg a tolmács lefordítja neki a mondatot, aztán azt kérdezte:

– Vajon akkor is ilyen boldogok lennének, ha tudnák, milyen rosszul élnek?

Orémus Kálmán

Kárpátaljai magyar anekdotakincs

Ingyen is elnézegetheti...

Köztudott, hogy Hollósy Simon festőművész a nagybányai festőiskola európai híré megalapítója a múlt század elején Técsőre vonult vissza. A neves művész ekkorra teljesen elszegényedett, s napi megélhetési gondokkal küszködött. Mindezt jól jelzi az alábbi eset is.

A tizenéves suhanc, nevezzük Péternek, ahogy minden áldott nap, ezen a reggelen is meghozta a kontos tejet. Miközben Hollósy uram a kannából azt egy kis fazékba átöntötte, a legény a következőket mondta:

– Nagypám azt üzeni, hogy nem hitelez tovább magának. Tessék mihamarabb a múlt hónapi tej árát is kifizetni!

Az öreg művész tehetetlenül széttárta a karját, jelezvén, hogy fizetne ő örömmel – de csak ennyit mondott:

– Mondd meg nagypádnak, hogy nincs pénzem. Am most készült el egy festményem, amely a Nereszen-hegyet ábrázolja. Azt szívesen odaadom az adósság fejében.

Kisvártatva megérkezett a legény a válasszal:

– Nagypó azt mondta, hogy nem kell a kép, tessék az öt koronát megadni. Amúgy pedig, ha a nagypám látni akarja a Nereszent, kiáll a küszöbre, s onnan naphosszat elnézegetheti. Még hozzá ingyen.

Hát a másik bitanggal mi lesz?

A gondok Técsőn már a kezdetek kezdetén jelentkeztek, mivel hamar kiderült, hogy a város központjában felállított két szobor – az egyik természetesen Lenint, a másik Sztálint ábrázolta – közül nem a proletariátus dicső vezéréé, hanem a generalisszimuszé, illetve az egykori postarablóé sikeredett nagyobbra. Az 1953-as esztendő, tehát Sztálin halála után mindenképpen aktuálissá vált a kérdés orvoslása. A városházán döntés is született Dzsugasvili szobrának eltávolításáról.

Bizony még az akcióra kivezényelt tíz-tizenkét munkás is jól megizzadt, mire kötelek, csörlők segítségével a szobrot sikerült sértetlenül rárakni egy nagy teherautó platójára. Történt

pedig, hogy Józsi, akit kézműves társai közül sokan együgyű léleknek tartottak – más dolga nem lévén – ezen a délelőttön mindvégig ott téblábolt a szobrot eltávolító munkások között, ahol kellett, segített, például húzni a kötelet.

A Sztálin-szobor tehát a teherautó platóján, a brigád tagjai dolguk végeztével a számaikat szedték össze, és már szálltak fel a teherautóra, amikor a kissé csalódott Józsi az ott maradó szoborra mutatva megkérdezte:

– Hát a másik bitanggal mi lesz?

Gagarin a Holdban...

Ma már senki sem vitatja, hogy az emberiség történetében mérőföldkőnek számít 1961. április 12., amikor Jurij Gagarin szovjet űrhajós a Voszhoz nevű űrhajóval megkerülte a Földet. E kétségkívül jeles esemény az egyszerű emberek számára nem hozott semmi változást, az alapvető élelmiszerekért az üzletek előtt továbbra is sorba kellett állni. Ekkor született a mondás: Gagarin a Holdban, nincs kenyér a boltban.

Akkor a szünyog is madár

A legtöbb fennmaradt anekdota kétségkívül a múlt századból való, ám van ennél régebbi is.

Történt pedig még a Szernye-mocsár lecsapolása előtt, az 1850-es évek táján, akkor, amikor Nagyberg már megkapta a mezővárosi rangot, hogy egy rátarti derceni legény szekerével először hajtott át Nagyberegen (tudni kell, hogy a két település szinte létezésük óta rivalizál egymással). Nos, a derceni fiatalember távoli rokonát kereste, a falu központja tájékán róla tudakolózott az egyik nagybergitől.

A név hallatán a megszólított arca feldehült, s azt mondta:

– Hja, jól ismerem Kopor Bálintot, ő a felvégen lakik. Hajtson csak tovább a város főutcáján, és érdeklődjön tovább.

– Város? – emelte meg ostorával a kalapja szélét a derceni fiatalember. – Akkor a szünyog is madár.

Közreadta: Kovács Elemér

Néhai Balla József borospincéje

Az újságíró a legnagyobb öröm akkor éri, ha cikke az olvasók körében nagy visszhangra talál. Számos visszajelzést kaptunk a *Dűlők, pincesorok, borházak* című, nemrég megjelent írásunkra. Ezzel kapcsolatos gondolatait a 84. életévét taposó beregszászi Kishegyi Elemér vetette papírra. Aki a néhai Balla József szőlő- és borosgazdáról, illetve az általa használt borospincéről a következőket írta:

Balla József (1879–1962) a beregszászi hegyen négy dűlőben termesztett szőlőt. Ezek a következők voltak: Teje, Rivaj, Rigó és a Veresbegy.

A termés feldolgozására és a bor érlelésére a Szőlőhegy utcában található prészházban, illetve boros-

pincében került sor. Könnyű megjegyezni: az egykori Fácán étterem után a sorpince első borospincéje és prészháza a Balla bácsié volt. A pincét sziklába vájták valamikor a Rákóczi-korban. Később épült hozzá a téglából emelt prészház. Úgy tudom, hogy a Szőlőhegy utcában nagyjából 25 prészház, illetve borospince működött. Ifjúkorom kellemes emlékei közé tartozik, hogy minden évben október második felében megélnék az élet a pincesoron. Jöttek a szekerek a szőlővel megpakott kádakkal, és a prészházakban kemény munka folyt. Sokszor csak éjjelre sikerült ledarálni az aznap leszedett és behordott fürtöket. Arra is emlékszem, hogy Balla József ilyenkor a közelben lakó Derecskei bácsit hívta segítségül.

A beregszászi hegyen található szőlők államosítása 1947–1948-ban történt meg. Ekkor vették el Balla József példásan rendben tartott szőlőparcelláit is.

Az illusztráció Horváth Anna grafikája.

Kedves Olvasóink!

Továbbra is várjuk a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasóinak leveleit, visszajelzéseit. Gyakran előfordul, hogy egy-egy publikáció vitát gerjeszt, de folyóiratunk szerkesztőbizottsága is egyetért Pulitzer József bölcs mondásával: „A hír szent, a vélemény szabad”.

Küldjön egy képet!

Fenyvesi (szül. Ködöböcz) Piroska beregszászi olvasónktól kaptuk a mellékelt fotókat. Nézzük csak a fényképezés dátumait: beregszászi óvodások 1937 tava-

pár év múlva mindennél sötétebb fellegek borulnak az újra elszakított nemzettestre. A fotókon látható gyermekek arcáról ellopják a mosolyt, a zárdai iskolát megszünte-

szán, illetve a Beregszászi Római Katolikus Zárdai Iskola III. és IV. osztályos tanulói 1941-ben.

Az első fotón kis csehszlovák állampolgárok fészkelődnek, a másodikon már a hazához visszatér-

tek, az egykori barátok-barátnők szétszélednek. Lesz, aki az anyaországba költözik, és lesz, akinek haláltáborban veszik el az életét. Lesznek, akik nagy nehézségek árán továbbtanulnak, és olyanok

város kisiskolásai mosolyognak. Azahogy beszéljünk magyarul: a trianoni békediktátum következtében a csehszlovák állam kebelezte be a mi gyönyörű szülőföldünket, és tartotta hatalmában majdnem két évtizedig, illetve a második bécsi döntés értelmében 1938 őszétől Kárpátalja lakossága ismét magyarrá lett.

A fényképek készültek még a fotográfus sem gondolta, hogy alig

is – ők lesznek többen – akik az idegen uralom alatt soha nem valószínűsíthetik meg gyermekkori álmait. Sokan árván nőnek fel, mert édesapjuk a magyar hadseregben hal hősi halált, szovjet hadifogolyként, vagy a sztálini légerekben válik a rendszer áldozatává.

A fotókon magabiztos tanítók és gondtalan nebulók néznek a jövőbe. A legalább három emberöltő boldogtalansága láthatatlan...

SZEPTEMBER

2020. szeptember 1. Az új tanév első napján ünnepélyes keretek között, szűk körben adták át a Nagydobronyi Középsiskola teljes körűen felújított épületét. A beruházás a Kárpátaljai Magyar Bázisiskolák felújítási program keretében, a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány közreműködésével valósult meg.

2020. szeptember 1. Elkezdődött az oktatás a kárpátaljai magyar iskolákban. Ezen a napon Olekszij Petrov, a megye kormányzója ellátogatott a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumba, ahol egy különleges óra keretében Tarasz Sevcsenko és Petőfi Sándor egy-egy versét is felolvasta. Az ukránok legkiemelkedőbb költőjének *Végrendelet* c. versét magyarul, a magyarok legismertebb lírikusának *Ha férfi vagy* c. művét pedig ukránul hallhatták a gimnazisták. A kormányzó Facebook-oldalán azt írta, hogy bár „*furcsán hangzik, de a különböző kultúra és a többnyelvűség tesz minket különleges kárpátaljai családdá*”. A látogatás kapcsán Petrov Goethét idézte: „*Minél több nyelvet beszélsz, annál több ember vagy!*”.

2020. szeptember 3. Átadták a felújított Ungvári 10. sz. Dayka Gábor Középsiskolát. Az oktatási intézmény az egyetlen magyar tannyelvű középiskola a megyeszékhelyen, mely az új tanévet 551 tanulóval indította. Az intézmény korszerűsítése 2018 júniusában kezdődött el a Kárpátaljai Magyar Bázisiskolák felújítási program keretében, a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány közreműködésével.

2020. szeptember 3. Átadásra került a felújított munkácsi II. Rákóczi Ferenc középiskola is. Jelenleg mintegy 500 diák tanul az intézményben.

2020. szeptember 6. A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet minden év szeptemberében megrendezi a DobóFesztet. Idén a kialakult járványhelyzet miatt a fesztivál elmaradt, helyette csendes koszorúzást tartottak Szerednyén.

2020. szeptember 6. Magyar tannyelvű óvodát adtak át Szerednyén a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében. A településen az elmúlt 100 évben nem volt magyar intézményes oktatás, így ma már csak kevesen beszélnek magyarul. A magyar tannyelvű óvoda reményt ad a magyar nyelv és kultúra újbóli elsajátításához, megismeréséhez.

2020. szeptember 7. Megnyitotta kapuit a magyar tannyelvű elemi iskola és óvoda Bakoson. Az átadás a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében valósult meg.

2020. szeptember 11. Pólin Lénárd, az Egán Ede Szakképzési Centrum Tiszapéterfalvai Szakképzési Központjának igazgatója és Balogh Agnes salánki tiszteletes asszony szervezésében a salánki református parókia gyülekezeti termében Csornij Dávid kortárs kárpátaljai magyar költő tartott rendhagyó irodalomórát, végigkialauzolv hallgatóit a kárpátaljai magyar irodalom történetén a kezdetektől napjainkig.

2020. szeptember 12. Az ungvári Cantus

Akadémiai Kamarakórus Palágykomorócon, a református templomban lépett fel, és egyházi dalokat adott elő. A XIII. században épült, s tavaly magyar kormánytámogatással felújított templom rendkívül értékes építmény, amelynek a belsejében a restaurátorok számos freskót és építészeti emléket tártak fel. Többek között itt temették el a Mikszáth Kálmán *Különös házasság* című regényéből ismert Butler János grófort.

2020. szeptember 15. Balog Sándor egyéni kiállításának megnyitójára került sor az ungvári Néprajzi és Népi Építészeti Múzeum kiállítótermében.

2020. szeptember 15. A Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) az Intermix Kiadó *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozatából összeállított kiskönyvtárat adott át a Beregszászon felépült Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ könyvtárának. Az intézmény igazgatója, Marosi István atya, egyháztörténész társaságában Dupka György, a MÉKK elnöke megtekintette az unikális könyv- és kéziratgyűjteményt. Megállapodtak egy 18 táblaképből álló *Idővándor* című tematikus kiállítás megrendezéséről, és az író-olvasó találkozó rendszeres lebonyolításáról.

2020. szeptember 16. A Szolyvai Emlékparkbizottság Tóth Mihály elnök és Dupka György felelős titkár szervezésében őszi terepszemlét tartott. Az elkötelezetten magyarbarát Ivan Lanyo, Szolyva polgármesterének közreműködésével felújították a park területét. Rendbe hozták az ismeretlen vandálok által megbecstelenített Siratófal hátsó oldalát. Ide kerülnek a Magyarország Ungvári Főkonzulátusa által támogatott új kiállítási pannók, amelyek a kárpátaljai magyarság, németység 1944–1946 közötti végbement, és a későbbiekben elhallgatott tragédiáját mutatják be ukránul, magyarul és németül. Kijelölték a térfelügyelő kamerák helyeit. A rendszer kiépítéséhez a Kárpátaljai Szövetség járult hozzá adománygyűjtéssel.

2020. szeptember 17. *Alkalmazott művészet. A Vereckei-szorosról a Kállay kúriáig* címmel tartott előadást Matl Péter munkácsi szobrászművész a beregszászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban.

2020. szeptember 19. A Kárpátaljai Megyei Filharmónia szimfonikus zenekara híres hollywoodi filmek zenéivel nyitotta meg 74. évadát. A karantén miatt a megyei filharmónia színpadán az elmúlt fél évben csupán a próbákra gyűltek össze a zenészek. A szimfonikus zenekar tagjai nagyon örülnek, hogy ismét találkozhatnak a nézőkkel, és remélik, hogy ez az öröm kölcsönös.

2020. szeptember 19. Beregszászon került sor a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládok Egyesületének (KMNE) éves tisztújító közgyűlésére. A KMNE új elnökévé Tarpai Józsefet választották.

2020. szeptember 19. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Beregszászon megtartott XXXI., tisztújító közgyűlésén újabb 3 évre bizalmat szavaztak Brenzovics László elnöknek.

2020. szeptember 19. *Nyitott ablak – Képekben a szót, szavakban a képet* címmel tartotta meg első közös műhelymunkáját a

Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) a beregszászi Rákóczi-főiskola Győr termében. A projektet a RIT fennállásának 30. évfordulója alkalmából kezdeményezte annak érdekében, hogy a kárpátaljai tollforgatók, valamint a képző- és iparművészek között együttműködés jöjjön létre.

2020. szeptember 20. A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet negyedik éve tiszteleg hagyományörző rendezvény-nyel Bercsenyi Miklós és felesége, Csáky Krisztina emléke előtt. Idén, a járványügyi helyzet miatt, azonban csendes koszorúzással emlékeztek meg az aranyarkantyús vitézről és feleségéről az ungvári várban.

2020. szeptember 23. A beregszászi református templomban tartotta tanévnyitó ünnepségét a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF). Csernicskó István megbízott rektor beszédében ismertette, hogy az intézmény alap- és mesterképzésében összesen 939 hallgató kezdte el az idei tanévet, akik sikeresen tették le a központi emel szintű vizsgát (ZNO). A Rákóczi-főiskola Szakgimnáziumában további 319 diák tanul. A kihelyezett képzéseket szintén 319 fő látogatja. Az Egán Ede Szakképzési Centrum képzéseire 219 fő iratkozott be.

A II. RF KMF tanévnyitó ünnepségén átnyújtották a főiskola tudományos tanácsa által létrehozott Rákóczi-díjat, amely az önálló kárpátaljai magyar nyelvű felsőoktatás létrejöttének, a főiskola megmaradása és fejlesztése érdekében döntő szerepet vállaló személyek tevékenységének elismerése. 2020-ban a díj külföldi kedvezményezettje Szijjártó Péter, Magyarország külügyminisztere és külügyminisztere. A kárpátaljai díjazott pedig a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ).

2020. szeptember 24. Zenés irodalmi estet tartott Marcsák Gergely költő és Shrek Tímea író a Kígyósi könyvtárban és az Asztélyi elemi iskolában.

2020. szeptember 30. Magyar kormánytámogatással felújított óvodát adtak át Beregyfaluban.

2020. szeptember 30. Átadták a felújított kisbégányi Csillagocska óvodát. Az intézménybe jelenleg 25 gyermek jár. 2019 őszétől a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretein belül a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) közreműködésével valósult meg az épület korszerűsítése.

OKTÓBER

2020. október 2. A Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban megnyitották az *Ősz 2020* elnevezésű tárlatot, amelyen 130 alkotó közel 150 műve került kiállításra.

2020. október 2. Kétnapos hivatalos látogatásra Kárpátaljára érkezett Volodimir Zelenszkij ukrán államfő. Beregszászon felkereste a Beregszászi Linner Bertalan Központi Járási Kórházat, amelynek felújítása szintén része a Nagy Építkezés elnevezésű kormányprogramnak. A program keretében várhatóan 2021-re készül el az intézmény rekonstrukciója. ►

2020. október 4. A Bethlen-nap helyett koszorúzás zajlott le az ősi huszti várom mellett a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet rendezésében.

2020. október 5. *Víziók* címmel Andrij Csebikin ukrán grafikusművész alkotásából nyílt kiállítás Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály Galériájában.

2020. október 6. Az aradi vértanúk emléknapján koszorúzással egybekötött élő történelemórát tartott dr. Zubánics László, az UMDSZ elnöke, a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék vezetője és Dupka György történész, a MÉKK elnöke az UNE Ukrán–Magyar Oktatási és Tudományos Intézete első évfolyamos diákjainak az ungvári Kálvária temetőben Szegelethy János honvédhadnagy sírjánál.

* Megemlékezés zajlott Nagyszőlősen, a Perényi Zsigmond-mellszobornál a KMKSZ szervezésében. Beszédet mondott Kudron Zoltán, a KMKSZ Nagyszőlősi Alapszervezetének elnöke, Brenzovics László, a KMKSZ elnöke.

* Az 1848–49-es szabadságharcban játszott szerepük miatt kivégzett tizenhárom honvédtiszttról és a Beregardóban született és nevelkedett vértanúról, báró Perényi Zsigmondról emlékeztek meg a Perényi Kultúrkúria udvarán. Beszédet mondott Szilágyi Máttyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnöke. Balázs Antal református lelkész Isten áldását kérte a megemlékezőkre. Zársót mondott Molnár D. István, a KMKSZ Beregszászi Alapszervezetének elnöke.

* A munkácsi magyarok a tizenhárom aradi vértanúra emlékeztek a KMKSZ Munkácsi Középszintű Szervezetének székháza falán lévő Kossuth-emléktábla alatt. Az eseményen részt vett Korolyova Erzsébet, a KMKSZ Munkácsi Alapszervezetének elnöke, Kuti László ungvári magyar konzul, Gulácsy Géza, a KMKSZ alelnöke, a Munkácsi Középszintű Szervezet elnöke, Schink István, a Munkács 3. Sz. II. Rákóczi Ferenc Középszintű Igazgatója, Kristofori Olga, a Munkácsi Szent István Liceum igazgatója, Lapatyuk Krisztina és Holub Teodor, a Munkácsi Városi Tanács képviselői, Hajlik Katalin, a munkácsi Karitás igazgatója, valamint a város magyar középiskolájának tanárai és diákjai.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) képviseletében Kulin Zoltán ungvári városi képviselő, Kulin Judit, az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középszintű Igazgatója és mások megkoszorúzták báró Bémer László emléktábláját a Szobrác utcában. Magyarország Ungvári Főkonzulátusának képviseletében Bege Krisztina konzul helyezte el az emlékezés virágait. Az emlékezők ezután átvonultak a Kálvária temetőbe, ahol Szegelethy János honvédhadnagy sírjánál hajtottak fejet.

* Técsőn a Kossuth-szobornál szűk körben emlékeztek meg az 1848–49-es forradalom és szabadságharc vértanúiról. Az eseményen beszédet mondott Sari József,

a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke, Beke Mihály András, Magyarország beregszászi képviseletének első beosztott konzulja, Kékesi Sándor, a KMKSZ Técsői Alapszervezetének elnöke.

2020. október 7. A Rónahavas aljában, Hárs (Lipovec) településen adták át a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola újabb létesítményét, a Buczkó István Magashegyi Kutatóbázist és Terepgyakorlati helyszínt.

2020. október 8. A tiszabökényi köztemetőben Dupka György, a MÉKK elnöke megkoszorúzta Főris István, Kossuth hadnagynak sírját, aki egykor Ugocea vármegye főjegyzője, főszolgabírója és a megyei református egyházi tanács bírója is volt, és nagyban hozzájárult a település felvirágoztatásához.

2020. október 8. Ünnepléses keretek között került megszentelésre az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium Beregszászon. Luscsák Nílus, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke megszentelte a kollégium zászlóit, Grzsa István, Kárpátalja fejlesztéséért és a Kárpát-medencei óvodafejlesztési programért felelős miniszteri biztos, Demkó Ferenc helynök, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye Beregszászi Esperesi Kerületének vezetője és Babják Zoltán, Beregszász megyei jogú város polgármestere leleplezték a Mihók utcában épült kollégium névtábláját. A nemzeti színű szalagok átvágásával Luscsák Nílus és Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár jelképesen átadták a kollégiumot, amely a készülő Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ első egysége.

2020. október 9. Terepgyakorlathoz és kutatómunkához egyaránt alkalmas, többfunkciós bázist avattak a Nagydobronyi Vadvédelmi Rezervátum területén. Az ünneplés átadón Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke szerint a kutatóház ideális helyszínt biztosít a nyári táborok megrendezéséhez csakúgy, mint a főiskola hallgatói és munkatársai által végzett kutatásokhoz. Hasznos lehet a biológia, a kémia, a földrajz és a turisztikai tanszék munkája során is.

2020. október 9. Magyarország Beregszászi Konzulátusa és a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) szervezésében az 1944-es szovjet légitámadás áldozatairól emlékeztek meg Beregszász köztemetőjének honvéd parcellájánál, majd a város vasútállomásán. Az eseményen emlékbeszédet mondott Szilágyi Máttyás főkonzul, Orosz Ildikó, a PCS elnöke. Ezután a történelmi egyházak képviseletében Molnár János római katolikus plébános és Marosi István görögkatolikus parochus mondott imát az áldozatokért. Végezetül elhelyezték az emlékezés koszorúit a vasútállomás falán lévő emléktáblánál.

2020. október 11. A Pásztor Ferenc-emléknap alkalmából átadták a *Pásztor Ferenc-díjat* a beregszászi római katolikus templomban. A beregszászi római katolikus egyházközség minden évben megemlékezik Pásztor Ferenc egykori lelkipásztorról, aki a II. világháború utáni években hitéért üldözötést, majd vértanúhalált szenvedett Szibériában. Pásztor Ferenc nevéhez kapcsolódik

a több éve megalapított Pásztor Ferenc-díj, amelyben idén Kucsinka Katalin hitoktató részesült. Az egyházközség huszonhárom éven át folytatott odaadó munkáját méltatta a kitüntetés odaítélésével.

2020. október 13. Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály galériájában bemutatták az „*Őrzeni kincsés temetőket*”. A beregszászi köztemető egykori római katolikus sírkertje című kötetet. A frissen megjelent kiadvány a beregszászi köztemető egykori római katolikus sírkertjében nyugvó nevezetes személyeket és családokat mutatja be rövid életrajzi adatokkal és a síremlékeikről készült fotókkal. A kötet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának és a Beregszászi Keresztény Értelmisségi Szövetségének (BKESZ) a közreműködésével, dr. Molnár D. Erzsébet és Dobos Sándor szerkesztésében készült el. Köszöntő beszédet mondott Szilágyi Máttyás főkonzul, Molnár János beregszászi római katolikus esperes-plébános, Jakab Eleonóra, a BKESZ elnöke, Molnár D. Erzsébet, a II. RF KMF Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának vezetője.

2020. október 18. Magyar kormánytámogatással és a KMKSZ közreműködésével megújult a tiszaaágteleki iskola és a nagyberegi középiskola épülete, a viski magyar iskola tornaterme, a Tulipán Tanoda nagydobronyi telephelyének épülete, a tiszaujhelyi, derceni, barkaszói családorvosi rendelő és a szernyei felcserközpont épülete, a Beregszászi 1. Sz. Családorvosi rendelő épülete, a csetfalvi Móricz Zsigmond Kulturális Központ, a benei kultúrház.

2020. október 18. Ünnepléses keretek között adták át a Fedák Sári Kulturális Központot Beregszászban. A központ létrehozását a magyar állam támogatta a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány közbenjárásával. A központnak a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház biztosít helyet, az intézményben megvalósuló programokat a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Jótékonyági Alapítvány szervezi. A központ felső szintjén pódiumszínpad, kávézó, konyha, raktárhelyiség kapott helyet, az alsó szinten, amely ezidáig kihasználatlan, elhanyagolt állapotú pince volt, szabadulószoza, kártyaterem és fotózóna várja a látogatókat. A támogatásból a központ kialakítása mellett a főépületben is eszközöltek újításokat.

2020. október 20. Magyar Levente, Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának miniszterhelyettese munkálattogatást tett Beregszászba. A politikus óriási volumenű bejelentést tett a Verke-csatorna partján tartott sajtótájékoztatót, miszerint 1,2 milliárdos magyar állami támogatásból újjáéleztik a Vérkét.

2020. október 20. Szűk körben emlékeztek meg az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nevetlenfalui szimpatizánsáról, Illés Józsefről, a helyi iskola egykori orosz-tanáráról, aki szórólappal hívta fel a figyelmet a pesti srácok tevékenységére. ►

■ Nem sokkal azután bebörtönözték a szovjet hatóságok.

2020. október 20. Megtartották a szeredneyei Buttler Kultúrkúria átadó ünnepségét. A kulturális központnak az egykori Buttler-ház felújított épülete ad otthont. A Buttler Kultúrkúria több mint száz éves, történelmi jelentőségű tégl- és kőépület tető nélküli omladozó falait a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola alapjaitól építette újjá a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának támogatásával. A Buttler Kultúrkúria épületében három terem idezi fel a magyar történelem Szerednyéhez köthető eseményeit és alakjait. Az első teremben megtekinthető tárlat a magyar Szent Korona kicsinyített másával emlékezteti az érdeklődőt arra, hogy 1805-ben, a napóleoni háborúk idején egy éjszakára azon a helyen őrizték a Szent Koronát; a második teremben a hős Dobó Istvánról összeállított kiállítás tekinthető meg; a harmadik teremben pedig Egán Ede miniszteri biztosról, Kárpátalja gazdasági fellendítésének elősegítőjéről tudhatnak meg számos dolgot a látogatók. A kiállítások anyagát a Rákóczi-főiskola Történelem és Társadalomtudományi Tanszéke állította össze.

2020. október 20. Nagydobronyban felavatták a Nemzeti összetartozás emlékművét. Ifj. Hidi Endre szobrászművész alkotása a Hatrác patak partján kapott helyet a hamarosan megépülő nagydobronyi emlékpark központi elemeként.

2020. október 21. Magyarország Ungvári Főkonzulátusán kiállítás nyílt Hrabár Natália grafikus, keramikus munkáiból.

2020. október 22. Mezőkaszonyban felavatták az Arany János Líceum épületét, amely a KMKSZ közbenjárásával újulhatott meg a bázisiskola program keretein belül.

2020. október 23. A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet az 1956-os forradalom és szabadságharc 64. évfordulója alkalmából koszorúzással egybekötött megemlékezést rendezett a beregszászi vasútállomás mellett lévő emlékműnél. Beszédet mondott Orosz Ildikó, PCS és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke, Beke Mihály András, a beregszászi magyar külképviselet első beosztott konzulja, Brenzovics László, a KMKSZ elnöke felidézte a 64 évvel ezelőtt történt eseményeket. Marosi István görögkatolikus pap imát mondott a hősök lelki üdvéért, majd a civil szervezetek képviselői elhelyezték a tisztelet koszorúit az emlékműnél. Az ungvári főkonzulátus képviselőjében Kőrös Attila konzul hajtott főt.

* A megyeszékhelyen a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ), az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa koszorúzással és főhajással emlékeztek meg az '56-os forradalom hőseiről. Az eseményen többek között Ijgyártó István kijevi magyar nagykövet, Buhajla József főkonzul, Zubánics László, az UMDSZ elnöke, Spenik Sándor, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke, Brenzovics László, a KMKSZ elnöke néma főhajással tisztelgett a szabadságharc hőseinek emléke előtt.

2020. október 23. Ünnepeles keretek

között került átadásra a Tiszacsomai Látogatóközpont. A látogatóközpont a Tiszacsomai Honfoglalási Emlékparkkal együtt az itt feltárt honfoglalás kori temető régészeti leletanyagát ismerteti meg az érdeklődőkkel, bizonyítva a kárpátaljai magyarság letelepedését és folyamatos jelenlétét a mai Kárpátalja területén. A központ második szintjén a helyi magyarság X. századi életmódját, a tetőtérben pedig az Árpád-házi királyok korának helyi vonatkozású emlékeit tekinthetik meg a betérők. A látogatóközpontot Kész Barnabás néprajzkutató, történész rendezte be. Láthatunk korabeli temetkezési helyet, kettévágott jurtát, pattintott eszközöket, az évszázadok magyar zászlóit, fegyvereket, a különböző korok magyar viseletét.

2020. október 25. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa Csernicskó István megbízott rektort, nyelvészprofesszort nevezte ki az intézmény rektorává.

2020. október 26. A Mozgalom a Kárpátaljai Szülőföldért idén online szervezte meg a Kárpátaljai Szülőföldön Maradás Napját. A rendezvény fővédnöke Böjte Csaba.

2020. október 27. Szép hagyománnyá vált a Kárpátaljai Rózsahölgyek Társasága szervezeti életében, hogy rózsatővel és emléktáblával tisztelegnek olyan hölgyek emléke előtt, akik Kárpátalja szülőit, vagy sokat tettek az itt élő emberekért. Ezúttal Zrínyi Ilona történelmi hősnőnk és Báthy Anna Kossuth-díjas operaénekesnő tiszteletére avattak rózsatőveket és emléktáblát Beregszászon, a Budapest parkban.

2020. október 28. Magyarország Ungvári Főkonzulátusán szük körben mutatták be Tetyana Literáti *Multidéző séta Ungváron* c. könyvét. A vendégeket Buhajla József főkonzul köszöntötte. A kötetet a szerző, Makusina Rehá Viktória fordító és dr. Zubánics László történész mutatták be. A rendezvényt megtisztelték jelenlétükkel a könyvben szereplő magyar családok hozzátartozói.

NOVEMBER

2020. november 10. A Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete (MÁOTE) szervezésében idén is meghirdették az *Évcsaládorvosa a Kárpát-medencében* pályázatot Junior díj és Eletműdíj kategóriában. Kárpátaljáról a Junior díjat dr. Pocsai Vivien érdemelte ki, aki két éve dolgozik családorvosként Nagybecsényben. Eletműdíjban dr. Kertész Árpád nyugalmazott orvos részesült, aki korábban évtizedeket töltött el az egészségügyben gyermek-, majd családorvosként, később pedig mentős orvosként ismerhették sokan.

2020. november 17–22. A háromnapos munkára, málenyikj robotra hurcolt áldozatokról emlékeztek meg a helyi szervezetek Kárpátalja-szerte: Aknaszlatimán, Dédában, Beregszászon, Szolyván, Ungváron, Bátyuban, Badalóban, Sárosorosziban, Técsőn, Beregardóban és más magyarlakta településeken.

2020. november 19. A Szolyvai Emlékparkban a szakemberek közreműködésével sikerült helyreállítani az ismeretlen vandálok által október 22-én megrongált magyar

országgyűlési képviselők, felsőházi tagok emlékkeresztjét (alkotója Mihalo Beleny).

2020. november 20. A Szolyvai Emlékparkbizottság, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének (UNE UMOTI) Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszéke szervezésében Beregszászon, az Európa–Magyar Ház konferenciatermében *Emlékezetpolitika, kutatás, tényfeltárás* címmel szük körben megrendezésre került a GULÁG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma. A konferenciát a KMMI Facebook-oldalán élőben is követhették az érdeklődők. Előadók: dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke, dr. Zékány Krisztina, az UNE Magyar Filológiai Tanszékének vezetője, Beke Mihály András író, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja, dr. Molnár D. Erzsébet, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának vezetője, Marosi István görögkatolikus parókus, dr. Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára, Meskó János történész, a Sztálinizmus Áldozatai Kárpátaljai Emlékmúzeumának igazgatója, Bimba Brigitta, a Debreceni Egyetem Történelem és Néprajzi Doktori Iskolájának végzős hallgatója. Az előadások után a konferencia résztvevői leleplezték és megkoszorúzták az életmentő, meghurcolt nők emléktábláját.

2020. november 21. Rendhagyó megemlékezést tartottak a Szolyvai Emlékparkban. Tekintettel a járványhelyzetre ebben az évben az emlékparkbizottság rövid felszólalásokkal és a történelmi egyházak képviselőinek közös imamondásával emlékezett a kárpátaljai magyarok és németek 1944 őszén bekövetkezett tragédiájára, valamint a sztálini terror ártatlan áldozataira, a Mártírok kápolnájának harangzúgása után Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára és Mitro Henrietta szolyvai pedagógus felavatta a szeretteikért aggódó, családfenntartó, ételhordó, csomagküldő, meggyalázott magyar asszonyok és lányok tiszteletére állított emléktáblát.

A megemlékezés a Siratófal előtt folytatódott. Dr. Tóth Mihály, az emlékparkbizottság elnöke röviden beszámolt a testület ez évi tevékenységéről, majd Dávid Árpád református lelkész és Marosi István görögkatolikus parókus közös imája után a jelenlévők elhelyezték koszorúikat az emléktáblánál, mécesst gyújtottak, főt hajtottak az áldozatok emléke előtt.

2020. november 23. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Fodor István Kutatóközpontja és az intézmény Biológia és Kémia Tanszéke online formában tartotta meg a tudomány napi rendezvényét. A programot minden évben a magyar tudomány napjához igazítva szervezik meg, tisztelegve a Magyar Tudományos Akadémia megalapítója, gróf Széchenyi István előtt, aki 1825. november 3-án birtokainak egy évi jövedelmét ajánlotta fel a Magyar Tudós Társaság létrehozására.

Összeállította: Dupka György és Zubánics László

Könyvespolc

Versek mohazöldben

A közelmúltban látott napvilágot Kopriva Nikolett első verseskötete. A borítót Kopriva Attila *Arnyékban* című festményének felhasználásával Szentes Zágon tervezte. A fiatal költő írásai nem ismeretlenek a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasói körében, de azért szívesen ajánljuk a könyv fülszövegét az irodalombarátok figyelmébe.

Hogy mennyi minden történhet egyetlen udvarban, a láthatárig tartó tájban vagy egy házban, azt akkor tudjuk meg, ha elolvassuk Kopriva Nikolett verseskötetét. Ebbe a térbe még egy privát tenger is belefér, és még Walt Whitman is betéved. Csak a végtelen magány töremkedik ki belőle. Letisztult költészet ez, kevés ornamentikával, de fájdalmas érzelmi töltete letaglózó, gondolatossága pedig gyönyörködtető. Erre mondjuk, hogy szép.

Kopriva Nikolett 1996-ban született Kisvárdán, de a kárpátaljai Munkácson nevelkedett.

A Debreceni Egyetem szabad bölcsészet szakán diplomázott, majd esztétikából szerzett mesterfokozatot a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. 2015 óta publikál, művei megjelentek *A tökéletes zártság egyetlen pillanata* című antológiában, valamint az *Év versei 2020-as* kiadásában. 2019-ben az Irodalmi Jelen debütációjával tüntették ki, 2020-ban Móricz Zsigmond alkotói ösztöndíjban részesült. Az Előretolt Helyőrség Íróakadémia hallgatója.

Kopriva Nikolett

Bennünk a földrengések

Elhagyott darabjainkon megül a harmat.
Órák telnek el, mire rájövünk,
új otthon kell építenünk. Nyirkos a talaj,
bizonytalan, hány téglát bír még el ez a világ.
Földrengések ébresztenek föl,
hogy kételkedjünk, mielőtt
véletlenül lelélnék így egy életet.

Vagy–vagy

Kezdetben csak a tárgyaimat használtad.
A kedvenc eszszémet, fogkefémét,
felpróbáltad ruháim, kiolvastad könyveim,
ott voltál, amikor lábat borotvtálam,
amikor kávéfőztem reggel.
Már mindenem neked adtam.
Otthagyhatsz, ahol akarsz,
vagy eltemethetsz.
Rám lapátolhatsz elfelejtett helyeket.

Tóth Róbert kiállítása a beregszászi konzulátuson

Tudatosság és spontaneitás

Elemi érdekünk, hogy mindannyian betartsuk a koronavírus visszaszorítására hozott óvintézkedéseket, mindazonáltal a szépség kultuszát még az ilyen rendkívüli körülmények között is fenn kell tartani. A világ amúgy is értelmezhetetlen művészet nélkül – hangzott el Tóth Róbert festőművész kiállításának megnyitóján. Az alkalomra Magyarország Beregszászi Konzulátusának kiállítótermében, a Munkácsy Mihály Galériában került sor. A megjelenteket Beke Mihály András első beosztott konzul köszöntötte.

Szilágyi Mátyás főkonzul megnyitó beszédében Tóth

látható alkotások mindegyike a szabad ég alatt (plein-air) készültek. A művész a táj által kiváltott ingerekre a pillanat erejével reagál. Képeiben egyszerre van jelen a tudatosság és a spontaneitás. Hogy végül a tudatosság vagy a művész lelkületéből hirtelen feltörő érzelmek határozzák meg, mi és mi módon kerül a vászonra, érdemes végiggondolni, hogy mit mond az alkotás folyamától maga a művész. „Közelről megvizsgálva a munkákat, akár egy absztrakt színmezőként is értelmezhetünk egy-egy képet, de ha teszünk egy lépést hátra, akkor áll igazán össze a kép, és válnak a színekből tájleíró képi eszközzé. A képeim fe-

Róbert munkásságának sajátos vonásaira hívta fel a figyelmet. A művész – aki 2007-től tagja a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának – képi világára erősen hat a természet. Ezáltal is a posztimpreszionista felfogást tükröző alkotásaiból kap izelítőt a tárlat közönsége. Kétségtelen, hogy Tóth Róbert érett művész, alkotói stílusát a merész színhasználat, az évszakok és a napszakok sajátos hangulatát visszaadó kompozíciók, tájképek jellemzik. Az itt

lüllete ezért nem sima, minden ecsetvonásnak megvan a maga karaktere, súlya és húzása – mintha domborművé válna a vászon. Ezekből a felületekből épül fel a kép, és annak rétegeit nyithatja fel és járhatja be a figyelmes néző.” Tehát minden ecsetvonásnak megvan a maga fontos szerepe.

A kiállítás megnyitóját Pösze Attila, a Beregszászi Művészeti Iskola tanárának szaxofonjátéka tette még emlékezetesebbé.

-ardai-

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

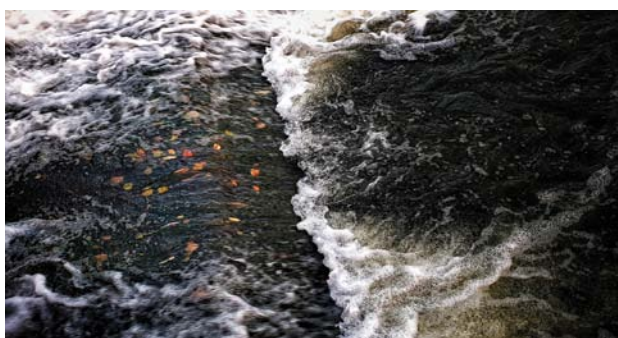
A fotográfus költészete

Kétkeréken

Isteni színjáték

Sodrásban

Magyar vándor

Csak tavasz legyen szüntelen, meg nyár és ősz, és újra tél. Ennél többet mit is kívánhatnánk e járvány sújtotta korban, hacsak nem Isten állandó jelenlétét, szeretetének megtapasztalását.

Merthogy a Teremtő alkotása olyan tökéletes, amilyenek Dsida Jenő írta: „Szép a világ, gyönyörű a világ és nincs hiba benne”. S ebben a tökéletes világban az apró csodákat csak akkor veszi észre az ember, ha minden más elérhetetlen: nem láthatjuk távolabb élő családtagjainkat, barátainkat, nem járhatunk színházba, hangversenyre, nem utazhatunk vágyott tájakra, ékszerdoboz-épületektől díszes

idegen városokba... De a természet szépsége ilyenkor is a miénk lehet. Le lehet hajolni az apró levelekhez, megbámulni az elvarázsolt, gombákká változtatott balerinákat, a hihetetlen színekben tündöklő eget, vagy meglátni az élő víz sodrását, a sodrásban önmagunkat, folyton lüktető, vergődő lelkünket, félelmeinket. Vagy megcsodálni a fekete felhők közé zárt napsugár erőlködését: megérteni kódolt üzenetét, hogy lesz még nagy távolságokat átölelő holnap, hogy lesz még holnap is...

Makó Andrásnak, a Nagyberegi Református Liceum tanárának fotóköltészete

keltette bennem e gondolatokat. Fotóit látva az íróasztalnál ülve is bele tudom magam képzelni a hazai tájba, látom a rétek virágtengerének sárgáját, a *Magyar vándor* elém idézi gyermekkoromat, a legelőt, a felsebzett föld végtelennek tűnő zöld takaróját.

Sajnálom, hogy csak ízelítőt adhat a *Kárpátaljai Hírmondó* galériája Makó András művészetéből, mert helyszűke miatt nincs mód megmutatni, hogy fotói az érzelmek milyen széles skáláját váltják ki a szemlélőből. Köszönöm, hogy megismerhettem ezt a fajta költészetet.

Füzesi Magda

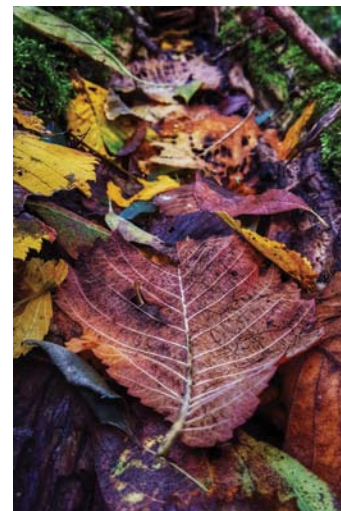
Nádas

Balerinák

Botsáska

Had-szín-tér